શ્રી વિજયધર્મસૂરિ જૈન ગ્રન્થમાળા, પુ૦ ૪૮

સુભાષિત-પદ્ય-રત્નાકર

પાંચમો ભાગ.

(જિન-સ્તુત્યાદિ-સંગ્રહ)

સંગ્રાહક અને અનુવાદક

મુનિરાજ શ્રી વિશાળવિજયજી.

પ્રથમ આવૃત્તિ ૧૦૦૦

વીર સં૦ ૨૪૬૫ ધર્મ સં૦ ૧૭ વિ૦ સં૦ ૧૯૯૫

કિં૦ ૦-૧૦-૦

પ્રકાશક
દીપચંદ બાંઠીયા
મંત્રી શ્રી વિજયધર્મસૂરિ
જૈન ગ્રંથમાળા
છોટા સરાફા–ઉજ્જૈન

આર્થિક સહાયક

અમદાવાદ નિવાસી, શ્રાદ્ધરત્ન,

શ્રીમાન્ શાહ ચંદુલાલ હીરાચંદના

સ્મરણાર્થે

તેમના ધર્મપત્ની શ્રાવિકા ચંપાબ્હેન

મુદ્રક
શાહ ગુલાબચંદ લલ્લુભાઈ
મહોદય પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ–ભાવનગર

શાસ્ત્રવિશારદ જૈનાચાર્ય

સ્વ૦ શ્રી વિજયધર્મસૂરીશ્વરજી મહારાજ

A M A S B H M A S I H M G O b

ટીંગ પ્રેસ–ભાવનગર

પ્રકાશકનું નિવેદન

જ્ઞાનના પ્રચારમા, સાહિત્યના સર્જનમા તીર્થોના ઉદ્ધારમા અને જૈનશાસનની પ્રભાવનામા પોતાના જીવનની આહૂતિ આપનાર સ્વ૦ ગુરુદેવ શાસ્ત્રવિશારદ જૈનાચાર્ય **શ્રીવિજયધર્મસૂરિજી મહારાજનો** સમુદાય પણ, તેઓશ્રીનાજ પગલે ચાલી સાહિત્યની સેવામા જે મોટો ફાળો આપી રહ્યો છે, એ કોઇથી અજાણ્યુ નથી એ સ્વ૦ ગુરુદેવના પ્રશિષ્ય અને શાન્તમૂર્તિ વિદ્વાન્ મુનિમહારાજ **શ્રી જયન્તવિજયજીના** શિષ્ય ગુરુભક્તિપરાયણ મુનિરાજ **શ્રીવિશાળવિજયજીના**, થોડા વખત પહેલા બહાર પડેલા ત્રણ ગ્રંથોની પછી આ પાચમો ભાગ બહાર પાડતા અમને અરેખ આનદ થાય છે

ઉપદેશકો અને સામાન્ય ગૃહસ્થોને પણ એ ઘડી આત્માની શાંતિ માટે સ્વાધ્યાયનુ એક અપૂર્વ સાધન બની શકે, એવા આ ત્રણે ભાગો અને હવે પછી બહાર પડનારો ચોથો ભાગ, કે જે હાલ પ્રેસમા છે, જરૂર લોકોને મહા ઉપયોગી થશે, એવી અમને ખ[illegible] છે

ત્રણ ભાગોની માફકજ બાકીનો ચોથો ભાગ પ[illegible]રનો છે તેથી વધારે પાનાનો બહાર પડશે

આ પાચમા ભાગમા તીર્થંકર ભગવાન્ સબધી બધુ વર્ણન અને જિનસ્તુતિના શ્લોકો વગેરે આપેલુ હોવાથી આને જુદો પ્રગટ કરવામા આવ્યો છે આ પાચમો ભાગ જૈન–જનતાને તેમજ તીર્થંકર ભગવાન્ સબધી હકીકતની જિજ્ઞાસા ધરાવનાર અજૈન વિદ્વાનો અને જનતાને પણ ઉપયોગી નિવડશે એમ અમારૂ માનવુ છે

આ પાચમો ભાગ છપાવવા સબધીનુ કુલ ખર્ચ અમદાવાદ–નિવાસી ધર્મપ્રેમી ગુરુભક્ત શ્રીયુત ચદુલાલ હીરાચદ શાહના સ્મરણાર્થે

તેમના ધર્મપત્ની શ્રીમતી ચંપા બ્હેને આપવાની ઉદારતા કરી ખરેખર શ્રીજિનેશ્વર ભગવાનની ભક્તિનો અને જ્ઞાન પ્રચારનો લાભ મેળવવા સાથે અન્ય ભક્તજનોને અનુકરણ કરવાનો દાખલો બેસાડ્યો છે

ઉક્ત શ્રીમતી ચંપા બ્હેનની આર્થિક સહાયથી આ પાંચમો ભાગ પ્રગટ કરવાને અમો સમર્થ થયા છીએ તે માટે અમો તેમના આભારી છીએ

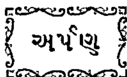
શ્રીમહોદય-પ્રેસ-ભાવનગરના માલીક શ્રીયુત ગુલાબચંદ લલ્લુભાઇ શાહે આ પુસ્તકને પ્રેમભાવની દૃષ્ટિએ સુંદર બનાવવામાં અને જલ્દી તૈયાર કરી આપવામાં જે લાગણી અને કાળજી બતાવી છે તે માટે અમે તેમના આભારી છીએ

ગુરુદેવ! બાકી રહી ગયેલો ચોથો ભાગ જલ્દી બહાર પાડવાનું અને બીજું પણ સસ્તું તેમજ ઉપયોગી સાહિત્ય સારા પ્રમાણમાં બહાર પાડવાનું સામર્થ્ય અમોને આપો એમ ઇચ્છી વીરમીએ છીએ

મંત્રી—

શ્રી નિ૦ ધ૦ સૂ૦ જૈન ગ્રંથમાળા-ઉજ્જૈન

यक्षराट् माणिभद्रो विजयतेतराम् ॥

શાન્તમૂર્તિ ઇતિહાસ પ્રેમી

ગુરુવર્ય

શ્રી જયન્તવિજયજી મહારાજ

ને

જેણે બનાવી મુજ જીદગી જે,
પહાડના પત્થરને ઘડી ઘડી,
જેની કૃપાએ મૂકું આ પ્રકાશે,
તને સમર્પું મુજ ગ્રન્થ-પાદડી

વિનેય

વિશાળવિજય.

सांकेतिक शब्दोनो खुलासो

अ०—अध्याय
अभि० चिन्ता —अभिधान चिन्तामणि
अयोगव्यव० — अयोगव्यव च्छेदद्वात्रिंशिका
आग स०—आगमोदयसमिति
उप० तर —उपदेशतरङ्गिणी
जिनश०—जिनशतक
त्रि० श० पु० च०—त्रिषष्टि शलाका पुरुष चरित्र
देवाधि० का०—देवाधिदेव काण्ड
दे० ला०—देवचन्द लालभाई
द्वा०, द्वात्रिं०—द्वात्रिंशिका
धर्मकल्प०—धर्मकल्पद्रुम
परमात्मप० — परमात्मपञ्च-विंशतिका
परिच्छे०—परिच्छेद
पार्श्व० च०—पार्श्वनाथचरित्र
पृ०—पृष्ठ
प्र०—प्रकरण
प्र० स०—प्रसारक सभा
महावीरच०—महावीरचरित्र
य० वि० ग्र०—यशोविजय ग्रन्थमाला
रत्नाकरप० — रत्नाकरपञ्च विंशतिका
शिवपु०—शिवपुराण
श्रीश०—श्रीशङ्खेश्वर
श्लो०—श्लोक
स०—सर्ग
सिं० ग्र०—सिंघी ग्रन्थमाला
ही० ह०—हीरालाल हंसराज

કિંચિદ્ વક્તવ્ય

લગભગ ત્રીસેક વર્ષ પહેલાની વાત છે સંસ્કૃત કાવ્ય-ગ્રન્થો અને ચરિત્ર-ગ્રન્થોનો અભ્યાસ અને વાચન કરતા 'ભવિષ્યમા વ્યાખ્યાનાદિ પ્રસંગે કામમા આવશે' એ ઇરાદાથી કેવળ મારાજ ઉપયોગને માટે નોંધી લેવાતો 'શ્લોક-સંગ્રહ' આમ બીજાઓના પણ ઉપયોગ માટે પુસ્તકાકારે બહાર પડશે, એવી સ્વપ્નમા યે મે આશા નહિ રાખેલી, દશેક વર્ષના મારા વાચનમાથી આવા હજારેક શ્લોકોનો સંગ્રહ મારી પાસે થયો એ સંગ્રહને જોનારા પૈકીના ઘણા શુભેચ્છકોની એ ભલામણે વધારે સંગ્રહ કરવા તરફ મને ઉત્સાહિત કર્યો કે—'આવો સંગ્રહ જો પુસ્તકાકારે બહાર પડે તો તે ઘણા ઉપદેશકો, ઉપદેશકો જ નહિ, પરન્તુ સામાન્ય વર્ગને પણ ઉપકારી થાય " પરિણામે અભિનવ ગ્રન્થોનુ વાચન અને તેમાથી સુંદર લાગતા સુભાષિતોનો સંગ્રહ હુ કરતો જ ગયો મારા આ સંગ્રહમા લગભગ ચારેક હજાર શ્લોકોનો સંગ્રહ, કે જેમા પ્રાકૃત ગાથાઓનો પણ સમાવેશ થાય છે, થતા તેને છપાવવા માટે તૈયારી કરી કે જેના ફળસ્વરૂપ તેના ત્રણ ભાગો જનતાની સમક્ષ મૂકવા હુ ભાગ્યશાળી થયો છુ, અને ચોથો ભાગ પ્રેસમા છે જે દીવાળી લગભગમા બનતા સુધી પ્રગટ થઇ જશે

આ ચાર ભાગોમા પ્રાકૃત ગાથાઓ જવલ્લેજ-કોઇ કોઇ વિષયમા ખાસ જરૂર પડી ત્યાંજ આપવામા આવી છે બાકીની પ્રાકૃત ગાથાઓનો એક પૃથક્ ભાગ બહાર પાડવાની ઇચ્છા હોવાથી તેને અલગ રાખવામા આવેલ છે આ પ્રાકૃત ગાથાઓનો મોટો ભાગ જૈન ગ્રન્થો માથીજ લીધેલો છે

ઉપર્યુક્ત શ્લોકોનો સંગ્રહ કરતી વખતે સાથે સાથે તીર્થંકર ભગવાન્ સંબંધી હકીકતને પૂરી પાડતા શ્લોકોનો અને જિનસ્તુતિના

શ્લોકોનો પણ સંગ્રહ કરતો જતો હતો. પરન્તુ ઉપર કહેલા ચારે ભાગો જૈન-અજૈન સર્વ જનતાને ઉપયોગી હોઇ કેવળ જૈનોને જ ઉપયોગી એવા આ શ્લોકોને તેમાં દાખલ ન કરતા અલગજ રાખવામાં આવ્યા હતા.

મારો આ સંગ્રહ કરાંચીમાં ધર્મપ્રેમી સુશ્રાવક **મણિલાલ કાળીદાસ ધનાળા (હાલ કરાંચી)** વાળાના જોવામાં આવતા તેમણે આ સંગ્રહને છપાવી પ્રગટ કરાવવા માટે પ્રેરણા કરી. તેમની પ્રેરણાથી મારા ઉત્સાહની વૃદ્ધિ થતા તે કાર્ય હાથમાં લઇ, ઉક્ત સંગ્રહને સુભાષિત-પદ્ય-રત્નાકરના પાંચમા ભાગ તરીકે જનતા સમક્ષ રજુ કરવામાં આવે છે.

આ પાંચમો ભાગ જૈન જનતાને અને ખાસ કરીને જિન-તીર્થંકર ભગવાન્ સંબંધી હકીકત જાણવાની ઇચ્છા રાખનારા અજૈન વિદ્વાનોને પણ ઉપયોગી થશે એમ અમારું માનવું છે.

આ પાંચમો ભાગ ખાસ કરીને કેવળ જૈનોને જ ઉપયોગી હોવાથી પ્રથમના ચારે ભાગોથી આને માત્ર અલાયદો જ રાખવામાં આવ્યો છે અને તેથી જ આ પાંચમા ભાગમાં આવેલા શ્લોકોનો અકારાદિ અનુક્રમ તથા આમાં ઉપયોગમાં લીધેલા ગ્રંથોના નામો વગેરે ચોથા ભાગમાં આપવાની સાથે નહિ આપતા આ પાંચમા ભાગમાં જુદું આપવામાં આવ્યું છે.

સાથે સાથે જિનેશ્વર ભગવાનની સ્તુતિના સંસ્કૃત ઉત્તમ પદ્યો, સંક્ષેપમાં જિન પૂજા વિધિ, જિન મૂર્તિઓના પરિકરમાં શું શું વસ્તુઓ હોય છે વગેરે બાબતોની સંક્ષિપ્ત હકીકત પણ આ પુસ્તકમાંથી મળી આવશે. આ મારું લઘુ પુસ્તક જો સમાજને ઉપયોગી થશે અને સમાજ તેને અપનાવશે તો હું મારો શ્રમ સફળ થયો માનીશ.

તીર્થંકર ભગવાનની હકીકત અને મૂર્તિ રચના વિધાન વગેરે **સમવાયાંગસૂત્ર, ત્રિષષ્ટિશલાકાપુરુષચરિત્ર, અભિધાનચિંતામણિ, સપ્તતિશતજિનસ્થાનક, નિર્વાણકલિકા, અપરાજિતવાસ્તુશાસ્ત્ર, રાજવલ્લભીય વાસ્તુગ્રંથ, આચારદિનકર** વગેરે ગ્રન્થોમાં આવે છે,

પણ એ ગ્રન્થો મોટા છે, વળી દરેક મનુષ્યોને એનો લાભ મળી ન શકે એ માટે તથા સંસ્કૃત નહીં જાણનારાઓ પણ આનો લાભ લઈ શકે એ હેતુથી આ પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે

આમાં ખાસ કરીને જૈન ગ્રંથોમાંથી ચૂંટેલા શ્લોકો આપવામાં આવ્યા છે, છતાં જિનસ્તુતિ અને મૂર્તિવિધાન વગેરેના કેટલાક શ્લોકો હિંદુધર્મના[1] અને શિલ્પના ગ્રન્થોમાંથી પણ લેવામાં આવ્યા છે શ્લોકની નીચે તે તે ગ્રન્થનું નામ અને શ્લોકનું સ્થળ પણ આપેલું છે તેમજ દરેક શ્લોકનો મૂળ ભાષામાં ગુજરાતી અનુવાદ પણ આપેલો છે

આ મૂળ ગ્રંથમાં કુલ ૫+૨૮૫+૫૪= ૩૪૪ શ્લોકો આપવામાં આવ્યા છે, અને તેને મુખ્ય મુખ્ય ૧૭ વિષયોમાં વહેંચી નાખ્યા છે મૂળ ગ્રંથ પૂરો કર્યા પછી ૧ જિનપૂજા વિધિ, ૨ શિવ–પાર્વતી–સંવાદ અને ૩ ત્રેસઠ શ્રેષ્ઠ પુરુષો સંબંધી વિસ્તૃત હકીકત જણાવનારું પત્રક[2] એમ ત્રણ પરિશિષ્ટો આપવામાં આવ્યા છે ત્યાર પછી પ્રસંગોપાત્ત તીર્થંકર ભગવાન્ અને મહાપુરુષો સંબંધી કંઈક જાણવા લાયક હકીકત તેમજ ચક્રવર્તી અને વાસુદેવોની ઋદ્ધિ વગેરે આપ્યા પછી પાઠકોની અનુકૂળતા માટે આ મૂળ ગ્રન્થમાં આપેલ દરેક શ્લોકોની અકારાદિ અનુક્રમણિકા અને છેડે સ્થૂલ શુદ્ધિ-પત્રક આપ્યું છે જે જે ગ્રંથોમાંથી શ્લોકો ચૂંટવામાં આવ્યા છે તે તે ગ્રંથોના નામ તથા સાંકેતિક શબ્દોનો ખુલાસો પ્રારંભમાં આપ્યો છે

---

૧ અમે આમાં ભાગવત, મહાભારત અને પુરાણોમાંના થોડાક શ્લોકો આપ્યા છે તે તેની જૂની આવૃત્તિઓમાંથી આપ્યા છે આ ગ્રંથોની કેટલીક નવી આવૃત્તિઓમાંથી તેના સંપાદકોએ જિન-સ્તુતિના શ્લોકો કાઢી નાખેલા છે

૨ લગભગ મોગેક વર્ષ પહેલાં કલિકાલસર્વજ્ઞ શ્રીમાન્ હેમચન્દ્રાચાર્ય વિરચિત ' ત્રિષષ્ટિશલાકાપુરુષચરિત્ર ' નામક ગ્રંથનું વાચન કરતી વખતે તે ગ્રંથના આધારે તીર્થંકર ભગવાનાદિ ત્રેસઠ શ્રેષ્ઠ પુરુષો સંબંધી આ કોઠો તૈયાર કરી રાખ્યો હતો તે જનતાને ઉપયોગી થશે એમ જાણીને ત્રીજા પરિશિષ્ટ તરીકે આમાં આપવામાં આવેલ છે

માત્ર આ પુસ્તકની ઉત્પત્તિ અને આમાં આપેલ શ્રુ... ધર્મ... જે કંઇ એ બાબતો કહેવાની હતી તે સ્ત્રી... સબંધી ખાસ ઉપોદ્ઘાત આના ચોથા ભાગમાં આપેલ અહીં આપેલ નથી

આ પ્રસંગે મારા તે બે મહાન્ ઉપકારીઓના ઉપકાર નહીં ભુલું કે જેઓની અસીમ કૃપા અને આશીર્વાદે અજ્ઞાની તેમજ જડ બુદ્ધિવાળા જીવને ચૈતન્ય આપ્યું છે અને જીવની સાધનાએ ઘણી મોટી ઋણી બનાવેલ છે તેઓ ... ગુરુ જગત્પૂજ્ય શાસ્ત્રવિશારદ જૈનાચાર્ય શ્રી વિજયધર્મ મહારાજ અને મારા ગુરુવર્ય શાન્તમૂર્તિ મુનિરાજ શ્રી ... મહારાજ મારા ગુરુએ આ ગ્રંથને સુંદર પદ્ધતિસર અને ... આપવા માટે શ્રમ સેવેલ છે, એ બ ... પણ હું તેઓશ્રીનો અત્યંત ...

વિષયો અને પેટા વિષયોની ચૂંટણી કરવામાં તેમજ પ્રૂફ ... મવામાં દક્ષિણામ ... વ્યાકરણતીર્થ પંડિત ... શાસ્ત્રિએ આપેલા યોગ બદલ તેમને ધન્યવાદ આપવો ભૂલી ...

ઉપર્યુક્ત બન્ને ગુરુદેવોની અસીમ કૃપા, મારો બાકીનો ... અને પ્રાકૃત ગાથાઓનો સંગ્રહ જલ્દી બહાર પાડવાનું ... એ અંતરની અભિલાષાપૂર્વક વિરમું છું

જૈન ઉપાશ્રય
કરાચી
કાર્તિક સુદ ૧૫
વી સ ૨૪૬૫ ધર્મ સ ૧૭

ધર્મ-જય ...
મુનિ વિશાળવિ...

અમદાવાદનિવાસી

મર્હુમ ચ દુલાલભાઈ હીરાચંદ ગાંધ

શ્રી મહોદય પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ–ભાવનગર.

મહૂ`મ શેઠ ચ દુલાલ હીરાચ દની ટૂકી
— જીવનરેખા —

ગુજરાતના પાટનગર અમદાવાદનો ભૂતકાળ ભવ્ય છે હિન્દુ-મૂર્તિમત ભાવના સમા પાટણની રમ્યતા અને સમૃદ્ધિ, વાવેલ-છેલ્લા કરણદેવના અ ત પછી માદશાહ ઔર ગઝેબના સુમા । હાથે ચૂસાઇ ગઇ આશાવલ નામના એક ગામડા ઉપર ાહ અહમદબાહની કૃપા વરસનાથી મુસ્લિમ ભાવનાનુ કેન્દ્ર દાવાદ સં ૧૪૬૯ મા વસ્યુ આજે પણ મીલ ઉદ્યોગના મોટા યુરોપના લેકાશાયર જેવીજ હિન્દની ભવ્યતા સાચવતુ આ ગોરવવતુ ઉભુ છે

આજે એ રાજનગરના નામે પણ ઓળખાય છે આ રાજનગરમા દોઢસો વર્ષથી 'કડા' નામના ગામથી દલીચ દ ભવાનનુ કુટુ-આવીને વસેલુ છે ફતાશાની પોળમા દલીચ દ ભવાનની ખડકી આ કુટુમ્બના નામેજ પ્રસિદ્ધ છે

વડ ઓસવાલ ગુમાનચ દ સુત, શાસન રાગ સવાયો,
ગુરુભક્તિ ગા ભવાનચ દ નિત્ય, અનુમોદન ફળ પાયો
(ચોસઠ પ્રકારી પૂજા, કળશ)

પુણ્યશ્લોક કવિવર પડિત વીરવિજયજી મહારાજે પણ જેમના ને પિતામહના નામને ઉપરની પક્તિઓથી અમર કરી મૂકયુ શેઠ દલીચ દના પુત્ર હીરાચ દના નવા ધર્મપત્ની બાઇ ગ ગાની । આપણા ચરિત્ર નાયક મર્હૂમ શેઠ ચ દુલાલનો જ મ સ ૧૯૪૧ ક શુ ૧ ના રોજ થયો

જ મ પછી ત્રણ વર્ષ ભાગ્યેજ વીત્યા હશે ત્યા તો તેમના માત

પિતાનુ થોડે અતરે અવસાન થયુ અને બાળક ચદુલાલ ઉપર શોકની અમાવાસ્યા ફરી વળી મા-બાપ વિનાનો ત્રણ વર્ષનો બાળક સગાને હાથે ઉછર્યો અને યોગ્ય વયે કેળવણી લેવાની પણ શરૂઆત કરી

પોતાની બુદ્ધિ અને ખતથી તેઓએ વિદ્યા સમ્પાદન કરી ધાર્મિક ભાવના તો નાનપણથી જ પ્રાપ્ત હતી, તેથી વડીલો પ્રત્યે સન્માન, પ્રભુ-દર્શન ગુરૂ-વિનય-સેવા, વગેરે ઊંચા સદ્ગુણો તેમનામા નાની વયેજ ઝળકી ઊઠ્યા

યોગ્ય વય થતા તેમના લગ્ન ઓશવાળ જ્ઞાતિના જાણીતા કુટુબના શેઠ દોલતચદ ડાહ્યાભાઈની પુત્રી બાઈ ચમ્પા સાથે કરવામા આવ્યા

જીવનમા તેમણે બન્ને જાતની પરિસ્થિતિનો અનુભવ કર્યો હતો. આર્થિક સ્થિતિના ભરતી-ઓટના પ્રસગો પણ તેમને અનુભવવા પડ્યા હતા સુખ-દુખના પ્રસગો વીતાવ્યા હતા પરતુ બાલ્યાવસ્થાથી તેમનુ સપાદન કરેલા આદર્શ શિક્ષણના પ્રભાવે જ તેઓ પોતાના કાર્ય પ્રદેશમા દિન-પ્રતિદિન આગળ વધવા લાગ્યા

તેઓ સ્વભાવે મિલનસાર-મળતાવડા તથા વિચારશીલ હતા તેમનામા ધાર્મિક પ્રેમ તથા કુટુમ્બ પ્રત્યેનુ વાત્સલ્ય આદર્શ હતુ તેઓ બીજાને પોતાથી બની શકતી સહાય આપી આધારભૂત બનતા સારા નરસા પ્રસગે તેઓ હમેશા સર્વથી પ્રથમ આવીને કામ કરવા ઉભા રહેતા

તેમનામા ધાર્મિક-ભાવના શાસન-પ્રેમ અને સમાજ પ્રત્યેની સહાનુભૂતિ અપૂર્વ હતી તેમણે સ ૧૯૬૧ મા નરોડાનો સઘ કાઢ્યો હતો આચાર્ય શ્રીવિજયનીતિસૂરિજીના પુણ્ય હસ્તે ચોસઠ-પ્રકારી-પૂજાનો અઠ્ઠાઇ મહોત્સવ તેમણે ઉજવ્યો હતો પાલીતાણામા તળાટીપગના આગુના દેરે રૂ ૧૫૦૦) ખર્ચી ભમતીમા એક દેરી લઈ તેમા ચાર પ્રતિમાજી તેમણે પધરાવ્યા છે

લગ્ન અહિંના જાણીતા શેઠ છોટાલાલ સંઘવીને ત્યાં કરવામાં આવ્યા હતા, એક ઓરમાન ભાઈ હતો જે ત્રણ વર્ષનું ટૂંકુ આયુષ્ય ભોગવી દેવલોક પામ્યો હતો

સં ૧૯૯૧ ના ભાદરવા સુદિ ૩ ના રોજ તેઓ એકાએક માંદગીના બિછાને પટકાઈ પડયા થોડા દિવસની માંદગીમાં તેઓ સં ૧૯૯૧ ના આસો શુદ ૬ ના પ્રભાતે પાંચ વાગ્યે તદ્દન શાન્ત અને સારી સ્થિતિમાં સ્વર્ગવાસ પામ્યા

સ્વર્ગસ્થની પાછળ તેમના ધમપત્ની બ્હેન ચંપાએ રૂા ૧૦૦૦૦) ની રકમ પુણ્યાર્થે ખરચવા કાઢી છે, કે જે તેમની સ્થિતિના પ્રમાણમાં ઘણી મોટી રકમ કહેવાય

સ્વર્ગસ્થને કંઈ સંતાન નહીં હોવાથી તેમના દાદાના પુત્ર ભાઈ **ચીમનલાલ ગોકળદાસનો** નાનો પુત્ર જેની ઉંમર ચાર વર્ષની હતી, તેને ખોળે લેવાની ભાવનાએ પોતાને ઘેર લાવ્યા હતા, પરંતુ તેઓની એકાએક માંદગી જીવલેણ થવાથી છેવટે બ્હેન **ચંપાએ** એ **રજનીકાન્તને** પોતાનો વારસ બનાવ્યો છે

ચંપા-બ્હેન સ્વભાવે નમ્ર સરળ અને ભાવુક બાઈ છે તેમની ધર્મ-ભાવના અને ઉદારતા પ્રશંસનીય છે તેઓ વ્રત, તપસ્યા દાન વગેરેથી પોતાના આત્માને ઉજ્વળ બનાવી રહ્યા છે તેઓ પોતાના તેમજ તેમના પતિના કુટુમ્બને યશસ્વી બનાવવા સતત પ્રયત્નશીલ રહ્યા કરે છે, તેમની ઉદારતાભરી આર્થિક સહાયતાથી આ ગ્રંથ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે, ગુરુદેવ ! તેમની ભાવનાને યશસ્વી અને દૃઢ બનાવે એમ ઇચ્છી અમે વિરમીએ છીએ

પ્રકાશક

पाचमा भागनी

विषयानुक्रमणिका

जेमांथी श्लोको चूंटवामा आव्या छे ते ग्रन्थो अथवा ग्रन्थकारोना नाम

१ अपराजितवास्तुशास्त्र
२ अभयदेवसूरि
३ अभिधानचिन्तामणि
४ अयोगव्यवच्छेद-द्वा-त्रिंशिका
५ अर्हत्स्तव (समन्तभद्राचार्य)
६ उपदेशतरङ्गिणी
७ उपदेशसप्ततिका
८ कर्मचन्द्रप्रबन्ध
९ कल्पसूत्र (सुबोधिका)
१० कल्याणमन्दिरस्तोत्र
११ कविचक्रवर्ति-श्रीप्रमाद
१२ चतुर्विंशतिका
१३ जिनप्रभसूरि
१४ जिनशतक (पद्मानन्द कवि)
१५ जैनपञ्चतन्त्र
१६ तत्त्वार्थाधिगमसूत्र
१७ त्रिषष्टिशलाकापुरुषचरि
१८ दीनाक्रन्दन-द्वात्रिंशिका
१९ द्वात्रिंशिका (हरिभद्रसू
२० धर्मकल्पद्रुम
२१ धर्मबिन्दु
२२ धर्माभ्युदय-नाटक
२३ नयोपदेश
२४ न्यायकुसुमाञ्जलि
२५ परमात्मपञ्चविंशतिका
२६ परीक्षामुख
२७ पञ्चप्रतिक्रमण (चन्द्र-लार्हत्)
२८ पार्श्वनाथचरित्र
२९ प्रबन्धकोश
३० प्रबुद्धरौहिणेय-नाटक

३१ प्रमाणनयतत्त्वालोक
३२ भक्तामरस्तोत्र
३३ भागवत
३४ महाभारत
३५ योगवासिष्ठ
३६ योगशास्त्र
३७ योगसार
३८ रत्नाकरपञ्चविंशतिका
३९ लोकतत्त्वनिर्णय
४० वास्तुमन्थ (राजवल्लभ)
४१ वास्तुसार
४२ विवेकविलास
४३ वीतरागस्तोत्र
४४ वैराग्यशतक (पद्मानन्द-कवि)
४५ शान्तिनाथचरित्र
४६ शिवपुराणसहिता
४७ श्राद्धविधि
४८ श्रीशङ्खेश्वरपार्श्वनाथस्तोत्र
४९ श्रीशत्रुञ्जयतीर्थस्तोत्र
५० समवसरणप्रकरण
५१ सप्ततिका
५२ सिद्धहेमशब्दानुशासन
५३ सिन्दूरप्रकर
५४ सुभाषितरत्नभाण्डागार
५५ सुभाषितरत्नसन्दोह
५६ सूक्तमुक्तावलि
५७ स्तुतिद्वात्रिंशिका (सिद्धसेन)
५८ हरिभद्रसूरि

सुभाषित-पद्य-रत्नाकर

पांचमो भाग

[जिनस्तुत्यादिसङ्ग्रहः]

॥ २ ॥

विश्वातिग यस्य निरुप्य रूप,
परेश्वराश्चण्डगुण वहन्ते ।
न तेऽनुकुर्वन्ति तदर्थमेते,
दुह्यन्ति तुभ्य हि पर जिनेश ! ॥

॥ ३ ॥

स्वामिन् ! तथाप्याविलमेव नास्ति,
रूप त्वदीय गुणवारिराशे ! ।
क्षिपन्ति धूर्ली हि रवि जडास्ते,
स्वाक्ष्णो पतेत् प्रत्युत सैव स्वामिन् ! ॥

॥ ४ ॥

येनामहायेन सुदूरकाश्या ,
जैनेतरीयैश्च पिनद्धद्वारम् ।
उद्घाटित ज्ञानवलेकमुष्या,
त धर्मसूरिं प्रणमामि भक्त्या ॥

॥ ५ ॥

तच्छिष्यकोविदगणेऽपि मान्य',
ऐतिह्यशास्त्रे विजयो जयन्त' ।
आत्मादिग्रन्थाँश्च विनिर्ममे य.,
प्रणौम्यह त विजयो विशाल ॥

जिनस्तुत्यादि विभाग.

तीर्थङ्कर पर्याय नाम (१)

તીર્થંકર શબ્દના પર્યાય નામો —

अर्हन् जिनः पारगतस्त्रिकालवित्,
क्षीणाष्टकर्मा परमेष्ठ्यधीश्वरः ।
शम्भुः स्वयम्भूर्भगवान् जगत्प्रभुः,
तीर्थङ्करस्तीर्थकरो जिनेश्वरः ॥ १ ॥

स्याद्वाद्यभयदसार्वाः, सर्वज्ञः सर्वदर्शिकेवलिनौ ।
देवाधिदेवबोधिदपुरुषोत्तमवीतरागाप्ताः ॥ २ ॥

अभि चिन्ता, देवाधि का, श्लो २४–२५.

આઠે કર્મ ક્ષીણ થયા છે તે), પરમેષ્ઠી, અધીશ્વર, શંભુ, સ્વયંભૂ, ભગવાન્, જગત્પ્રભુ, તીર્થંકર, તીર્થંકર, જિનેશ્વર, સ્યાદ્વાદી (સ્યાદ્વાદને કહેનાર), અભયદ (અભયને આપનારા), સાર્વ, સર્વજ્ઞ, સર્વદર્શી, કેવળી, દેવાધિદેવ, બોધિદ (સમકિતને આપનારા), પુરુષોત્તમ, વીતરાગ અને આપ્ત, આ અને બીજા પણ ઘણા નામ તીર્થંકરના છે ૧-૨

अरिष्टनेमिस्तु नेमिर्वीरश्चरमतीर्थकृत् ।
महावीरो वर्धमानो, देवार्यो ज्ञातनन्दन॰ ॥ ५ ॥

अभि चिन्ता, देवाधि का, श्लो २९–३०

ઋષભ અને વૃષભ એ બન્ને સરખા જ નામ છે, શ્રેયાન્ અને શ્રેયાંસ એ પણ એક જ છે, અનંતજિત્ અને અનંત એ બે સરખા છે, સુવિધિ અને પુષ્પદંત એ બે નામ એકના જ છે, મુનિસુવ્રત અને સુવ્રત એ પણ તુલ્ય જ છે, અરિષ્ટનેમિ અને નેમિ એ પણ તુલ્ય જ છે, તથા વીર, ચરમતીર્થકૃત્, મહાવીર, વર્ધમાન, દેવાર્ય અને જ્ઞાતનંદન એ સર્વ નામ તુલ્ય જ છે ૪–૫

તીર્થંકરોનો વંશ —

इक्ष्वाकुकुलसंभूता, स्याद् द्वाविंशतिरर्हताम् ।
मुनिसुव्रतनेमी तु, हरिवंशसमुद्भवौ ॥ ६ ॥

अभि चिन्ता, देवाधि का, श्लो ३५

મુનિસુવ્રત અને નેમિ એ તીર્થંકરો હરિવંશમાં ઉત્પન્ન થયા છે બાકીના બાવીશ તીર્થંકરો ઇક્ષ્વાકુ વંશમાં ઉત્પન્ન થયા છે ૬

તીર્થંકરોના પિતા —

नाभिश्च जितशत्रुश्च, जितारिरथ संवर. ।
मेघो धर प्रतिष्ठश्च, महासेननरेश्वर ॥ ७ ॥

सुग्रीवश्च दृढरथो, विष्णुश्च वसुपूज्यराट् ।
कृतवर्मा सिंहसेनो, भानुश्च विश्वसेनराट् ॥ ८ ॥

सूरः सुदर्शनः कुम्भः, सुमित्रो विजयस्तथा ।
समुद्रविजयश्चाश्वसेनः सिद्धार्थ एव च ॥ ९ ॥

अभि चिन्ता, देवाधि का, श्लो ३६–३८

૧ નાભિ ૨ જિતશત્રુ ૩ જિતારિ ૪ સંવર ૫ મેઘ ૬ ધર ૭ પ્રતિષ્ઠ ૮ મહાસેન રાજા ૯ સુગ્રીવ ૧૦ દઢરથ ૧૧ વિષ્ણુ ૧૨ વસુપૂજ્ય રાજા ૧૩ કૃતવર્મા ૧૪ સિંહસેન ૧૫ ભાનુ ૧૬ વિશ્વસેન રાજા ૧૭ સૂર ૧૮ સુદર્શન ૧૯ કુંભ ૨૦ સુમિત્ર ૨૧ વિજય ૨૨ સમુદ્રવિજય ૨૩ અશ્વસેન અને ૨૪ સિદ્ધાર્થ આ ઋષભાદિક મહાવીર પર્યંત ચોવીશ તીર્થંકરોના પિતાના નામ છે ૭–૯

તીર્થંકરોની માતાઃ—

मरुदेवा विजया सेना सिद्धार्था च मङ्गला ।
ततः सुसीमा पृथ्वी लक्ष्मणा रामा ततः परम् ॥ १० ॥

नन्दा विष्णुर्जया श्यामा, सुयशाः सुव्रताऽचिरा ।
श्रीर्देवी प्रभावती च, पद्मा वप्रा शिवा तथा ॥ ११ ॥

वामा त्रिशला क्रमतः, पितरो मातरोऽर्हताम् ।

अभि चिन्ता, देवाधि का, श्लो ३९–४०

ઉપરના ત્રણ શ્લોકમા અનુક્રમે જિનેશ્વરોના પિતાના નામ કહ્યા હવે તેમની માતાઓના અનુક્રમે આ નામો છે ૧ મરૂદેવા ૨ વિજયા ૩ સેના ૪ સિદ્ધાર્થા ૫ મંગલા ૬ સુસીમા ૭ પૃથ્વી ૮ લક્ષ્મણા ૯ રામા ૧૦ નંદા ૧૧ વિષ્ણુ ૧૨

જયા ૧૩ શ્યામા ૧૪ સુયશા ૧૫ સુવ્રતા ૧૬ અચિરા ૧૭ શ્રી ૧૮ દેવી ૧૯ પ્રભાવતી ૨૦ પદ્મા ૨૧ વપ્રા ૨૨ શિવા ૨૩ વામા અને ૨૪ ત્રિશલા ૧૦-૧૧

તીર્થંકરોના યક્ષ—

स्याद् गोमुखो महायक्षस्त्रिमुखो यक्षनायकः ॥ १२ ॥
तुम्बुरुः कुसुमश्चापि, मातङ्गो विजयोऽजितः ।
ब्रह्मा यक्षेट् कुमारः, षण्मुखपातालकिन्नराः ॥ १३ ॥
गरुडो गन्धर्वो यक्षेट्, कुबेरो वरुणोऽपि च ।
भृकुटिर्गोमेध पार्श्वो, मातङ्गोऽर्हदुपासकाः ॥ १४ ॥

अभि चिन्ता, देवाधि का, श्लो ४१-४३

૧ ગોમુખ ૨ મહાયક્ષ ૩ ત્રિમુખ ૪ યક્ષનાયક ૫ તુમ્બુરૂ ૬ કુસુમ ૭ માતંગ ૮ વિજય ૯ અજિત ૧૦ બ્રહ્મા ૧૧ યક્ષેશ્વર ૧૨ કુમાર ૧૩ ષણ્મુખ ૧૪ પાતાલ ૧૫ કિન્નર ૧૬ ગરૂડ ૧૭ ગંધર્વ ૧૮ યક્ષેન્દ્ર ૧૯ કુબેર ૨૦ વરુણ ૨૧ ભૃકુટિ ૨૨ ગોમેધ ૨૩ પાર્શ્વ અને ૨૪ માતંગ આ ચોવીશ યક્ષો અનુક્રમે વર્તમાન ચોવીશીના ચોવીશ તીર્થંકરોના ઉપાસક–સેવક છે ૧૨-૧૪

તીર્થંકરોની દેવીઓ —

चक्रेश्वर्यजितबला, दुरितारिश्च कालिका ।
महाकाली श्यामा शान्ता, भृकुटिश्च सुतारका ॥ १५ ॥

अशोका मानवी चण्डा, विदिता चाङ्कुशा तथा ।
कन्दर्पा निर्वाणी बला, धारिणी धरणप्रिया ॥ १६ ॥
नरदत्ताऽथ गान्धार्यम्बिका पद्मावती तथा ।
सिद्धायिका चेति जैन्यः, क्रमाच्छासनदेवताः ॥ १७ ॥

अभि चिन्ता , देवाधि का , श्लो ४४–४६

૧ ચક્રેશ્વરી ૨ અજિતબલા ૩ દુરિતારિ ૪ કાલિકા ૫ મહાકાલી ૬ શ્યામા ૭ શાતા ૮ ભૃકુટિ ૯ સુતારકા ૧૦ અશોકા ૧૧ માનવી ૧૨ ચડા ૧૩ વિદિતા ૧૪ અકુશા ૧૫ કદર્પા ૧૬ નિર્વાણી ૧૭ બલા ૧૮ ધારિણી ૧૯ ધરણપ્રિયા ૨૦ નરદત્તા ૨૧ ગાધારી ૨૨ અબિકા ૨૩ પદ્માવતી, અને ૨૪ સિદ્ધાયિકા આ ચોવીશ વર્તમાન જિનોની શાસન દેવીઓ અનુક્રમે જાણવી ૧૫-૧૭

તીર્થંકરોના લાછનઃ—

वृषो गजोऽश्वः प्लवगः, क्रौञ्चोऽब्जं स्वस्तिकः शशी ।
मकर श्रीवत्सः खड्गी महिष शूकरस्तथा ॥ १८ ॥
श्येनो वज्रं मृगश्छागो, नन्दावर्तो घटोऽपि च ।
कूर्मो नीलोत्पलं शङ्खः, फणी सिंहोऽर्हतां ध्वजाः ॥१९॥

अभि चिन्ता , देवाधि का , श्लो , ४७–४८.

૧ વૃષભ ૨ હાથી ૩ અશ્વ ૪ વાનર ૫ ક્રૌંચપક્ષી ૬ કમળ ૭ સાથીયો ૮ ચદ્ર ૯ મગર ૧૦ શ્રીવત્સ ૧૧ ગેંડો ૧૨ પાડો ૧૩ સુવર ૧૪ શ્યેન પક્ષી ૧૫ વજ્ર

१६ મૃગ (હરણ) ૧૭ બકરો ૧૮ નંદાવર્ત ૧૯ ઘડો ૨૦ કાચબો ૨૧ નીલવર્ણનુ કમળ ૨૨ શંખ ૨૩ સર્પ અને ૨૪ સિંહ આ ચોવીશ ચિન્હો અનુક્રમે ઋષભાદિક મહાવીર પર્યંત ચોવીશ તીર્થંકરોના જાણવા આ લાછનો તેમના જમણા અંગમા હોય છે

તીર્થંકરોનો વર્ણઃ—

रक्तौ च पद्मप्रभवासुपूज्यौ,
शुक्लौ तु चन्द्रप्रभपुष्पदन्तौ ।
कृष्णौ पुनर्नेमिमुनी विनीलौ,
श्रीमल्लिपार्श्वौ कनकत्विषोऽन्ये ॥ २० ॥

अभि चिन्ता, देवाधि का, श्लो ४९

પદ્મપ્રભ અને વાસુપૂજ્ય એ બે તીર્થંકરોના શરીરનો વર્ણ રાતો છે, ચંદ્રપ્રભ અને પુષ્પદંત (સુવિધિનાથ) ધોળા છે, નેમિ અને મુનિસુવ્રત શ્યામ છે, મલ્લિ અને પાર્શ્વનાથ નીલવર્ણના છે, અને બાકીના સોળ તીર્થંકરોના શરીરની કાંતિ સુવર્ણ જેવી છે ૨૦

भूत भावी चोवीशी (३)

ગત ચોવીશી નામઃ—

उत्सर्पिण्यामतीतायां, चतुर्विंशतिरर्हताम् ।
केवलज्ञानी निर्वाणी, सागरोऽथ महायशाः ॥ १ ॥
विमलः सर्वानुभूतिः, श्रीधरो दत्ततीर्थकृत् ।
दामोदर सुतेजाश्च, स्वाम्यथो मुनिसुव्रतः ॥ २ ॥
सुमति शिवगतिश्चैवास्तागोऽथ निमीश्वर ।
अनिलो यशोधराख्यः, कृतार्थोऽथ जिनेश्वरः ॥ ३ ॥
शुद्धमति शिवकरः, स्यन्दनश्चाथ सम्प्रतिः ।

अभि चिन्ता, देवाधि का, श्लो ५०–५२

ગઈ ઉત્સર્પિણીના ચોવીશ તીર્થંકરોના નામ આ પ્રમાણે છે-૧ કેવળજ્ઞાની ૨ નિર્વાણી ૩ સાગર ૪ મહાયશા ૫ વિમલ ૬ સર્વાનુભૂતિ ૭ શ્રીધર ૮ દત્ત તીર્થંકર ૯ દામોદર ૧૦ સુતેજા ૧૧ સ્વામી ૧૨ મુનિસુવ્રત ૧૩ સુમતિ ૧૪ શિવગતિ ૧૫ અસ્તાગ ૧૬ નિમીશ્વર ૧૭ અનિલ ૧૮ યશોધર ૧૯ કૃતાર્થ ૨૦ જિનેશ્વર ૨૧ શુદ્ધમતિ ૨૨ શિવકર ૨૩ સ્યંદન ૨૪ સંપ્રતિ ૧-૩

ભાવી ચોવીશી નામ'—

> भाविन्या तु पद्मनाभ', शूरदेवः सुपार्श्वक' ॥ ४ ॥
> स्वयम्प्रभश्च सर्वानुभूतिर्देवश्रुतोदयौ ।
> पेढाल पोट्टिलश्चापि, शतकीर्तिश्च सुव्रत ॥ ५ ॥
> अममो निष्कषायश्च, निष्पुलाकोऽथ निर्ममः ।
> चित्रगुप्त समाधिश्च, सवरश्च यशोधर ॥ ६ ॥
> विजयो मल्लदत्तौ चानन्तवीर्यश्च भद्रकृत् ।
> एव मर्वासर्पिण्युत्सर्पिणीषु जिनोत्तमा ॥ ७ ॥

अभि चिन्ता, देवाधि का, श्लो ५३–५६

આવતી ચોવીશીના થનારા તીર્થંકરોના નામ આ પ્રમાણે છે–૧ પદ્મનાભ ૨ શૂરદેવ ૩ સુપાર્શ્વ ૪ સ્વયપ્રભ ૫ સર્વાનુભૂતિ ૬ દેવશ્રુત ૭ ઉદય ૮ પેઢાલ ૯ પોટ્ટિલ. ૧૦ શતકીર્તિ ૧૧ સુવ્રત ૧૨ અમમ ૧૩ નિષ્કષાય ૧૪ નિષ્પુલાક ૧૫ નિમમ ૧૬ ચિત્રગુપ્ત ૧૭ સમાધિ ૧૮ સવર ૧૯ યશોધર ૨૦ વિજય ૨૧ મલ્લ ૨૨ દેવ ૨૩ અનતવીર્ય, અને ૨૪ ભદ્રકૃત આ પ્રમાણે સર્વ અવસર્પિણી અને ઉત્સર્પિણીને વિષે જિનેશ્વરો થાય છે ૪–૭

ઓગણીશ અતિશયઃ—

खे धर्मचक्रं चमराः सपाद-
पीठं मृगेन्द्रासनमुज्ज्वलं च ।
छत्रत्रयं रत्नमयध्वजोऽङ्घ्रि-
न्यासे च चामीकरपङ्कजानि ॥ ५ ॥

वप्रत्रयं चारु चतुर्मुखाङ्गता,
चैत्यद्रुमोऽधोवदनाश्च कण्टकाः ।
द्रुमानतिर्दुन्दुभिनाद उच्चकै-
र्वातोऽनुकूलः शकुनाः प्रदक्षिणाः ॥ ६ ॥

गन्धाम्बुवर्षं बहुवर्णपुष्प-
वृष्टिः कचश्मश्रुनखाप्रवृद्धिः ।
चतुर्विधामर्त्यनिकायकोटि-
र्जघन्यभावादपि पार्श्वदेशे ॥ ७ ॥

ऋतूनामिन्द्रियार्थानामनुकूलत्वमित्यमी ।
एकोनविंशतिर्दैव्याश्चतुस्त्रिंशच्च मीलिताः ॥ ८ ॥

अभि चिन्ता, देवाधि का, श्लो ६१–६४

૧ આકાશમા પ્રભુની સાથે ધર્મચક્ર ચાલે ૨ ચામરો ૩ પાદપીઠ સહિત ઉજ્વળ સિંહાસન ૪ ત્રણ છત્ર ૫ રત્નમય ધ્વજ ૬ પ્રભુ જ્યા પગ સ્થાપન કરે ત્યા પગની નીચે સુવર્ણ-કમળ હોય. ૭ સમવસરણના સુંદર ત્રણ કિલ્લા ૮ સમવસરણમા પૂર્વ દિશામા બેઠેલા પ્રભુના પ્રતિબિંબો દેવતાઓ બીજી ત્રણે

वाणी नृतिर्यक्सुरलोकभाषा–
संवादिनी योजनगामिनी च ।
भामण्डलं चारु च मौलिपृष्ठे,
विडम्बिताहर्पतिमण्डलश्रि ॥ ३ ॥

साग्रे च गव्यूतिशतद्वये रुजा–
वैरेतयो मार्यतिवृष्ट्यवृष्टय' ।
दुर्भिक्षमन्यस्वकचक्रतो भयं,
स्यान्नैत एकादश कर्मघातजा ॥ ४ ॥

अभि चिन्ता, देवाधि का, श्लो ५८–६०

१ એક યોજન માત્ર ક્ષેત્ર-સમવસરણ ભૂમિને વિષે મનુષ્ય, દેવ અને તિર્યંચ વર્ગની કોડાકોડિ રહી શકે ૨ તેમની વાણી મનુષ્ય, તિર્યંચ અને દેવલોકની ભાષાનો સંવાદ કરનારી એટલે સર્વે પોતપોતાની ભાષામા સમજી શકે તેવી તથા યોજન સુધી વિસ્તાર પામનારી હોય છે ૩ તેમના મસ્તકની પાછળ સૂર્યમંડળથી પણ અત્યંત અધિક કાંતિવાળુ ભામંડળ હોય છે ૪ બસો ગાઉ એટલે પચાસ યોજનથી વધારે પ્રદેશમા રોગ ન હોય ૫ વેર ન હોય ૬ ઈતિઓ–સાત પ્રકારના ઉપદ્રવો ન હોય ૭ મરકી ન હોય ૮ અતિવૃષ્ટિ ન હોય ૯ અવૃષ્ટિ ન હોય ૧૦ દુકાળ ન હોય તથા ૧૧ સ્વચક્ર અને પરચક્રનો ભય ન હોય આ અગીયાર અતિશયો કર્મના ક્ષયથી ઉત્પન્ન

ઓગણીશ અતિશયઃ—

खे धर्मचक्र चमराः सपाद-
पीठ मृगेन्द्रासनमुज्ज्वलं च ।
छत्रत्रय रत्नमयध्वजोऽङ्घ्रि-
न्यासे च चामीकरपङ्कजानि ॥ ५ ॥
वप्रत्रय चारु चतुर्मुखाङ्गता,
चैत्यद्रुमोऽधोवदनाश्च कण्टकाः ।
द्रुमानतिर्दुन्दुभिनाद उच्चकै-
र्वातोऽनुकूल' शकुनाः प्रदक्षिणाः ॥ ६ ॥
गन्धाम्बुवर्षं बहुवर्णपुष्प-
वृष्टिः कचश्मश्रुनखाप्रवृद्धि' ।
चतुर्विधामर्त्यनिकायकोटि-
र्जघन्यभावादपि पार्श्वदेशे ॥ ७ ॥
ऋतूनामिन्द्रियार्थानामनुकूलत्वमित्यमी ।
एकोनविंशतिर्दैव्याश्चतुस्त्रिंशच्च मीलिताः ॥ ८ ॥
अभि चिन्ता, देवाधि का, श्लो ६१–६४

૧ આકાશમા પ્રભુની સાથે ધર્મચક્ર ચાલે ૨ ચામરો ૩ પાદપીઠ સહિત ઉજ્વળ સિંહાસન ૪ ત્રણ છત્ર ૫ રત્નમય ધ્વજ ૬ પ્રભુ જ્યા પગ સ્થાપન કરે ત્યા પગની નીચે સુવર્ણ-કમળ હોય ૭ સમવસરણના સુદર ત્રણ કિલ્લા ૮ સમવસરણમા પૂર્વ દિશામા બેઠેલા પ્રભુના પ્રતિબિંબો દેવતાઓ બીજી ત્રણે

તે ઠેકાણે પ્રથમ ચોતરફથી એક યોજન સુધી પૃથ્વીને વાયુ કુમાર દેવો શુદ્ધ કરે છે ૨

वरिसंति मेहकुमरा, सुरहिजल उउसुरा कुसुमपसरं ।
विरयंति वणा मणिकणगरयणचित्तं महिअलं तो ॥ ३ ॥

समवसरणप्र०, श्लो० ३

પછી તે સ્થાને મેઘકુમાર દેવો સુગંધી જળની વૃષ્ટિ કરે છે, પછી છયે ઋતુના અધિષ્ઠાયક દેવો નીચા ડીંટવાળા પાંચ વર્ણના પુષ્પોના સમૂહની વૃષ્ટિ કરે છે, ત્યારપછી વાનવ્યંતર દેવો મણિ, સુવર્ણ અને રત્નવડે ચિત્ર વિચિત્ર પૃથ્વીતળને રચે છે–પીઠબંધ કરે છે ૩

अब्भिंतरमज्झबहिं, तिवप्प मणिरयणकणयकविसीसा ।
रयणज्जुणरुप्पमया, वेमाणिअ-जोइ-भवणकया ॥ ४ ॥

समवसरणप्र०, श्लो० ४

અંદરનો, મધ્યનો અને બહારનો અનુક્રમે મણિ, રત્ન અને સુવર્ણના કાંગરાવાળા, રત્ન, સુવર્ણ અને ચાંદિના એવા ત્રણ ગઢ વૈમાનિક, જ્યોતિષી અને ભવનપતિ દેવો બનાવે છે, અર્થાત્ વૈમાનિક દેવો મણિના કાંગરાવાળો રત્નમય અંદરનો ગઢ બનાવે છે, જ્યોતિષી દેવો રત્નના કાંગરાવાળો સુવર્ણમય મધ્યનો ગઢ બનાવે છે અને ભવનપતિ દેવો સોનાના કાંગરાવાળો ચાંદિમય બહારનો ગઢ બનાવે છે ૪

प्रातिहार्य —

भामण्डल दुन्दुभिरातपत्र
मन्प्रातिहार्याणि जिनेश्वराणाम् ॥ ५ ॥

उप० तर०, पृ० २२४, (य० वि० प्र०)

અશોકવૃક્ષ, દેવોથી કરાતી પુષ્પવૃષ્ટિ, દિવ્ય-ધ્વનિ, ચામર, આસન, ભામડલ, દુદુભિ અને આતપત્ર-છત્ર આ આ૦ જિનેશ્વરોના પ્રાતિહાર્યો છે ૫

બાર પર્ષદા—

मुणि वेमाणिणि समणी, सभवणजोइवणदेविदेवतिअ ।
कप्पसुरनरित्थितिय, ठतिग्गेयाइविदिसासु ॥ ६ ॥

समवसरणप्र०, श्लो० १५

અગ્નિ આદિક વિદિશાઓને વિષે પર્ષદાઓ બેસે છે, તે આ પ્રમાણે-પહેલા સાધુઓ, પછી વૈમાનિકની દેવીઓ અને પછી સાધ્વીઓ એ ત્રણ પર્ષદા પૂર્વ દિશાના દ્વારે પ્રવેશ કરી અગ્નિખૂણામા અનુક્રમે બેસે છે ભવનપતિની દેવીઓ, જ્યોતિષ્કની દેવીઓ અને વાનવ્યતરની દેવીઓ એ ત્રણ પર્ષદાઓ દક્ષિણ દિશાના દ્વારે પ્રવેશ કરી નૈઋત્ય ખૂણામા અનુક્રમે બેસે છે ભવનપતિ, જ્યોતિષ્ક અને વાનવ્યતર દેવો આ ત્રણ પર્ષદાઓ પશ્ચિમ દિશાના દ્વારે પ્રવેશ કરી વાયવ્ય ખૂણામા અનુક્રમે બેસે છે તથા વૈમાનિકદેવો, પુરુષો, અને સ્ત્રીઓ, એ ત્રણ પર્ષદા ઉત્તર દિશાના દ્વારે પ્રવેશ કરી ઈશાન ખૂણામા અનુક્રમે બેસે છે ૬

चउदेवी समणी उद्धट्ठिया निविट्ठा नरित्थिसुरसमणा ।
इय पण मग परिस सुणंति देसण पढमवप्पंतो ॥ ७ ॥

समवसरणप्र०, श्लो०, १६

આ- પર્ષદામાની ચાર પ્રકારની દેવીઓ અને સાધ્વીઓ ઉભી રહે છે અને પુરુષો, સ્ત્રીઓ, ચાર પ્રકારના દેવો અને સાધુઓ બેસે છે આ પ્રમાણે પહેલા એટલે અંદરના વપ્રની મધ્યે રહેલી પાચ અને સાત મળીને બાર પર્ષદાઓ પ્રભુની દેશનાને સાભળે છે ७

आग्नेय्या गणभृद्विमानरमणीसा' साध्व्यस्तथा नैर्ऋते,
ज्योतिर्व्यन्तरभावनेशदयिता वायव्यगास्तत्प्रिया ।
ऐशान्या च विमानवासिनरनार्य संश्रिता यत्र तत्,
जैनस्थानमिदं चतुस्त्रिपरिषत्सम्भूषितं पातु व ॥ ८ ॥

धर्मकल्प०, पल्लव १, श्लो० ६८

જ્યા અગ્નિ ખૂણામા ગણધરો (સાધુઓ), વૈમાનિક દેવીઓ અને સાધ્વીઓ રહે છે, નૈર્ઋત ખૂણામા જ્યોતિષી, વ્યતરો અને ભવનપતિના દેવો રહે છે, વાયવ્ય ખૂણામા તેઓની એટલે જ્યોતિષ્ક, વ્યતર અને ભવનપતિની સ્ત્રીઓ-દેવીઓ રહે છે, તથા ઈશાન ખૂણામા વિમાનવાસી દેવો, પુરુષો અને સ્ત્રીઓ રહે છે, તે આ બાર પર્ષદાથી શોભિત જિનેશ્વરનુ સ્થાન-સમવસરણ તમારૂ રક્ષણ કરો ८

સમવસરણ વ્યવસ્થા —

तत्रादावागतोऽल्पर्द्धिरागच्छन्त महर्द्धिकम् ।
नमति सागत तु प्राग्, नमस्येत जगाम च ॥ ९ ॥

त्रि० श० पु० च०, पर्व १, स० ३, श्लो० ४७३

તે જિનેશ્વરના સમવસરણને વિષે પ્રથમ અલ્પ ઋદ્ધિવાળો આવેલો હોય અને પછી મહર્દ્ધિક આવે, તો તે મહર્દ્ધિકને અલ્પ ઋદ્ધિવાળો નમસ્કાર કરે છે, અને જો પહેલા મહર્દ્ધિક આવેલો હોય અને પછી અલ્પર્દ્ધિક આવે તો તે અલ્પર્દ્ધિક, મહર્દ્ધિકને નમીને પાછળ જાય છે ૯

સમવસરણ મહિમાઃ—

नानाऽस्त्रस्कन्दसङ्ग्रामहतग्रामभुवो मिथः ।
मित्रीभूयेह तिष्ठन्ति, राजानस्तत्र पर्षदि ॥ १० ॥

त्रि० श० पु० च०, पर्व १, सर्ग ३, श्लो० ५४३

હે પ્રભુ ! પરસ્પર વિવિધ પ્રકારના લશ્કરોના યુદ્ધથી નષ્ટ થયેલા ગામ અને જમીનવાળા રાજાઓ પણ આપના સમવસરણ (સભા)મા પરસ્પર મિત્ર થઇને બેસે છે ૧૦

त्वत्पर्षद्यपमायात , करटी करटस्थलीम् ।
करेण केसरिकर कृष्ट्वा कण्डूयते मुहु ॥ ११ ॥

त्रि० श० पु० च०, पर्व १, सर्ग ३, श्लो० ५४४

આપના સમવસરણમા આવેલો આ હાથી, સિંહના-

આગળના પગોને સૂંઢવડે ખેંચીને પોતાના ગણ્ડસ્થળને વારવાર ખજવાળે-ખણે છે ૧૧

देव ! ये केचिदन्येऽपि, जीवा शाश्वतवैरिणः ।
निर्वैरास्तेऽत्र तिष्ठन्ति, त्वत्प्रभावोऽसमो ह्ययम् ॥ १२ ॥

त्रि० श० पु० च०, पर्व १, सर्ग ३, श्लो० ५४९

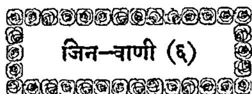
હે પ્રભુ ! બીજા કોઇ નિત્ય વૈરી જીવો (સર્પ-નોળીયો, ઉંદર-બીલાડી, હરણ-વાઘ, વિ૦) પણ વેર વિનાના થઇને અહીં બેસે છે તેથી આપનો આ પ્રભાવ ખરેખર શ્રેષ્ઠ છે ૧૨

नियन्त्रणा तत्र नैव, विकथा न च काचन ।
विरोधिनामपि मिथो न मात्सर्यं भयं न च ॥ १३ ॥

त्रि० श० पु० च०, पर्व १, स० ३, श्लो० ४७४

તે જિનેશ્વરના સમવસરણને વિષે કોઇને બંધન થતું નથી, કાંઇ પણ વિકથા થતી નથી, પરસ્પર વેરવાળા પ્રાણીઓને પણ પરસ્પર દ્વેષ થતા નથી, તેમ જ ભય પણ હોતો નથી ૧૩

જિનવાણી સ્વરૂપ:—

> ऐन्दवीव विमला कलाऽनिशं
> भव्यकैरवविकाशनोद्यता ।
> तन्वती नयविवेकभारतीः,
> भारती जयति विश्ववेदिनः ॥ १ ॥

नयोपदेश

ચદ્રમાની જેમ જેની નિર્મળ કળા હમેશા ભવ્ય પ્રાણી રૂપી પોયણાનો વિકાસ કરવામા ઉદ્યમવાળી છે, તથા જે સાત નયના પ્રકાશ અને વિવેકને વિષે રતિ-પ્રીતિને વિસ્તારનારી છે, એવી શ્રી તીર્થકર ભગવાનની વાણી જયવતી વર્તે છે ૧

> लोकालोकनिभासनैकतरणीप्रायास्त्वदीयाः शुभा
> वाचो वाक्यवतामशेषविमलज्ञानं सदा तन्वते ।
> संसाराम्बुधिमध्यमज्जदसुभृद्वृन्दस्य या साम्प्रतं
> पोतायन्त इव प्रहृष्टमनसस्त्वद्ध्यानमासेदुषः ॥ २ ॥

હે જિનેદ્ર ! લોકાલોકને પ્રકાશ કરવામા અદ્વિતીય સૂર્ય સમાન તમારી શુભ વાણી હમેશા પડિતોને સમગ્ર-સપૂર્ણ નિર્મળ જ્ઞાન આપે છે, વળી તે વાણી હમણા પણ સમા-

સાગરમાં ડૂબતા એવા પરંતુ હર્ષિત હૃદયવાળા અને તમામ ધ્યાનને પામેલા પ્રાણીઓના સમૂહને વહાણ જેવી થાય છે ૨

क्रतममस्तजगच्छुभवस्तुता,
जितकुवादिगणाऽस्तभवस्तुता ।
अवतु वः परिपूर्णनभा स्त्री-
र्नृमरुत दढती जिनभारती ॥ ३ ॥

चतुर्विंशतिका, पृ० १६, श्लो० ७, (आग० म०)

જેણે આખું જગત્ શુભ વસ્તુના ભાવમય બનાવ્યું છે, જેણે કુવાદીઓના સમૂહને જિતી લીધા છે, જે ચોરાશી લાખ યોનિરૂપ સંસારનો નાશ કરનારા (મુનિઓ) વડે સ્તુતિ કરાયેલી છે, જેણે ગંભીરતાના શબ્દ વડે આકાશને ભરી દીધું છે, તથા જે મનુષ્યો અને દેવોને સુખ આપનારી છે, તે શ્રીજિનેશ્વરની વાણી તમારું રક્ષણ કરો ૩

अनादिनिधनाऽदीना, धनादीनामतिप्रदा ।
मतिप्रदानमादेयाऽनमा देयाज्जिनेन्द्रवाक् ॥ ४ ॥

चतुर्विंशतिका, पृ० ८५, श्लो० ४७, (आग० स०)

આદિ અંત રહિત, દીનતા રહિત, અત્યંત ધનાદિકને આપનારી, ગ્રહણ કરવા લાયક અને કોઇને નહીં નમનારી એવી જિનેશ્વરની વાણી અમને બુદ્ધિનું દાન આપો-અમારી બુદ્ધિ સારી કરો ૪

जिन–आगम (७)

જિનાગમ સ્વરૂપ ––

समस्तभुवनत्रयप्रथनसज्जनानापदं,
प्रमोचयति यः स्मृतः सपदि सज्जनानापदः ।
समुल्लसितसद्भङ्ग तममल भजे नागम
स्फुरन्नयनिवारितासदुपलम्भजैनागमम् ॥ १ ॥
चतुर्विंशतिका, पृ० ५२, श्लो० ३१, (आग० म०)

સમગ્ર ત્રણ જગતના પદાર્થોને પ્રગટ કરવામા જેના વિવિધ પ્રકારના પદો–શબ્દો તૈયાર છે, એવો જે જિનાગમ સ્મરણ કરવાથી તત્કાળ સજ્જનોને વિવિધ પ્રકારની આપત્તિથી મૂકાવે છે, તે જિનાગમમા સ્પષ્ટ રીતે સપ્તભંગી રહેલી છે, તે મળ રહિત છે, તે સુગમ છે, તથા સ્ફુરાયમાન નયોવડે તેણે અસત્ ઉપલભનુ એટલે અન્ય મતના શાસ્ત્રોનુ નિવારણ કર્યું છે, તેવા જૈનાગમને–જિનેશ્વરે પ્રરૂપેલા આગમને હુ ભજુ–સેવુ ૧

દ્વાદશાઙ્ગી —

आचाराऽङ्गसूत्रकृत स्थानाङ्ग समवाययुक् ।
पञ्चम भगवत्यङ्ग ज्ञाताधर्मकथाऽपि च ॥ २ ॥

उपासकान्तकृदनुत्तरोपपातिकाद्दशाः ।
प्रश्नव्याकरणं चैव, विपाकश्रुतमेव च ॥ ३ ॥

इत्येकादश सोपाङ्गान्यङ्गानि द्वादशं पुनः ।
दृष्टिवादो द्वादशाङ्गी, स्याद् गणिपिटकाह्वया ॥ ४ ॥

अभि० चिन्ता०, देवकाण्ड, श्लो० १५७-१५९

૧ આચારાંગ, ૨ સૂત્રકૃતાંગ-સૂયગડાંગ, ૩ સ્થાનાંગ, ૪ સ
વાયાંગ, ૫ પાંચમું ભગવતી, ૬ જ્ઞાતાધર્મકથા, ૭ ઉપાસકદશા
૮ અંતકૃદ્દશાંગ, ૯ અનુત્તરોપપાતિકદશાંગ, ૧૦ પ્રશ્નવ્યાકર
૧૧ વિપાકશ્રુત, આ અગ્યાર અંગો ઉપાંગ સહિત છે, ૧
બારમું અંગ દૃષ્ટિવાદ છે આ દ્વાદશાંગીનું બીજું ન
ગણિપિટક પણ છે ૨-૪

દૃષ્ટિવાદના અને ચૌદપૂર્વના ભેદો.—

परिकर्मसूत्रपूर्वानुयोगपूर्वगतचूलिकाः पञ्च ।
स्युर्दृष्टिवादभेदाः, पूर्वाणि चतुर्दशापि पूर्वगते ॥ ५ ॥

उत्पादपूर्वमग्रायणीयमथ वीर्यतः प्रवादं स्यात् ।
अस्तेर्ज्ञानात् सत्यात्, तदात्मनः कर्मणश्च परम् ॥ ६ ॥

प्रत्याख्यानं विद्याप्रवादकल्याणनामधेये च ।
प्राणावायं च क्रियाविशालमथ लोकबिन्दुसारमिति ॥ ७ ॥

अभि० चिन्ता०, देवकाण्ड, श्लो० १६०-१६२

તેના નામ-૧ ઉત્પાદ, ૨ અગ્રાયણીય, ૩ વીર્યપ્રવાદ, ૪ અસ્તિનાસ્તિપ્રવાદ, ૫ જ્ઞાનપ્રવાદ, ૬ સત્યપ્રવાદ, ૭ આત્મપ્રવાદ, ૮ કર્મ-પ્રવાદ, ૯ પ્રત્યાખ્યાનપ્રવાદ, ૧૦ વિદ્યાપ્રવાદ, ૧૧ કલ્યાણ, ૧૨ પ્રાણાવાય, ૧૩ ક્રિયાવિશાલ, અને ૧૪ લોકબિન્દુસાર ૫-૭

જિનાગમ મહિમા --

जिनशासन विजयतें, विशदप्रतिभानवप्रभङ्गमवत् ।
त्रिजगद्भवकान्तार विशदप्रतिभानवप्रभ गमवत् ॥ ८ ।

चतुर्विंशतिका, पृ० १३७, श्लो० ८३, (आग० म०)

જિનશાસન વિજયવંત વર્તે છે તે નિર્મળ બુદ્ધિરૂપી વપ્રનો ભંગ કરનાર સંસારરૂપી અરણ્યમાં પ્રવેશ કરતા ત્રણ જગતનું રક્ષણ કરે છે, તે સ્ફુટરૂપે અનુપમ નવીન પ્રભાવાળુ અને ગમ-આલાવાવાળુ છે ૮

अवमर्सतमस ततमानयत्,
प्रलयमालयमागमरोचिषाम् ।
भुवनपावनपालनमर्कवत्,
जिनमतं नम तन्नयवन्नहो ! ॥ ९ ॥

चतुर्विंशतिका, पृ० ६३, श्लो० ३५, (आग० स०)

જે જિનમત, સૂર્યની જેમ વિસ્તાર પામેલા પાપરૂપી અંધકારનો પ્રલય-નાશ કરે છે, જે આગમરૂપી કાંતિ (કિરણો) નું ઘર છે, તથા જે જિનમત ભુવનને-જગતને પવિત્ર કરનાર અને પાલન કરનાર છે, તે જિનમતને હે નીતિમાન ! તું નમસ્કાર કર ૯

तडिल्लोल तृष्णाप्रचयनिपुणं सौख्यमखिलं
तृषो वृद्धेस्तापो दहति शमनं वह्निवदलम् ।
ततः स्वेदोऽत्यन्तं भवति भविना चेतसि बुधा
निधायेद पूते जिनपतिमते सन्ति निरताः ॥ १० ॥

सुभाषितरत्नसन्दोह, श्लो० ३४२

તૃષ્ણાની વૃદ્ધિ કરવામા નિપુણ એવુ સર્વ સાંસારિક સુખ વીજળીના જેવુ ચપળ છે, તૃષ્ણાની વૃદ્ધિનો તાપ અગ્નિની જેમ શમતા (શાંતિ) ને અત્યત બાળી નાખે છે તેથી ભવ્ય પ્રાણીઓને અતિ સ્નેહ થાય છે આ પ્રમાણે ડાહ્યા પુરુષો ચિત્તમા વિચારીને પવિત્ર એવા જિનેશ્વરના મત (ધર્મ) મા તત્પર થાય છે ૧૦

जिन–मूर्ति (८)

જિનમૂર્તિ સ્વરૂપ—

प्रासादमण्डपच्छत्रपर्यङ्कासनसद्ग्रहैः ॥
निर्दोषदृष्ट्या मूर्त्या च, देवो नैव जिनात् परः ॥१॥

वास्तुग्रन्थ (राजवल्लभ), प्रकरण ४, श्लो० ५४

પ્રાસાદ, મંડપ, છત્ર, પર્યંક આસન, સારા ગ્રહો અને નિર્દોષ દૃષ્ટિવાળી મૂર્તિએ કરીને જિનેશ્વર સમાન બીજા કોઈ દેવ નથી ૧

જિનમૂર્તિ મહિમા—

चित्रं चेतसि वर्तते श्रुतिरियं चापल्यताहारिणीं
मूर्तिं स्फूर्तिमतीमतीव विमलां नित्यं मनोहारिणीम् ।
विख्याता स्नपयन्त एव मनुजा शुद्धोदकेन स्वयं
मङ्ख्यातीततमोमलापनयतो नैर्मल्यमाबिभ्रति ॥ २ ॥

શાસ્ત્રનું આ વચન ચિત્તમાં આશ્ચર્ય કરે છે કે-ચપળતાને હરનારી, દેદીપ્યમાન, અતિ નિર્મળ, નિત્ય મનોહર અને પ્રખ્યાત એવી જિનેશ્વરની મૂર્તિને મનુષ્યો શુદ્ધ જળવડે સ્નાન કરાવે છે, અને પોતે અસંખ્ય કર્મમળનો ત્યાગ કરી નિર્મળતાને ધારણ કરે છે ૨

જિનમૂર્તિ પરિકર—

छत्तत्तयउत्तार, भालकवोलाओ सवणनासाओ ।
सुहय जिणचरणग्गे, नवग्गहा जक्खजक्खिणिया ॥३॥

वास्तुसार, बिम्बपरीक्षाप्र०, श्लो० २

જિનમૂર્તિના પરિકરમા મસ્તક, કપાલ, કાન અને નાકથી ઉપર-બહાર નીકળેલા ત્રણ છત્રનો વિસ્તાર હોય છે, તથા જિનના ચરણોની આગળ નવગ્રહ અને યક્ષ યક્ષિણીઓ હોવી એ સુખદાયક છે ૩

सिंहासणु बिंबाओ दिवड्ढओ, दीहि वित्थरे अद्धो ।
पिंडेण पाउ घडिओ, रूवग नव अहव सत्त जुओ ॥ ४ ॥

वास्तुसार, बिम्बपरीक्षाप्र०, श्लो० २६

સિંહાસન, લબાઇમા મૂર્તિથી દોઢુ, વિસ્તારમા અડધુ અને જાડાઇમા ચોથાભાગ હોવુ જોઇએ, તથા હાથી, સિંહ વિગેરે રૂપક નવ અથવા સાત યુક્ત બનાવવુ જોઇએ ૪

उभयदिसि जक्खजक्खिणि, केसरि गय चामर मज्झि चक्कधरी ।
चउदस बारस दस तिय, छ भाय कमि इअ भवे दीह ॥ ५ ॥

वास्तुसार, बिम्बपरीक्षाप्र०, श्लो० २७

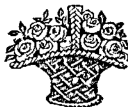
સિંહાસનમા બે તરફ યક્ષ અને યક્ષિણી અર્થાત્ પ્રતિમાની જમણી બાજુએ યક્ષ અને ડાબી બાજુએ યક્ષિણી, બે સિંહ, બે હાથી, બે ચામર ધારણ કરનાર અને મધ્યમા ચક્રને ધારણ કરનારી ચક્રેશ્વરી દેવી બનાવવી આમા પ્રત્યેકનુ માપ આ પ્રમાણે છે—ચૌદ ચૌદ ભાગના પ્રત્યેક યક્ષ અને યક્ષિણી,

બાર બાર ભાગના બે સિંહ, દશ દશ ભાગના બે હાથી, ત્રણ ત્રણ ભાગના બે ચામર ઢોળનારા અને મધ્યમા છ ભાગની ચક્રેશ્વરી દેવી, એ પ્રકારે ૮૪ ભાગ લાબુ સિંહાસન થાય છે ૫

चक्कधरी गरुडका, तस्माहे धम्मचक्क-उभयदिस ।
हरिणजुअ रमणीय, गद्दियमज्झम्मि जिणचिण्ह ॥ ६ ॥

वास्तुसार बिम्बपरीक्षाप्र०, श्लो० १८

સિંહાસનના મધ્ય ભાગમા જે ચક્રેશ્વરી દેવી છે ત ગરૂડની સવારી કરનારી છે, (તેની ચાર ભુજાઓમાથી બે ભુજા-હાથમા ચક્ર, નીચેની જમણી ભુજા-હાથમા વરદાન અને ડાબી ભુજામા બિજોરૂ રાખવુ જોઇએ) આ ચક્રેશ્વરી દેવીની નીચે એક ધર્મચક્ર બનાવવુ, આ ધર્મચક્રની બને બાજુએ સુદર એક એક હરિણ બનાવવુ, અને ગાદીના મધ્ય ભાગમા જિનેશ્વર ભગવાનનુ ચિહ્ન કરવુ જોઇએ ૬

સુતેલી હતી એના જગતના લોકોને કરૂણાને લીધે કલ્યાણના માર્ગની ઉત્તમ રચનાવડે આ ભવ અને પરભવનું હિત બતાવ્યું છે, તે ઋષભદેવ ભગવાનને નમસ્કાર હો. ૭

दशभिर्भोजितैर्विप्रैर्यत् फल जायते कृते ।
मुनेरर्हता भक्तस्य तत्फल जायते कलौ ॥ ८ ॥

महाभारत, विराटपर्व, अ० ३२, श्लो० ४३.

સત્ય યુગમા દશ બ્રાહ્મણ જમાડવાથી જે ફળ-પુણ્ય થાય છે, તેટલુ ફળ કલિયુગમા અરિહતના ભક્ત એક મુનિને જમાડવાથી થાય છે ૮

अष्टषष्टिषु तीर्थेषु, यात्रया यत्फल भवेत् ।
आदिनाथस्य देवस्य, स्मरणेनापि तत्फलम् ॥ ९ ॥

शिव पु० शिव सहिता, अ० ३३ श्लो० ७५

અડસઠ તીર્થોને વિષે યાત્રા કરવાથી જે ફળ થાય છે, તેટલુ ફળ આદિનાથ દેવના સ્મરણ માત્રથી પણ થાય છે ૯

निशम्य क्षितौ य चरित्र पवित्र
मृत मन्यते नामृत तद्रसत्क ।
यशोराशिभासा समुद्भासिताश',
स मा पातु देवो महावीरनामा ॥ १० ॥

कविचक्रवर्ति-देवीप्रसाद

પૃથ્વીમા જેનું પવિત્ર ચરિત્ર સાભળીને ત્યાના (પૃથ્વી ૫રના) રહેવાસી મનુષ્યો અમૃતને ભરેલુ (કલ્પનાનો વિષય)

નથી માનતા જેમની કીર્તિના સમૂહની કાંતિવડે દિશાઓ વિકસ્વર થઈ છે એવા મહાવીર નામના પ્રભુ મારૂ રક્ષણ કરે. ૧૦

दया–दान–धर्मादिवीरेषु मुख्यो
यतस्त्वं पृथिव्यां प्रसिद्धोऽसि नाथ ! ।
यतस्ते महावीरता विश्वमान्या,
त्वदन्यः क इदृक् पुमानस्ति धन्यः ॥ ११ ॥

कविचक्रवर्ति–देवीप्रसाद

દયા, દાન અને ધર્માદિ કાર્યો કરનાર વીરપુરુષોમા તુ મુખ્ય છે તેથીજ હે નાથ ! તુ આખા જગતમા પ્રસિદ્ધ છે ત કારણથીજ તારી મહાવીરતા–મહાવીરપણુ જગત્મા માન્ય છે તારાથી બીજો ધન્યશાળી પુરુષ કોણ હોઈ શકે ? ૧૧

अनुग्राहकश्चेद् भवानस्ति लोके,
किमन्यैरनुग्राहकैस्तुच्छभूतैः ।
दिनाधीश्वरे भूरितेजस्युदिते,
न वह्नेः प्रकाशं जनो वाञ्छतीह ॥ १२ ॥

कविचक्रवर्ति–देवीप्रसाद

આ લોકમા જો આપ અનુગ્રાહક–કૃપા કરનારા છો, તો બીજા તુચ્છ અનુગ્રાહકોથી શું ? અત્યત પ્રકાશમાન સૂર્ય ઉગેલો હોય તો આ જગતમા અગ્નિના પ્રકાશને કોઈ નથી ઇચ્છતુ ૧૨

पुरस्ते स्वत सिद्धबोधस्य देव !
घृथा बुद्धता बुद्धदेवो बिभर्ति ।
महावीर ! मुक्तात्मनस्ते पुरस्ता-
दनर्हत्वमायान्ति मुक्ता समस्ता ॥ १३ ॥

कविचक्रवर्ति-देवीप्रसाद

હે દેવ ! પોતાની મેળેજ બોધને-જ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરનાર એવા આપની આગળ બુદ્ધદેવ બુદ્ધપણાને-જ્ઞાનીપણાને વૃથા-ફોગટજ ધારણ કરે છે હે મહાવીર ! જેનો આત્મા મુક્તિને પામ્યો છે એવા આપની આગળ બીજા બધા (અન્ય તીર્થિકો) જે મુક્ત થયા છે તે અયોગ્યતાને ધારણ કરે છે ૧૩

निष्पक्ष-जिन-स्तुति १०

निष्पक्ष जिन स्तुति.

त्यक्तस्वार्थः परहितरतः सर्वदा सर्वरूप
सर्वाकार विविधमसम यो विजानाति विश्वम् ।
ब्रह्मा विष्णुर्भवतु वरदः शङ्करो वा जिनो वा,
यस्याचिन्त्य चरितमसम भावतस्तं प्रपद्ये ॥१॥

हरिभद्रसूरि.

સ્વાર્થનો ત્યાગ કરનાર અને બીજાના હિતમા રક્ત એવા જે કોઈ-સર્વ રૂપવાળા, સર્વ આકારવાળા, વિવિધ પ્રકારના અને કોઈની સમાન નહીં એવા આ વિશ્વને નિરંતર જાણે છે, તથા જેનુ ચરિત્ર અચિંત્ય અને અનુપમ છે, તેવા કદાચ બ્રહ્મા હોય, વિષ્ણુ હોય, વરદાન આપનાર શકર હોય, કે રાગ દ્વેષ જિતનાર-જિનેશ્વર હોય-તેને હુ ભાવથી અગીકાર કરૂ છુ-દેવરૂપે માનુ છુ ૧

सदा योगसात्म्यात् समुद्भूतसाम्यः,
प्रभोत्पादितप्राणिपुण्यप्रकाशः ।
त्रिलोकीशवन्द्यस्त्रिकालज्ञनेता,
स एक. परात्मा गतिर्मे जिनेन्द्र ॥ २ ॥

द्वात्रिंशिका, (हरिभद्रसूरि) श्लो० १

જેને સદા યોગના સાત્મ્યપણાથી (તન્મયપણાથી) સમાનતા ઉત્પન્ન થયેલી છે, જેણે પોતાની પ્રભાવડે પ્રાણીઓને માટે પુણ્યનો પ્રકાશ ઉત્પન્ન કર્યો છે, જે ત્રણ જગતના સ્વામીઓને પણ વાંદવા લાયક છે, અને જે ત્રિકાળ જ્ઞાનીના પણ નાયક છે, તે એક જ જિનેશ્વર પરમાત્મા મારી ગતિ (શરણ) છે ૨

जुगुप्साभयाज्ञाननिद्राऽविरत्य-
ङ्गभूहास्यशुग्द्वेषमिथ्यात्वरागैः ।
न यो रत्यरत्यन्तरायैः सिषेवे,
स एकः परात्मा गतिर्मे जिनेन्द्रः ॥ ३ ॥

द्वात्रिंशिका, (हरिभद्रसूरि) श्लो० ३

જે જિનેન્દ્ર પ્રભુ જુગુપ્સા, ભય, અજ્ઞાન, નિદ્રા, અવિરતિ, કામ, હાસ્ય, શોક, દ્વેષ, મિથ્યાત્વ, રાગ, રતિ, અરતિ અને અંતરાયવડે સેવાયા નથી, તે જ એક પરમાત્મા જિનેશ્વર મારી ગતિ (શરણ) છે ૩

न यो बाह्यसत्त्वेन मैत्रीं प्रपन्न-
स्तमोभिर्न नो वा रजोभिः प्रणुन्नः ।
त्रिलोकीपरित्राणनिस्तन्द्रमुद्रः,
स एकः परात्मा गतिर्मे जिनेन्द्रः ॥ ४ ॥

द्वात्रिंशिका, (हरिभद्रसूरि) श्लो० ४

જે જિનેશ્વર બાહ્ય એવા સત્ત્વગુણની સાથે મિત્રાઈને પામ્યા નથી (પરમાત્મા ત્રણે ગુણથી રહિત હોય છે), તેમજ જે તમો ગુણ અને રજોગુણવડે લેપાયા નથી, તથા જેની મુદ્રા ત્રણ

લોકના પ્રાણીઓનુ રક્ષણ કરવામા સાવધાન-તત્પર છે, તે એક જ પરમાત્મા જિનેશ્વર મારી ગતિ (શરણુ) છે ૪

हृपीकेश ! विष्णो ! जगन्नाथ ! जिष्णो !,
मुकुन्दाच्युत ! श्रीपते ! विश्वरूप ! ।
अनन्तेति सम्बोधितो यो निराशैः,
म एकः परात्मा गतिर्मे जिनेन्द्रः ॥ ५ ॥

द्वात्रिंशिका, (हरिभद्रसूरि) श्लो० ५

નિસ્પૃહી મુનિઓએ જેમને-હે હૃષીકેશ (ઇંદ્રિયોના સ્વામી) !, હે વિષ્ણુ !, (જ્ઞાનવડે વ્યાપક) !, હે જગન્નાથ !, હે જિષ્ણુ (કર્મ વૈરીને જિતનાર) !, હે મુકુંદ !, હે અચ્યુત (નહીં ચળવાવાળા) !, હે શ્રીપતિ (જ્ઞાનલક્ષ્મી તથા મોક્ષલક્ષ્મીના પતિ) !, હે વિશ્વ રૂપ (જ્ઞાનવડે વિશ્વને જોનારા) ! તથા હે અનંત !-આ રીતે સંબોધન આપીને સ્તવ્યા છે તે જ એક પરમાત્મા જિનેશ્વર મારી ગતિ (શરણુ) છે ૫

न शूल न चाप न चक्रादि हस्ते,
न हास्य न लास्य न गीतादि यस्य ।
न नेत्रे न गात्रे न वक्त्रे विकार ,
म एकः परात्मा गतिर्मे जिनेन्द्र' ॥ ६ ॥

द्वात्रिंशिका, (हरिभद्रसूरि) श्लो० ६

જેના હાથમા શૂલ, ધનુષ કે ચક્રાદિક શસ્ત્રો નથી, જેને હાસ્ય, નૃત્ય કે ગીતાદિક નથી, તથા જેના નેત્ર, શરીર કે

મુખમા કાઈ પણ વિકાર નથી તે એક પરમાત્મા જિનેશ્વર જ અમારી ગતિ (શરણ) છે ૬

न पक्षी न सिंहो वृषो नापि चाप
न रोषप्रसादादिजन्मा विकार ।
न निन्द्यैश्चरित्रैर्जने यस्य कम्प ,
स एक परात्मा गतिर्मे जिनेन्द्र ॥ ७ ॥

द्वात्रिंशिका, (हरिभद्रसूरि) श्लो० ९.

જેમને પક્ષી, સિંહ, કે વૃષભ વિગેરેનુ વાહન નથી, જેણે ધનુષ વિગેરે શસ્ત્ર ધારણ કર્યુ નથી, જેને રાગ દ્વેષાદિકથી ઉત્પન્ન થયેલા વિકાર નથી, અને જેને લોકમા નિંદ્ય ચરિત્રથી થતો કંપ(ભય) નથી, અર્થાત્ જેનુ ચરિત્ર શુદ્ધ છે, તે જ એક પરમાત્મા જિનેશ્વર મારી ગતિ (શરણ) છે ૭

न गौरी न गङ्गा न लक्ष्मीर्यदीय
वपुर्वा शिरो वाऽप्युरो वा जगाह ।
यमिच्छाविमुक्त शिवश्रीस्तु भेजे,
स एक परात्मा गतिर्मे जिनेन्द्रः ॥ ८ ॥

द्वात्रिंशिका, (हरिभद्रसूरि) श्लो० १०

જેના શરીરને, મસ્તકને કે ઉરસ્થળ (છાતી)ને ગૌરી, ગંગા કે લક્ષ્મી સ્પર્શ કરતી નથી પરંતુ ઇચ્છા રહિત થયેના જેને મોક્ષ લક્ષ્મી ભજે છે, તે જ એક પરમાત્મા જિનેશ્વર મારી ગતિ (શરણ) છે ૮

न योगा न रोगा न चोद्वेगवेगा,
स्थितिर्नो गतिर्नो न मृत्युर्न जन्म ।
न पुण्य न पाप न यस्याऽस्ति बन्धः,
स एक परमात्मा गतिर्मे जिनेन्द्रः ॥ ९ ॥

द्वात्रिंशिका, (हरिभद्रसूरि) श्लो० १७

જેને યોગ, રોગ, ઉદ્વેગનો આવેશ, સ્થિતિ, ગતિ, મૃત્યુ, જન્મ, પુણ્ય, પાપ અને કર્મબંધ વિગેરે કાંઇ પણ નથી, તેજ એક પરમાત્મા મારી ગતિ (શરણુ) છે ૯.

तपः सयम, सूनृत ब्रह्म शौच
मृदुत्वार्जवाऽकिञ्चनत्वानि मुक्ति ।
क्षमैव यदुक्तो जयत्येव धर्म,
स एकः परात्मा गतिर्मे जिनेन्द्रः ॥ १० ॥

द्वात्रिंशिका, (हरिभद्रसूरि) श्लो०, १८

તપ, સયમ, સત્ય, બ્રહ્મચર્ય, શૌચ, મૃદુત્વ, આર્જવ, અપરિગ્રહ, મુક્તિ (નિર્લોભ) અને ક્ષમા આ દશ પ્રકારનો જેમણે કહેલો ધર્મ જયવંત વર્તે છે, તે એક જ પરમાત્મા જિનેશ્વર મારી ગતિ (શરણ) છે ૧૦

यथास्थित वस्तु दिशन्नधीश !
न तादृश कौशलमाश्रितोऽस्मि ।
तुरङ्गशृङ्गाण्युपपादयद्भ्यो
नमः परेभ्यो नवपण्डितेभ्यः ॥ ११ ॥

अयोगव्यव० द्वात्रिं०, श्लो० ५.

હે ભગવાન્! યથાર્થ–સત્ય વસ્તુને દેખાડતા તમે તેવા પ્રકારની કુશળતાને પામેલા નથી જેવી રીતે અશ્વને પણ શીંગડા હોય છે–એવુ અસત્ય પ્રતિપાદન–સિદ્ધ કરનારા અન્ય મતના નવા પંડિતો હોય છે–તેને નમસ્કાર છે ૧૧

शरण्य! पुण्ये तव शासनेऽपि,
मन्देग्धि यो विप्रतिपद्यते वा ।
स्वादौ स तथ्ये स्वहिते च पथ्ये,
सन्देग्धि वा विप्रतिपद्यते वा ॥ १२ ॥

अयोगव्यव० द्वार्त्रिं०, श्लो० ९

હે શરણ કરવા લાયક ભગવાન્! તમારા પવિત્ર શાસનને વિષે પણ જે માણસ શંકા કરે છે, અથવા વિપરીતતા માને છે, તે માણસ સ્વાદિષ્ટ, પોતાને હિતકારક, યોગ્ય અને પથ્ય એવા (ભોજનના) પદાર્થોને વિષે શંકા કરે છે, અથવા વિપરીતતા માને છે એમ જાણવુ ૧૨

हिंसाद्यसत्कर्मपथोपदशा–
दसर्वविन्मूलतया प्रवृत्ते ।
नृशंसदुर्बुद्धिपरिग्रहाच्च,
ब्रूमस्त्वदन्यागममप्रमाणम् ॥ १३ ॥

अयोगव्यव० द्वात्रिं०, श्लो० १०

અન્ય મતના આગમોમા હિંસાદિક અશુભ કર્મમાર્ગનો ઉપદેશ આપેલો છે, તે આગમની પ્રવૃત્તિનુ મૂળ અસર્વજ્ઞ છે–તે આગમ અસર્વજ્ઞના પ્રવર્તાવેલા છે, તથા ક્રૂર અને દુર્બુદ્ધિ

જનોએ તે આગમનો સ્વીકાર કરેલો છે-પંડિત જનોએ તેનો સ્વીકાર કર્યો નથી તેથી તે આગમોને અમે અપ્રમાણ કહીએ છીએ ૧૩

हितोपदेशात् सकलज्ञक्लृप्ते-
मुमुक्षुसत्साधुपरिग्रहाच्च ।
पूर्वापरार्थेष्वविरोधसिद्धे-
स्त्वदागमा एव सतां प्रमाणम् ॥ १४ ॥

अयोगव्यव० द्वात्रिं०, श्लो० ११

હે ભગવાન્! તમારા આગમને વિષે હિત ઉપદેશ રહેલો છે, તે સર્વજ્ઞોએ પ્રરૂપેલા છે, મોક્ષની ઇચ્છાવાળા ઉત્તમ સાધુઓએ તેનો અંગીકાર કર્યો છે, તથા તેમાં પૂર્વાપરનો વિરોધ આવતો નથી, તેથી કરીને જ તમારા આગમ સત્પુરુષોને પ્રમાણરૂપ છે ૧૪

क्षिप्येत वाऽन्यैः सदृशीक्रियेत वा,
तवाङ्घ्रिपीठे लुठनं सुरेशितुः ।
इदं यथावस्थितवस्तुदेशनं
परैः कथङ्कारमपाकरिष्यते ? ॥ १५ ॥

अयोगव्यव० द्वात्रिं०, श्लो० १२.

હે સ્વામી! દેવેંદ્રો આપના પાદપીઠને વિષે આળોટે છે, તે અન્ય મતવાળાઓ ન માને અથવા પોતાના તીર્થસ્થાપકોની સદૃશ માને એટલે કે અમારા તીર્થસ્થાપકોને પણ દેવેંદ્રો વાંદે છે એમ કહે, પરંતુ આપ યથાર્થ તત્ત્વની દેશના

છો એ વાતને અન્યમતીઓ શી રીતે દૂર કરી શકશે ? અર્થાત્ અન્યમતીઓ આપની શુદ્ધ દેશનાને કોઇ રીતે દૂર કરી શકે તેમ નથી ૧૫

यदार्जवादुक्तमयुक्तमन्यै-
स्तदन्यथाकारमकारि शिष्यैः ।
न विप्लवोऽयं तव शासनेऽभू-
दहो ! अधृष्या तव शासनश्री' ॥ १६ ॥

अयोगव्यव० द्वात्रिं०, श्लो० १६

હે સ્વામી ! અન્ય તીર્થસ્થાપકોએ સરળપણાને લીધે જે અયુક્ત વચન કહ્યુ, તેને તેના શિષ્યોએ ઘણે પ્રકારે ફેરવી નાખ્યુ આવો ફેરફાર તમારા આગમમા થયો નથી, તેથી અહો ! તમારા શાસનની લક્ષ્મી-શોભા અધૃષ્ય-કોઇથી પરાભવ પમાડી ન શકાય નવી છે ૧૬

देहाद्ययोगेन मदाशिवत्वं,
शरीरयोगादुपदेशकर्म ।
परस्परस्पर्धि कथं घटेत,
परोपक्लृप्तेष्वधिदैवतेषु ॥ १७ ॥

अयोगव्यव० द्वात्रिं०, श्लो० १७

શરીરાદિકના અભાવથી મહાશિવપણુ-સિદ્ધપણુ ઘટે છે, અને શરીરના સબંધથી ઉપદેશની ક્રિયા ઘટે છે છતા અન્ય મતવાળાએ કલ્પના કરેલા દેવોને વિષે તે બન્ને પરસ્પર વિરોધિ હોવાથી શી રીતે ઘટી શકે ? અર્થાત્ રાગ દ્વેષાદિકનો

અબધ હોવાથી સદાશિવપણું ઘટતુ નથી અને શરીર વિના ઉપદેશ ઘટતો નથી, પણ જૈન શાસનમા તો તે બન્ને બાબત ઘટે છે ૧૭

प्रागेव देवान्तरसश्रितानि,
रागादिरूपाण्यवमान्तराणि ।
न मोहजन्या करुणामपीश !
समाधिमाध्यस्थ्ययुगाश्रितोऽसि ॥ १८ ॥

अयोगव्यव० द्वात्रिं०, श्लो० १८

હે ઈશ ! તમે સમાધિ અને મધ્યસ્થભાવનો આશ્રય કર્યો છે, તથી મોહનીય કર્મથી ઉત્પન્ન થનારી કરુણા પણ તમને ઉત્પન્ન થતી નથી, અને તેથી કરીને પ્રથમથીજ અધમ એવા રાગાદિક દોષોએ અન્ય દેવોનો આશ્રય કર્યો છે ૧૮

जगन्ति भिन्दन्तु सृजन्तु वा पुन–
र्यथा तथा वा पतयः प्रवादिनाम् ।
त्वदेकनिष्ठे भगवन् ! भवक्षय–
क्षमोपदेशे तु पर तपस्विनः ॥ १९ ॥

अयोगव्यव० द्वात्रिं०, श्लो० १९

હે ભગવાન્ ! અન્ય તીર્થના પ્રવાદીઓના પતિઓ-બ્રહ્મા વિગેરે દેવો જગતનો પ્રલય કરો અથવા સૃષ્ટિને સરજો પરતુ સસારનો ક્ષય કરવામા સમર્થ એવા તમારા અદ્વિતીય ઉપદેશની પાસે તો તે રક્ષ્વીઓ-ગરીબડા થઇ જાય છે ૧૯

वपुश्च पर्यङ्कशयं श्लथं च,
दृशौ च नासानियते स्थिरे च ।
न शिक्षितेयं परतीर्थनाथै-
र्जिनेन्द्र ! मुद्राऽपि तवान्यदास्ताम्॥२०॥

अयोगव्यव० द्वात्रिं०, श्लो० २०

હે જિનેન્દ્ર ! પર્યંક આસને રહેલું અને શિથિલ તમારું શરીર તથા નાસિકાને વિષે સ્થાપન કરેલી સ્થિર દૃષ્ટિ-આ રીતની તમારી મુદ્રા પણ અન્ય તીર્થિકો-દેવો શીખી શક્યા નથી, તો બીજા ગુણો તો દૂર રહો. ૨૦

अपक्षपातेन परीक्षमाणा
द्वयं द्वयस्याप्रतिमं प्रतीमः ।
यथास्थितार्थप्रथनं तवैत-
दस्थाननिर्बन्धरसं परेषाम् ॥ २१ ॥

अयोगव्यव० द्वात्रिं०, श्लो० २२

પક્ષપાત વિના વિચારપૂર્વક જોનારા અમને બે દેવની બે બાબત અનુપમ-અપૂર્વ જણાય છે, તે એ કે-હે ભગવાન્ ! તમે પદાર્થના યથાર્થ સ્વરૂપને પ્રગટ કરો છો, અને બીજા અન્યતીર્થિક દેવો અયોગ્ય કદાગ્રહના રસને છોડતા નથી ૨૧

विमुक्तवैरव्यसनानुबन्धा ,
श्रयन्ति यां शाश्वतवैरिणोऽपि ।

परैरगम्या तव योगिनाथ !
ता देशनाभूमिमुपाश्रयेऽहम् ॥ २२ ॥

अयोगव्यव० द्वात्रिं०, श्लो० २४

હે યોગીઓના નાથ ભગવાન્! શાશ્વત વેરવાળા પ્રાણીઓ પણ વેર અને વ્યસન (કષ્ટ) ના અનુબંધ-સંબંધને ત્યાગ કરી, જે તમારી દેશના-ભૂમિને-સમવસરણને આશ્રય કરે છે, બીજાઓને અગમ્ય એવી તે તમારી દેશના ભૂમિને હુ આશ્રય કરૂ છુ-સેવુ છુ ૨૨

स्वकण्ठपीठे कठिन कुठार
परे किरन्त. प्रलपन्तु किञ्चित् ।
मनीषिणा तु त्वयि वीतराग !
न रागमात्रेण मनोऽनुरक्तम् ॥ २३ ॥

अयोगव्यव० द्वात्रिं०, श्लो० २६.

અન્યતીર્થિક દેવો પોતાના કંઠપીઠ પર તીક્ષ્ણ કુહાડો મૂકીને કાંઇ પણ ભલે બોલો, પરંતુ હે વીતરાગ! પંડિતોનુ મન તમારે વિષે જે રાગી થયુ છે તે કેવળ રાગને લઇને જ રાગી થયુ નથી-અર્થાત્ તેવા પ્રકારના અતિશયોને તથા ગુણોને જોઇને રાગી થયુ છે ૨૩

सुनिश्चित मत्सरिणो जनस्य,
न नाथ ! मुद्रामतिशेरते ते ।
माध्यस्थ्यमास्थाय परीक्षका ये,
मणौ च काचे च समानुबन्धाः ॥ २४ ॥

अयोगव्यव० द्वात्रिं० श्लो०

હે નાથ ! જે પરીક્ષકો મધ્યસ્થપણાનો આશ્રય કરીને તમારી અને મત્સરી-ઈર્ષ્યાળુ માણસોની મુદ્રામા નિશ્ચયપણે કઈ પણ વિશેષતાને નથી જોતા તે પરીક્ષકો મણિ અને કાચમા સમાન બુદ્ધિવાળા છે ૨૪

इमा समक्ष प्रतिपक्षसाक्षिणा–
मुदारघोपामवघोपणा ब्रुवे ।
न वीतरागात् परमस्ति दैवत
न चाप्यनेकान्तमृते नयस्थिति. ॥२५॥

अयोगव्यव० द्वात्रिं०, श्लो० २८

પ્રતિપક્ષના સાક્ષીઓની સન્મુખ-આગળ હુ આ ઊચે સ્વરે ઘોષણા કરૂ છુ કે-વીતરાગથી બીજો કોઈ ઉત્કૃષ્ટ દેવ નથી અને અનેકાત મત વિના બીજે કોઈ પણ ઠેકાણે નયોની સ્થિતિ (શુદ્ધ આગમ-શાસ્ત્ર) નથી ૨૫

तम'स्पृशामप्रतिभासभाज
भवन्तमप्याशु विविन्दते या ।
महेम चन्द्राशुदृशावदाता–
स्तास्तर्कपुण्या जगदीश ! वाच. ॥२६॥

अयोगव्यव० द्वात्रिं०, श्लो० ३०

હે જગદીશ ! અજ્ઞાનને સ્પર્શ કરનાર પ્રાણીઓની બુદ્ધિમા ન આવી શકે તેવા તમને પણ શીઘ્રપણે જે વાણી વિશેષ પ્રકારે પ્રાપ્ત થાય છે, તે ચદ્રના કિરણો જેવી ઉજ્વળ અને તર્કવડે પવિત્ર એવી વાણીની અમે સ્તુતિ કરીએ છીએ ૨૬

आत्मनिन्दा-गर्भित-जिन-स्तुति (११)

આત્મનિન્દા —

क्षणं सक्तः क्षणं मुक्तः, क्षणं क्रुद्धः क्षणं क्षमी ।
मोहाद्यैः क्रीडयैवाहं कारितः कपिचापलम् ॥ १ ॥

वीतरागस्तोत्र प्र० १६, श्लो० २

હે પ્રભુ! હું કોઈવાર મ મારના સુખમા આસક્ત થયો છુ, તો કોઈવાર તેનાથી મુક્ત (નિર્લોભ) થયો છુ કોઇવાર ક્રોધ પામ્યો છુ, તો કોઈવાર ક્ષમાવાળો થયો છુ આવી રીતે મોહાદિકે મને વાદરા જેવી ચપલતા કરાવી છે—વાદરાની જેમ નચાવ્યો છે ૧

त्राता तात ! त्वमेवैकस्त्वत्तो नान्यः कृपापरः ।
नान्यो मत्तः कृपापात्रमेधि यत्कृत्यकर्मठः ॥ २ ॥

वीतरागस्तोत्र प्र० १६, श्लो० ८

હે પિતા! આપજ એક ત્રાતા છો, આપથી બીજો કોઇ કૃપાળુ નથી, અને મારા વિના બીજો કોઈ કૃપાનું પાત્ર (સ્થાન) પણ નથી તેથી આપજ કરવા લાયક કાર્યમા તત્પર થાઓ. (કરવાનુ હોય તે કરો) ૨

श्रुत्वा वच' सुचरितं च पृथग्विशेष
वीर गुणातिशयलोलतयाऽऽश्रिता· स्म ॥२९॥

लोकतत्त्वनिर्णय, (हरिभद्रसूरि)

તે ભગવાન્ મહાવીર સ્વામી અમારા બંધુ નથી અને બીજા બ્રહ્માદિક દેવો અમારા શત્રુ પણ નથી તથા તે સર્વમાંથી કોઇ પણ એકને અમે સાક્ષાત્ જોયા પણ નથી છતા તેમના સામાન્ય અને વિશેષ એવા વચનને તથા સારા ચરિત્રને સાંભળીને અમો એ ગુણોના અતિશયને મેળવવાના લોભથી શ્રી મહાવીર સ્વામીનો આશ્રય કર્યો છે ૨૯

सर्वज्ञस्त्व जिननरपते ! सर्वदोषोज्झितत्वाद्
निर्दोषस्त्व सकलविधया माननिर्बाधकत्वात् ।
सम्यग्वाद् त्व भवदभिमते न ह्यनेकान्तवादे,
कश्चिद् बाध स्फुरति तदहो ! त्वा प्रवन्दन्त आर्या ॥३०॥

न्यायकुसुमाञ्जलि, (न्यायविजय)

હે જિનેદ્ર ! તમે સર્વ દોષ રહિત હોવાથી સર્વજ્ઞ છો, સમગ્ર પ્રકારે માનનો નાશ કરલો હોવાથી તમે નિર્દોષ છો, તથા અનેકાંત વાદવાળા તમારા મતમાં કાંઇ પણ બાધ આવતો નથી, તેથી સત્ય વચનવાળા છો માટે જ હે ભગવાન્ ! તમને આર્યજનો વંદના કરે છે ૩૦

आत्मनिन्दा-गर्भित-जिन-स्तुति (११)

આત્મનિન્દા —

क्षण सक्तः क्षण मुक्तः, क्षण क्रुद्धः क्षण क्षमी ।
मोहाद्यै' क्रीडयैवाह कारितः कपिचापलम् ॥ १ ॥

वीतरागस्तोत्र प्र० १६, श्लो० ४

હે પ્રભુ ! હુ કોઈવાર સસારના સુખમા આસક્ત થયો છુ, તો કોઈવાર તેનાથી મુક્ત (નિર્લોભ) થયો છુ કોઇવાર ક્રોધ પામ્યો છુ, તો કોઈવાર ક્ષમાવાળો થયો છુ આવી રીતે મોહાદિકે મને વાદર જેવી ચપલતા કરાવી છે—વાદરાની જેમ નચાવ્યો છે ૧

ज्ञाता तात ! त्वमेवैकस्त्वत्तो नान्यः कृपापरः ।
नान्यो मत्तः कृपापात्रमेधि यत्कृत्यकर्मठः ॥ २ ॥

वीतरागस्तोत्र प्र० १६, श्लो० ८

હે પિતા ! આપજ એક જ્ઞાતા છો, આપથી બીજો કોઇ કૃપાલુ નથી, અને મારા વિના બીજો કોઈ કૃપાનુ પાત્ર (સ્થાન) પણ નથી તેથી આપજ કરવા લાયક કાર્યમા તત્પર થાઓ. (જે કરવાનુ હોય તે કરો) ૨

श्रुत्वा वचः सुचरितं च पृथग्विशेषं
　　वीर गुणातिशयलोलतयाऽऽश्रिताः स्मः ॥२९॥

लोकतत्त्वनिर्णय, (हरिभद्रसूरि)

તે ભગવાન્ મહાવીર સ્વામી અમારા બંધુ નથી અને બીજા બ્રહ્માદિક દેવો અમારા શત્રુ પણ નથી તથા તે સર્વમાંથી કોઇ પણ એકને અમે સાક્ષાત્ જોયા પણ નથી છતાં તેમના સામાન્ય અને વિશેષ એવા વચનને તથા સારા ચરિત્રને સાંભળીને અમો એ ગુણોના અતિશયને મેળવવાના લોભથી શ્રી મહાવીર સ્વામીનો આશ્રય કર્યો છે ૨૯

सर्वज्ञस्त्वं जिनवरपते ! सर्वदोषोज्झितत्वाद्
　　निर्दोषस्त्वं सकलविधया मानर्निबाधकत्वात् ।
सम्यग्वाक् त्वं भवदभिमते न ह्यनकान्तवादे,
　　कश्चिद् बाधः स्फुरति तदहो ! त्वां प्रनन्दन्त आर्याः ॥३०॥

न्यायकुसुमाञ्जलि, (न्यायविजय)

હે જિનેંદ્ર ! તમે સર્વ દોષ રહિત હોવાથી સર્વજ્ઞ છો, સમગ્ર પ્રકારે માનનો નાશ કર્યો હોવાથી તમે નિર્દોષ છો, તથા અનેકાંત વાદવાળા તમારા મતમાં કાંઇ પણ બાધ આવતો નથી, તેથી સત્ય વચનવાળા છો માટે જ હે ભગવાન્ ! તમને આર્યજનો વંદના કરે છે ૩૦

आत्मनिन्दा-गर्भित-जिन-स्तुति (११)

આત્મનિન્દા —

क्षण सक्तः क्षण मुक्तः, क्षण क्रुद्धः क्षण क्षमी ।
मोहाद्यैः क्रीडयैवाह कारितः कपिचापलम् ॥ १ ॥

वीतरागस्तोत्र प्र० १६, श्लो० ४

હે પ્રભુ ! હું કોઈવાર સંસારના સુખમાં આસક્ત થયો છું, તો કોઈવાર તેનાથી મુક્ત (નિર્લોભ) થયો છું કોઈવાર ક્રોધ પામ્યો છું, તો કોઈવાર ક્ષમાવાળો થયો છું આવી રીતે મોહાદિકે મને વાંદરા જેવી ચપલતા કરાવી છે—વાંદરાની જેમ નચાવ્યો છે ૧

त्राता तात ! त्वमेवैकस्त्वत्तो नान्यः कृपापरः ।
नान्यो मत्तः कृपापात्रमेधि यत्कृत्यकर्मठः ॥ २ ॥

वीतरागस्तोत्र प्र० १६, श्लो० ८

હે પિતા ! આપજ એક ત્રાતા છો, આપથી બીજો કોઈ કૃપાલુ નથી, અને મારા વિના બીજો કોઈ કૃપાનું પાત્ર (સ્થાન) પણ નથી તેથી આપજ કરવા લાયક કાર્યમાં તત્પર થાઓ. (જે કરવાનું હોય તે કરો) ૨

मद्दृशौ त्वन्मुखासक्ते, हर्षबाष्पजलोर्मिभिः ।
अप्रेक्ष्यप्रेक्षणोद्भूत क्षणात् क्षालयता मलम् ॥ ३ ॥

वीतरागस्तोत्र प्र० १०, श्लो० २

હે પ્રભુ ! પૂર્વે નહિ જોવા લાયક (પરસ્ત્રી, કુદેવ વિગેરે) જોવાથી ઉત્પન્ન થયેલા પાપ રૂપ મળને અત્યારે આપના મુખમા આસક્ત થયેલા મારા નેત્રો હર્ષાશ્રુના જલતરંગોવડે ક્ષણવારમા ધોઇ નાખો ૩

मम त्वद्दर्शनोद्भूताश्चिर रोमाञ्चकण्टका ।
नुदन्ता चिरकालोत्थामसद्दर्शनवासनाम् ॥ ४ ॥

वीतरागस्तोत्र प्र० १०, श्लो० ४

હે વીતરાગ ! મને આપના દર્શનથી ઉત્પન્ન થયેલા રોમાચરૂપી કટકો ચિરકાળથી એટલે અનાદિકાળના ભવભ્રમણથી ઉત્પન્ન થયેલી કુશાસનની દુર્વાસનાને દૂર કરો (કાટાવડે પીડા પામવાથી બહાર નીકળી જાઓ) ૪

दत्त न दान परिशीलित च,
न शालि शील न तपोऽभितप्तम् ।
शुभो न भावोऽप्यभवद् भवेऽस्मिन्,
विभो ! मया भ्रान्तमहो ! मुधैव ॥ ५ ॥

रत्नाकरप०, श्लो० ४

હે પ્રભુ ! આ ભવમા મે દાન આપ્યુ નથી, મનોહર શીલ પાળ્યુ નથી, ઉત્કૃષ્ટ તપ કર્યો નથી, અને શુભ ભાવ પણ ભાવ્યો નથી માત્ર વૃથા જ આ જગતમા હુ ભમ્યો છુ ૫

दग्धोऽग्निना क्रोधमयेन दष्टो
दुष्टेन लोभाख्यमहोरगेण ।
ग्रस्तोऽभिमानाजगरेण माया-
जालेन बद्धोऽस्मि कथं भजे त्वाम् ? ॥ ६ ॥
रत्नाकरप०, श्लो० ५

હે પ્રભુ ! ક્રોધમય અગ્નિવડે હું બળી ગયેલો છું, લોભ નામના દુષ્ટ મોટા સર્પવડે હું ડસાયો છું, અભિમાનરૂપી અજગરવડે હું ગળાયો છું, અને માયારૂપી જાળવડે હું બંધાયો છું તેથી તમને શી રીતે ભજું ? ૬

वैराग्यरङ्गः परवञ्चनाय,
धर्मोपदेशो जनरञ्जनाय ।
वादाय विद्याऽध्ययनं च मेऽभूत्,
कियद् ब्रुवे हास्यकरं स्वमीश ! ॥ ७ ॥
रत्नाकरप०, श्लो० ९

હે સ્વામી ! મારો વૈરાગ્યનો રંગ પરને છેતરવા માટે થયો, ધર્મનો ઉપદેશ લોકોને રંજન કરવા માટે થયો, તથા મારો વિદ્યાભ્યાસ વાદ-વિવાદને માટે થયો આ રીતે હાસીને પાત્ર મારી ચેષ્ટા હું આપને કેટલી કહું ? ૭

परापवादेन मुखं सदोषं
नेत्रं परस्त्रीजनवीक्षणेन ।

चेत परापायविचिन्तनेन,
कृत भविष्यामि कथ विभोऽहम् ? ॥ ८ ॥

रत्नाकरप०, श्लो० १०

મે મારૂ મુખ પરના અપવાદ બોલવાવડે દોષવાળુ કર્યું છે, પરસ્ત્રીને જોવાવડે નેત્રને દૂષિત કર્યાં છે, અને બીજાનુ અશુભ ચિતવવાવડે ચિત્તને દૂષિત કર્યું છે તો હે પ્રભુ ! હુ કેવી રીતે કૃતાર્થ થઈશ ? ૮

आयुर्गलत्याशु न पापबुद्धि-
र्गत वयो नो विषयाभिलाष ।
यत्नश्च भैषज्यविधौ न धर्मे,
स्वामिन् ! महामोहविडम्बना मे ॥ ९ ॥

रत्नाकरप०, श्लो० १६

મારૂ આયુષ્ય શીઘ્રપણે ગળીજાય છે-ક્ષીણ થાય છે પણ પાપ બુદ્ધિ ક્ષીણ થતી નથી, મારૂ વય (ઉમ્મર) જતુ રહ્યુ છે, પ વિષયનો અભિલાષ ગયો નથી, ઔષધ કરવામા મે યત્ન કર્ય છે, પણ ધર્મને વિષે યત્ન કર્યો નથી હે સ્વામી ! આ સ મને મહા મોહની વિડબના છે ૯

न देवपूजा न च पात्रपूजा,
न श्राद्धधर्मश्च न साधुधर्म ।
लब्ध्वाऽपि मानुष्यमिद समस्त
कृत मयाऽरण्यविलापतुल्यम् ॥ १० ॥

रत्नाकरप०, श्लो० १८

હે સ્વામી ! આ ઉત્તમ મનુષ્યપણુ પ્રાપ્ત થયા છતા મે દેવપૂજા કરી નથી, પાત્રને દાન દેવારૂપ પાત્ર-પૂજા પણ કરી નથી, શ્રાવકનો ધર્મ પાળ્યો નથી, તથા સાધુધર્મ પણ પાળ્યો નથી પરતુ આ ભવમા જે જે કાર્ય કર્યા છે તે સર્વ મે અરણ્યમા વિલાપ કરવા જેવુ કર્યુ છે-સર્વ નિષ્ફળ કર્યુ છે ૧૦

सद्भोगलीला न च रोगकीला,
धनागमो नो निधनागमश्च ।
दारा न कारा नरकस्य चित्ते,
व्यचिन्ति नित्य मयकाऽधमेन ॥ ११ ॥

रत्नाकरप०, श्लो० २०

હે પ્રભુ ! અધમ એવા મે નિરતર ચિત્તને વિષે ઉત્તમ ભોગની ક્રીડાનુ ચિંતવન કર્યુ છે, પણ રોગની જ્વાળા પ્રાપ્ત થશે તેનો વિચાર કર્યો નથી, ધનની પ્રાપ્તિનો વિચાર કર્યો છે, પણ મરણની પ્રાપ્તિ થવાની છે તેનો વિચાર કર્યો નથી, તથા સ્ત્રી મેળવવાનો વિચાર કર્યો છે, પણ નરકનુ કેદખાનુ મળવાનુ છે તેનો વિચાર કર્યો નથી ૧૧

तव प्रेष्योऽस्मि दासोऽस्मि, सेवकोऽस्म्यस्मि किङ्करः ।
ओमिति प्रतिपद्यस्व, नाथ! नातः पर ब्रुवे ॥१२॥

वीतरागस्तोत्र प्र० २०, श्लो० ८

હે નાથ ! હુ તમારો દાસ છુ, ભૃત્ય છુ, સેવક છુ અને કિંકર છુ તે તમે 'બહુ સારૂ' એમ કહીને અગીકાર કરો, એ સિવાય બીજુ કાંઇ હુ કહેતો નથી ૧૨

लीलादलितनिःशेषकर्मजाल ! कृपापर ! ।
मुक्तिमर्थयते नाथ !, येनाद्यापि न दीयते ॥ १३ ॥
परमात्मप०, (यशोविजय)

ક્રીડા માત્રથી જ નષ્ટ કરી છે કર્મ રૂપી જાલ જેણે એવા દયાળુ હે નાથ ! હજુ સુધી આપ મુક્તિ દેતા નથી, તેથી મુક્તિની હુ યાચના કરૂ છુ ૧૩

अपारघोरसंसारनिमग्नजनतारक ।
किमेष घोरसंसारे, नाथ ! त विस्मृतो जन ॥ १४ ॥
परमात्मप०, (यशोविजय)

પાર વિનાના ભયકર સંસારમા ડુબેલા મનુષ્યોને તારનાર હે પ્રભુ ! આ ભયકર સંસારમા આ તારો જ માણસ કેમ ભૂલી જવાયો છે ! ૧૪

सद्धावप्रतिपन्नस्य, तारणे लोकबान्धव !
त्वयाऽस्य भुवनानन्द !, येनाद्यापि विलम्ब्यते ॥१५॥
परमात्मप०, (यशोविजय)

સારા વિચારોને પ્રાપ્ત કરનાર મનુષ્યોને તારવામા લોકના એક બધુ અને ત્રણ ભુવનના પ્રાણીઓને આનદ આપનાર એવા હે પ્રભુ ! આપના વડે હજુ આ માનવીને તારવામા વિલબ કેમ થાય છે ? ૧૫

न भास्करादृते नाथ !, कमलाकरबोधनम् ।
यथा तथा जगन्नेत्र !, त्वदृते नास्ति निर्वृतिः ॥ १६ ॥
परमात्मप०, (यशोविजय)

હે નાથ ! જેમ સૂર્યના વિના કમલનુ વન વિકસિત થતુ નથી, તેમ જગતને એક નેત્ર સમાન હે પ્રભુ ! આપના વિના મોક્ષની પ્રાપ્તિ નથી ૧૬

अनन्तवीर्यसम्भार !, जगदालम्बदायक ! ।
विधेहि निर्भयं नाथ !, मामुत्तार्य भवाटवीम् ॥ १७ ॥

परमात्मप०, (यशोविजय)

અનન્ત શક્તિને ધારણ કરનાર અને જગતને આધાર આપનાર હે નાથ ! ભવરૂપી જંગલમાથી મ્હારે કાઢીને મને ભય વિનાનો કર ૧૭

कल्पद्रोरपि कल्पद्रुर्महतोऽपि मणेर्मणिः ।
देवानामपि पूज्योऽसि, कियत् ते मम पूरणम् ? ॥१८॥

दीनाक्रन्दनद्वा०, (न्यायविजय) श्लो० ४

તુ કલ્પવૃક્ષનો પણ કલ્પવૃક્ષ છે, મહાન્ મણિનો પણ મણિ છે, તુ દેવોને પણ પૂજ્ય છે, તો મારા જેવાનુ પૂર્ણ કરવુ —મારી મુક્તિની ઈચ્છાની પૂર્તિ કરવી—એમા તે તમને શુ (શ્રમ પડવાનો છે) ? ૧૮

स्वयं जानासि हे देव !, कीदृशोऽस्मि दयास्पदम् ? ।
दयारत्नाकरश्चासि, नाथ ! नाथामि ते दयाम् ॥ १९ ॥

दीनाक्रन्दनद्वा०, (न्यायविजय) श्लो० ५

હે દેવ ! તુ સ્વયં જાણે છે કે, હુ કેવો દયાપાત્ર છુ, અને તું તો દયાનો મહાસાગર છે હે નાથ ! તારી દયા યાચુ છુ ૧૯

दौर्बल्येऽपि खरः क्रोधो नैर्गुण्येऽप्यभिमानिता ।
वैयर्थ्येऽपि महामाया, लोभो दौःस्थ्येऽपि मे महान् ॥२०
दीनाक्रन्दनद्वा०, (न्यायविजय) श्लो० ८

હે પ્રભુ ! દુર્બલતા છતા ઉગ્ર ક્રોધ, નિર્ગુણતા છતા પ્રબળ અભિમાન, અકર્મણ્યતા યા અર્થહીન સ્થિતિ છતા મહામાયા અને દારિદ્ર્ય છતા મહાન્ લોભ મારામા ભરેલા છે ૨૦

शास्त्राणां पठनं ज्ञानं बोधनं सुकरं खलु ।
दुष्करं तु परं नाथ !, जीवने स्वे प्रवेशनम् ॥ २१ ।
दीनाक्रन्दनद्वा०, (न्यायविजय) श्लो० १४

શાસ્ત્રો ભણવા જાણવા અને બીજાઓને સમજાવવા સ્હેલા છે, પણ હે નાથ ! પોતાના જીવનમા ઉતારવા દોહ્યલા થઈ પડ્યા છે ૨૧

यादृशस्तादृशो वाऽपि, देव ! दासोऽस्मि तावक. ।
दासोद्धरणशैथिल्यं स्वामिनो न हि शोभते ॥ २२ ॥
दीनाक्रन्दनद्वा०, (न्यायविजय) श्लो० १८

દેવ ! જેવો-તેવો પણ હુ તારો દાસ છુ, દાસનો ઉદ્ધાર કરવામા શિથિલ થવુ એ સ્વામીને ન શોભે ૨૨

मत्तोऽप्यधिकपाप्मानो दृश्यन्ते सुखशालिन. ।
निष्ठुरव्यवहारेण, विधिर्मय्येव वर्तते ॥ २३ ॥
दीनाक्रन्दनद्वा०, (न्यायविजय) श्लो० २१

મારાથી પણ વધુ પાપ કરનારા દુનિયામા સુખી દેખાય છે. " વિધાતા " મારા પર જ કેમ નિષ્ઠુર વ્યવહાર ચલાવે છે ? ૨૩

सामान्य-जिन-स्तुति (१२)

જિનદેહ પ્રશંસા.—

किं कर्पूरमयं सुधारसमयं किं चन्द्ररोचिर्मयं ?
किं लावण्यमयं महामणिमयं कारुण्यकेलिमयम् ?।
विश्वानन्दमयं महोदयमयं शोभामयं चिन्मयं,
शुक्लध्यानमयं वपुर्जिनपतेर्भूयाद् भवालम्बनम्॥१॥

अभयदेवसूरि

આ જિનેશ્વરનું શરીર શું કપૂરમય છે? શું અમૃતરસમય છે? શું ચંદ્રની કાંતિમય છે? શું લાવણ્યમય છે? શું મહા મણિમય છે? આના પ્રકારનું તે શરીર કરુણાને ક્રીડા કરવાનું ઘરરૂપ, વિશ્વને આનંદ આપનારૂ, મોટા ઉદયવાળુ, શોભામય, ચૈતન્યમય અને શુકલધ્યાનમય શ્રી જિનેંદ્રનું શરીર પ્રાણીઓને ભવકૂપને વિશે આલંબનરૂપ થાઓ. ૧

જિનસ્તુતિઃ—

प्रशमरसनिमग्नं दृष्टियुग्मं प्रसन्नं
वदनकमलमङ्कः कामिनीसङ्गशून्यः ।
करयुगमपि यत्ते शस्त्रसम्बन्धवन्ध्यं
तदसि जगति देवो वीतरागस्त्वमेव ॥ २ ॥

હે જિનેંદ્ર ! તમારી બે દષ્ટિ-નેત્ર શાંતરસમાં નિમગ્ન છે, તમારૂં મુખ કમળ પ્રસન્ન છે, તમારો ઉત્સંગ (ખોળો) સ્ત્રીના સંગથી રહિત છે, તથા તમારા બન્ને હાથ શસ્ત્રના સંબંધથી રહિત છે, તેથી જગતમાં તમે એક જ વીતરાગ-રાગદ્વેષ રહિત દેવ છો ૨

द्विजराजमुखो गजराजगति-
रुरुणोष्ठपुट सितदन्ततति ।
शितिकेशभरोऽम्बुजमञ्जुकर ,
सुरभिश्वसित प्रभयोल्लसित. ॥ ३ ॥

मतिमान् श्रुतवान् प्रथितावधियुक्,
पृथुपूर्वभवस्मरणो गतरुग् ।
मति कान्ति धृतिप्रभृतिस्वगुणै-
र्जगतोऽप्यधिको जगतीतिलक' ॥ ४ ॥

कल्पसूत्र-सुबोधिका

જિનેશ્વરનું મુખ ચંદ્ર જેવું છે, તેની ગતિ હાથી જેવી છે, તેના ઓષ્ઠ રાતા છે, તેના દાંતની શ્રેણિ શ્વેત છે, તેના કેશનો સમૂહ શ્યામ છે, તેના હાથ કમળ જેવા કોમળ છે, તેનો શ્વાસ સુગંધિ છે, તેનું શરીર કાંતિવડે દેદીપ્યમાન છે તે મતિજ્ઞાનવાળા છે, શ્રુતજ્ઞાનવાળા છે, તેમને વિસ્તારવાળું અવધિજ્ઞાન છે, તેને ઘણા પૂર્વ ભવોનું સ્મરણ છે, તે રોગ રહિત છે, તે બુદ્ધિ, કાંતિ, ધૃતિ-ધીરજ વિગેરે પોતાના ગુણોવડે જગતથી પણ અધિક છે, તથા જગતમાં તિલક સમાન છે ૩-૪

न केवल रागमुक्त वीतराग ! मनस्तव ।
वपु स्थित रक्तमपि, क्षीरधारामहोदरम् ॥ ५ ॥

वीतरागस्तोत्र, प्र० २, श्लो० ५

હે વીતરાગ ! કેવળ આપનુ મન રાગ રહિત થએલુ છે એમ નથી, પરતુ આપના શરીરમા રહેલુ રક્ત (રુધિર) દૂધની ધારા જેવુ ધોળુ છે, એટલે આપના રુધિરમાથી પણ સ્વાભાવિક રાગ-રગ-રતાશ જતી રહી છે ૫

प्रसन्नमास्य मध्यस्थे, दृशौ लोकम्पृण वचः ।
इति प्रीतिपदे गाढ मूढास्त्वय्यप्युदासते ॥ ६ ॥

वीतरागस्तोत्र प्र० ६, श्लो० ११

હે પ્રભુ ! આપનુ મુખ પ્રસન્ન છે, બન્ને નેત્રો મધ્યસ્થ (વિકાર રહિત) છે, અને આપનુ વચન લોકોને પ્રીતિકારક છે છતા પણ મૂઢ લોકો આપના તરફ ઉદાસીન રહે છે ૬

क्षोणी क्षान्त्या क्षिपन्त' क्षणिकरतिकरस्त्रीकटाक्षाऽक्षताक्षा
मोक्षक्षेत्राभिकाङ्क्षाः क्षपितशुभशताक्षेमविक्षेपदक्षाः ।
अक्षोभाः क्षीणरुक्षाक्षरपटुरचना जन्तवो मङ्क्ष्वलक्ष्मी
साक्षाद् वीक्ष्य क्षिपन्ति क्षपयतु स जिनः क्ष्यपक्ष यदङ्घ्री॥७

जिनश०, परिच्छे० १, (जम्बुगुरु) श्लो० ९

જેઓ ક્ષમા ગુણવડે ક્ષોણી-ક્ષમા (પૃથ્વી) નો તિરસ્કાર કરનારા છે, ક્ષણવાર સુખ કરનારા સ્ત્રીઓના કટાક્ષોવડે જેની ઇંદ્રિયો હણાયી-જીતાયી નથી, જેઓ મોક્ષક્ષેત્રની ઇચ્છા રાખે

છે, જેઓ એકઠા શુભને નાશ કરનાર અપ્રેમ (અકલ્યાણ) નો નાશ કરવામાં નિપુણ છે, જેઓ કોઇથી ક્ષોભ પામતા નથી, જેઓ લૂખા કઠોર શબ્દનો નાશ કરી મધુર વચનને બોલનારા છે, તેવા મુનિઓ જે ભગવાનના ચરણ કમળને સાક્ષાત્ જોઈને શીઘ્રપણે અવક્રનીનો નાશ કરે છે, તે જિનેન્દ્ર ક્ષયપક્ષ (શત્રુ પક્ષ) ને ખપાવો-નાશ કરો ૭

જિનવાણી પ્રશંસા —

त्रैलोक्य युगपत्करामृतलुठत् मुक्ताफलालोकन,
जन्तूना निजया गिरा परिणमद् य सूक्तमाभापते ।
स श्रीमान् भगवान् विचित्रविधिभिर्देवासुरैरर्चितो
वीतत्रासविलासहासरभस. पायाज्जिनाना पति ॥८॥

वैराग्यशतक (पद्मानन्दकवि) श्लो० १

જે આ ત્રણ લોકને હસ્તકમળમાં રહેલા મુક્તાફળ (મોતી) ની જેમ એકી વખતે જોઈ રહ્યા છે, જે સર્વ પ્રાણીઓને પોતે પોતાની ભાષાવડે પરિણામ પામે તેવો સદુપદેશ આપે છે, જેને સર્વ દેવ અને અસુરોએ વિવિધ પ્રકારની વિધિવડે પૂજેલા છે, અને જેનામાં ભય, વિલાસ, હાસ્ય અને રભસ-વેગ નાશ પામ્યા છે, તે જ્ઞાનાદિક લક્ષ્મીવાળા ભગવાન જિનેશ્વર સર્વનું રક્ષણ કરો ૮

अवन्तु भवतो भवात् कलुषवासकादर्पका ,
सुखातिशयसम्पदा भुवनभासकादर्पका ।
विलीनमलकेवलातुलविकासभारा जिना
मुद निदधतः सदा सुवचसा सभाराजिना॥ ९ ॥

चतुर्विंशतिका, पृ ५०, श्लो० ३० (आग० स०)

અત્યત સુખસપત્તિને આપનારા, જગતને પ્રકાશ કરનારા, ગર્વને નહીં કરનારા, મળ રહિત-નિર્મળ કેવળજ્ઞાનના અતુલ ઘણા વિકાસને ધારણ કરનારા તથા નિરતર સભાને રજન કરનારા સારા-મિષ્ટ વચનવડે સર્વને હર્ષ પમાડનારા જિનેશ્વરો પાપના નિવાસ સ્થાનરૂપ સસારથી તમારૂ રક્ષણ કરો ૯

सुनिश्चित नः परतन्त्रयुक्तिपु,
स्फुरन्ति याः काश्चन सूक्तमम्पदः ।
तवैव ताः पूर्वमहार्णवोत्थिता
जगत्प्रमाण जिन ! वाक्यविप्रुप' ॥ १० ॥

स्तुतिद्वात्रिंशिका, (सिद्धसेनदिवाकर)

હે જિનેશ્વર ! અમાગ મનમા નિશ્ચય જ છે કે-અન્ય મતના શાસ્ત્રોની યુક્તિને વિષે જે કોઇ સારા વચન જોવામા આવે છે, તે તમારા જ ચૌદ પૂર્વરૂપ સમુદ્રમાથી ઉછળેલા જગતમા પ્રમાણભૂત વચનરૂપી બિદુઓ જ છે ૧૦

पान्तु वो देशनाकाले, जैनेन्द्रदशनाशवः ।
भवकूपपतज्जन्तुजातोद्धरणरज्जवः ॥ ११ ॥

सिद्धहेम २-१-२८.

દેશનાને સમયે જિનેશ્વરના દાતના કિરણો સસારરૂપી કૂપમા પડતા જતુઓના સમૂહનો ઉદ્ધાર કરવામા દોરડા સમાન છે, તે તમારૂ રક્ષણ કરો ૧૧

શ્રી જિનેશ્વરની મૂર્તિ નેત્રને આનંદ કરનારી છે, સંસાર સમુદ્રને તારવામા વહાણ સમાન છે, કલ્યાણરૂપી વૃક્ષની મંજરી છે, શ્રીમાન્ ધર્મરૂપી મહારાજાની નગરી સમાન છે, આપત્તિરૂપી લતાને બાળી નાખવામા ધૂમસ જેવી છે, હર્ષના ઉત્કર્ષ સહિત શુભ પ્રભાવની લહેર સમાન છે તથા રાગ-દ્વેષને જીતનારી છે, આવી જિનેશ્વરની મૂર્તિ પ્રાણીઓને કલ્યાણ કરનારી થાઓ ૧૬

पाताले यानि बिम्बानि, यानि बिम्बानि भूतले ।
स्वर्गे च यानि बिम्बानि, तानि वन्दे निरन्तरम् ॥ १७ ॥

પાતાલમા જેટલા બિમ્બો-પ્રતિમાઓ છે, મર્ત્ય-મનુષ્ય લોકમા જેટલા બિમ્બો છે અને સ્વર્ગમા જેટલા બિમ્બો છે, તે સર્વને હું હમેશા વાદું છું ૧૭

જિનગુણ પ્રશંસા —

त्वामामनन्ति मुनयः परमं पुमांस-
मादित्यवर्णममलं तमसः परस्तात् ।
त्वामेव सम्यगुपलभ्य जयन्ति मृत्युं
नान्यः शिवः शिवपदस्य मुनीन्द्र ! पन्थाः ॥१८॥

भक्तामरस्तोत्र, श्लो०, २३

હે મુનીંદ્ર-જિનેશ્વર ! મુનિઓ તમને પરમ પુરુષરૂપ માને છે કે જે સૂર્યસમાન વર્ણવાળા, નિર્મળ અને અજ્ઞાન થકી દૂર છે વળી તમને જ સારી રીતે જાણીને મુનિઓ મૃત્યુને જીતે છે, આ સિવાય બીજો મોક્ષનો શુભ માર્ગ નથી-આ એક જ માર્ગ છે ૧૮

त्वामव्ययं विभुमचिन्त्यमसङ्ख्यमाद्यं
ब्रह्माणमीश्वरमनन्तमनङ्गकेतुम् ।
योगीश्वरं विदितयोगमनेकमेकं
ज्ञानस्वरूपममलं प्रवदन्ति सन्तः ॥ १९ ॥

भक्तामरस्तोत्र, श्लो० २४

હે જિનેશ્વર ! તમે અવ્યય-નાશ રહિત છો, વિભુ જ્ઞાન વડે વ્યાપક છો, ચિંતવનમાં ન આવો તેવા છો, અસંખ્ય છો, પ્રથમ-ધર્મની આદિને કરનારા છો, બ્રહ્મારૂપ છો, ઈશ્વર છો, અનંત છો, કામદેવનો નાશ કરવામાં કેતુ સમાન છો, યોગીઓના ઈશ્વર છો, યોગને જાણનારા છો, વ્યક્તિથી અનેક છો, સિદ્ધ સ્વરૂપથી એક છો, જ્ઞાનરૂપ છો, અને કર્મ મળ રહિત છો-એમ સત્પુરુષો કહે છે ૧૯

बुद्धस्त्वमेव विबुधार्चितबुद्धिबोधात्
त्वं शङ्करोऽसि भुवनत्रयशङ्करत्वात् ।
धाताऽसि धीर ! शिवमार्गविधेर्विधानाद्
व्यक्तं त्वमेव भगवन् ! पुरुषोत्तमोऽसि ॥ २० ॥

भक्तामरस्तोत्र, श्लो० २५

દેવોએ પૂજેલી બુદ્ધિનો તમને બોધ હોવાથી તમે જ બુદ્ધ છો, તમે ત્રણ જગતના પ્રાણીઓને સુખ કરનાર હોવાથી શંકર પણ તમે જ છો, હે ધીર ! મોક્ષ માર્ગના વિધિને બતાવનાર હોવાથી તમે જ ધાતા-બ્રહ્મા છો, અને હે ભગવાન્ ! તમે જ પુરુષોત્તમ છો તે તો પ્રગટ જ છે ૨૦

तुभ्यं नमस्त्रिभुवनार्तिहराय नाथ !,
तुभ्यं नमः क्षितितलामलभूषणाय ।
तुभ्यं नमस्त्रिजगतः परमेश्वराय,
तुभ्यं नमो जिन ! भवोदधिशोषणाय ॥ २१ ॥

भक्तामरस्तोत्र, श्लो० २६

હે નાથ ! ત્રણ ભુવનના પ્રાણીઓની પીડાને હરનાર તમોને નમસ્કાર થાઓ, પૃથ્વીતળને વિષે નિર્મળ ભૂષણરૂપ તમોને નમસ્કાર થાઓ, ત્રણ જગતના પરમેશ્વર એવા તમોને નમસ્કાર થાઓ, અને હે જિનેશ્વર ! ભવસાગરૂપી સમુદ્રને શોષણ કરનારા તમોને નમસ્કાર થાઓ. ૨૧

यस्मिन् हरप्रभृतयोऽपि हतप्रभावा ,
सोऽपि त्वया रतिपतिः क्षपितः क्षणेन ।
विध्यापिता हुतभुजः पयसाऽथ येन,
पीतं न किं तदपि दुर्धरवाडवेन ॥ २२ ॥

कल्याणमन्दिरस्तोत्र, श्लो० ११

હરિ, હર, બ્રહ્મા વગેરે સર્વ દેવોને જે કામદેવે પ્રભાવ રહિત કર્યા છે, તે કામદેવને હે જિનેશ્વર પ્રભુ ! તમે એક ક્ષણવારમાં ક્ષય પમાડ્યો છે, જેમકે જે જળ સર્વ અગ્નિઓને બુઝવી દે છે તે જ જળનું દુસ્સહ વડવાનળે ક્ષણવારમાં શોષણ નથી કર્યું ? ૨૨

त्वां योगिनो जिन ! सदा परमात्मरूप-
मन्वेषयन्ति हृदयाम्बुजकोशदेशे ।

पूतस्य निर्मलरुचेर्यदि वा किमन्य-
दक्षस्य संभवि पदं ननु कर्णिकायाः ? ॥ २३ ॥

कल्याणमंदिरस्तोत्र, श्लो० १४

હે જિનેશ્વર ! [illegible] ૨૩

रागद्वेष[illegible]मोहमथनो [illegible]
[illegible] मुक्तापूर्णो निर्मम ।
[illegible]–
[illegible] दर्शनीयो जिन ॥ २४ ॥

[illegible] ૨૪

अर्हन्तो भगवन्त इन्द्रमहिताः सिद्धाश्च सिद्धिस्थिता
आचार्या जिनशासनोन्नतिकराः पूज्या उपाध्यायकाः ।
श्रीसिद्धान्तसुपाठका मुनिवरा रत्नत्रयाराधकाः,
पञ्चैते परमेष्ठिनः प्रतिदिनं कुर्वन्तु वो मङ्गलम् ॥ २५ ॥

અરિહન્ત ભગવાનો ઈન્દ્રથી પૂજાએલા છે, સિદ્ધ ભગવાનો મોક્ષમા રહેલા છે, પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજો જૈનશાસનની ઉન્નતિ કરવામા લાગેલા છે, ઉપાધ્યાય મહારાજો સિદ્ધાન્તને ભણાવનારા છે, અને મુનિવરો જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર રૂપ ત્રણ રત્નનુ આરાધન કરનારા છે—એવા ગુણોવાળા આ પાંચ પરમેષ્ઠિઓ હમેશા તમારુ કલ્યાણ કરો ૨૫

देवोऽनेकभवार्जितोर्जितमहापापप्रदीपानलो
देवः सिद्धिवधूविशालहृदयालङ्कारहारोपमः ।
देवोऽष्टादशदोषसिन्धुरघटानिर्भेदपञ्चाननो
भव्याना विदधातु वाञ्छितफल श्रीवीतरागो जिनः ॥२६॥

पञ्चप्रतिक्रमण, सकलार्हत्स्तोत्र, श्लो० ३२

અનેક ભવોમા ઉપાર્જિત કરેલા બળવાન અને મોટા પાપને બાળી નાખવામા દીવાના અગ્નિ સમાન, સિદ્ધિરૂપી સ્ત્રીના વિશાળ હૃદયને શોભાવનાર હારના સમાન, અને અઢાર દોષ રૂપી હાથીઓના ગણ્ડસ્થળને ભેદવામા સિંહ સમાન એવા શ્રી વીતરાગ જિનેશ્વર પ્રભુ ભવ્ય મનુષ્યોને ઇચ્છિત ફળ આપો ૨૬

ख्यातोऽष्टापदपर्वतो गजपदः सम्मेतशैलाभिधः,
श्रीमान् रैवतकः प्रसिद्धमहिमा शत्रुञ्जयो मण्डपः ।
वैभारः कनकाचलोऽर्बुदगिरिः श्रीचित्रकूटादय-
स्तत्र श्रीऋषभादयो जिनवराः कुर्वन्तु वो मङ्गलम् ॥२६॥

पञ्चप्रतिक्रमण, सकलार्हत्स्तोत्र, श्लो० ३३

પ્રસિદ્ધ અષ્ટાપદ પર્વત, ગજપદ (હાથીપગલાવાળો) પર્વત, સમેતશિખર નામનો પર્વત, માણેકાદિ રત્નોથી યુક્ત ગિરનાર પર્વત, પ્રસિદ્ધ મહિમાવાળો શત્રુંજય પર્વત, મંડપગિરિ, વૈભારગિરિ, કનકાચલ, અર્બુદગિરિ, શ્રીચિત્રકૂટ પર્વત વગેરે ઉપર રહેલા ચૈત્યોમા શ્રી ઋષભાદિ ચોવીશે તીર્થંકર પ્રભુઓ તમારૂ કલ્યાણ કરો ૨૭

उदधाविव सर्वसिन्धवः,
समुदीर्णास्त्वयि नाथ ! दृष्टयः ।
न च तासु भवान् प्रदृश्यते,
प्रविभक्तासु सरित्स्विवोदधि ॥ २८ ॥

स्तुतिद्वात्रिंशिका, (सिद्धसेनदिवाकर)

હે નાથ ! જેમ સર્વ નદીઓ સમુદ્રમા સમાય છે, તેમ સર્વ દૃષ્ટિઓ (મતો) તમારામાજ સમાયેલી છે, તોપણ જેમ જૂદી જૂદી નદીઓમા સમુદ્ર દેખાતો નથી, તેમ તે દૃષ્ટિઓને વિષે તમે દેખાતા નથી ૨૮

सरसशान्तिसुधारससागरं
शुचितरं गुणरत्नमहाऽऽकरम् ।
भविकपङ्कजबोधदिवाकरं
प्रतिदिनं प्रणमामि जिनेश्वरम् ॥ २९ ॥

સરસ શાંતિરૂપી અમૃતરસના સાગર સમાન, અત્યંત પવિત્ર, ગુણરૂપી રત્નની મોટી ખાણ સમાન અને ભવ્ય પ્રાણી રૂપી કમળોને વિકસ્વર કરવામા સૂર્ય સમાન શ્રી જિનેશ્વરને હુ હમેશા નમું છુ ૨૯

ससाररूपः सुवृहन्नुदन्वा-
नलङ्घि पीडानिवह नुदन् वा ।
यद्दर्शनात् प्रापि जनेन नाक.,
स्तूयाज्जिनास्तान् भुवने न ना कः ? ॥ ३० ॥
चतुर्विंशतिका, पृ० ११५, श्लो० ६६, (आग० स०)

જે જિનેશ્વરના દર્શન માત્રથી જ મનુષ્ય સસારરૂપ ઘણા મોટા સમુદ્રને ઓળગે છે, અથવા પીડાના સમૂહને નાશ કરનાર સ્વર્ગને પામે છે, તે જિનેશ્વરોની આ જગતમા કયો પુરુષ સ્તુતિ ન કરે ? અર્થાત્ સર્વ લોક સ્તુતિ કરે ૩૦

प्रतिजिन क्रमवारिरुहाणि न ,
सुखचितानि हितानि नवानिशम् ।
दधति रान्तु पदानि नखप्रभा-
सुखचितानि हि तानि नवानि शम् ॥ ३१ ॥
चतुर्विंशतिका, पृ० १३०, श्लो० ७८, (आग० स०)

સુખે કરીને યુક્ત, હિતકારક, અને નખની કાતિવડે સારી રીતે વ્યાપ્ત એવા ન પગલાને ધારણ કરતા દરેક જિનેશ્વરના ચરણની નીચે સ્થાપન કરેલા નવા નવ કમળો અમને હમેશા સુખ આપો ૩૧

दीनोद्धारधुरन्धरस्त्वदपरो नास्ते मदन्य कृपा-
पात्र नात्र जने जिनेश्वर ! तथाऽप्येता न याचे श्रियम् ।

किन्त्वर्हन्निदमेव केवलमहो सद्बोधिरत्नं शिवं
श्रीरत्नाकरमङ्गलैकनिलय ! श्रेयस्कर प्रार्थये ॥ ३२ ॥

रत्नाकरप०, श्लो० २५

હે જિનેશ્વર ! આ લોકમા દીન પ્રાણીઓનો ઉદ્ધાર કરવામા ધુરધર તમારા સિવાય બીજો કોઇ નથી, અને મારા જેવો બીજો કોઈ કૃપાનુ પાત્ર નથી, તોપણ આ લક્ષ્મીની હુ યાચના કરતો નથી પરતુ જ્ઞાનાદિક લક્ષ્મીના સમુદ્ર અને મગળના અદ્વિતીય સ્થાનરૂપ એવા હે અર્હન્ ! માત્ર મોક્ષદાયક અને કલ્યાણકારક આ એક બોધિરત્નની જ હુ પ્રાર્થના–યાચના કરુ છુ ૩૨

जगत्त्रयाधार ! कृपावतार !,
दुर्वारसंसारविकारवैद्य ! ।
श्रीवीतराग ! त्वयि मुग्धभावाद्,
विज्ञ ! प्रभो ! विज्ञपयामि किञ्चित् ॥ ३३ ॥

रत्नाकरप०, श्लो० २

ત્રણ જગતના આધાર, કૃપાના જ અવતાર, દુખે કરીને વારી શકાય તેવા સસારના વિકારો નાશ કરવામા વૈદ્ય સમાન, રાગ–દ્વેષ રહિત અને વિશેષ જ્ઞાનવાળા હે પ્રભુ ! હુ મુગ્ધ પણાથી આપને કાઈક વિનતિ કરુ છુ ૩૩

नाहं रामो न मे वाञ्छा, भावेषु च न मे मनः ।
शान्तिमास्थातुमिच्छामि, चात्मन्येव जिनो यथा ॥३४॥

योगवासिष्ट, वैराग्य પ્રકરણ

હુ રામ નથી, મારે કાંઇપણુ ઇચ્છા નથી, પદાર્થોને વિષે મારુ મન નથી, આત્માને વિષે જિનેશ્વરની જેમ હુ શાંતિ ધારણુ કરવા ઇચ્છુ છુ ३४

सर्वज्ञो जितरागादिदोषस्त्रैलोक्यपूजित ।
यथास्थितार्थवादी च, देवोऽर्हन् परमेश्वर ॥ ३५ ॥

त्रि० श० पु० च०, पर्व ६, पृ० १७९, श्लो० २९१ (प्र० स०)

લોક અલોક સર્વને જાણનારા, રાગાદિક દોષને જીતનારા, ત્રણ લોકે પૂજેલા અને વસ્તુના યથાર્થ-સત્ય સ્વરૂપને કહેનારા અરિહંત દેવ જ પરમેશ્વર છે ३५

अनध्ययनविद्वांसो निर्द्रव्यपरमेश्वरा ।
अनलङ्कारसुभगा पान्तु युष्मान् जिनेश्वरा ॥ ३६ ॥

सुबो०, व्या० ५, पृ १४२ (आ० स०)

ભણ્યા વિના જ વિદ્વાન્, દ્રવ્ય વિના જ પરમેશ્વર અને અલકાર વિના જ મનોહર એવા જિનેશ્વરો તમારુ રક્ષણ કરો ३६

वीतराग स्मरन् योगी, वीतरागत्वमश्नुते ।
इलिका भ्रमरीभीता, ध्यायन्ती भ्रमरी यथा ॥ ३७ ॥

उप० तर०, पृ० १८८, (य० वि० ग्र०)

જેમ ભમરીથી ભય પામેલી ઇયળ ભમરીનુ જ ધ્યાન કરતા ભમરી રૂપ જ થઇ જાય છે, તેમ યોગી વીતરાગનુ ધ્યાન કરતા વીતરાગપણાને પામે છે ३७

ते जयन्ति जिना येषा केवलज्ञानशालिनाम् ।
मनोभवाभिधे वीजे, मानसेनोपरायितम् ॥ ३८ ॥

जैन पचतत्र पृ० २५४, श्लो० ९

કેવળજ્ઞાન વડે શોભતા જે જિનેશ્વરના ચિત્તે કામદેવ નામના બીજને વિષે ઉખર ભૂમિનું આચરણ કર્યું છે, (જેમ ઉખર ભૂમિમાં બીજ વાવ્યું હોય તે તો ઉગતું નથી-બળી જાય છે, તેમ જિનેશ્વરના ચિત્તમાં કામદેવ રૂપી બીજ બળી ગયું છે,) તે જિનેશ્વર જયવંતા વર્તે છે ૩૮

न हि त्राता न हि त्राता, न हि त्राता जगत्त्रये ।
वीतरागसमो देवो न भूतो न भविष्यति ॥ ३९ ॥

આ ત્રણ જગતમાં કોઈ રક્ષણ કરનાર નથી, રક્ષણ કરનાર નથી, રક્ષણ કરનાર નથી એક જિનેશ્વર જ રક્ષણ કરનાર છે વીતરાગ જિનેશ્વર સમાન બીજો કોઈ દેવ (રક્ષણ કરનાર) થયો નથી અને થશે પણ નહીં ૩૯

सुरासुरगणा सर्वेषा यत् सुख पिण्डित भवेत् ।
एकत्रापि हि सिद्धस्य, तदनन्ततमांशगम् ॥ ४० ॥

परमात्मप०, (यशोविजय)

બધાય દેવના અને અસુરોનું એકઠું કરેલું જે સુખ હોય તે એકજ સિદ્ધ પ્રભુના સુખમાંનો અત્યન્ત અનન્તમો ભાગ હોય છે ૪૦

न स्पर्शो यस्य नो वर्णो न गन्धो न रसश्रुती (?)।
शुद्धचिन्मात्रगुणवान्, परमात्मा स गीयते ॥ ४१ ॥

परमात्मप०, (यशोविजय)

જેનો સ્પર્શ, રૂપ, ગંધ અને રસ ન હોય, અર્થાત જે અશરીરી હોય, તેમજ જે શુદ્ધ જ્ઞાન માત્ર ગુણવાળા હોય તેજ પરમાત્મા કહેવાય છે ૪૧

यतो वाचो निवर्तन्ते, न यत्र मनसो गति ।
शुद्धानुभवसंवेद्य तद्रूप परमात्मन ॥ ४२ ॥

परमात्मप० (यशोविजय)

જ્યાથી વાણી પાછી ફરે અને જ્યા મનની પણ ગતિ નથી પણ શુદ્ધ અનુભવથી જ જાણી શકાય તેજ પરમાત્માનુ રૂપ છે ૪૨

नित्य विज्ञानमानन्द ब्रह्म यत्र प्रतिष्ठितम् ।
शुद्धबुद्धस्वभावाय, नमस्तस्मै परमात्मने ॥ ४३ ॥

परमात्मप० (यशोविजय)

હમેશા જેમા વિજ્ઞાન, આનદ અને બ્રહ્મ સ્થિત રહેલા છે, અને શુદ્ધ જ્ઞાનનાજ સ્વભાવવાળા તે પરમાત્માને નમસ્કાર થાઓ ૪૩

जिने भक्तिर्जिने भक्तिर्जिने भक्तिर्दिने दिने ।
सदा मेऽस्तु सदा मेऽस्तु, सदा मेऽस्तु भवे भवे ॥४४॥

જિનેશ્વર પ્રભુમા પ્રતિદિન મારી ભક્તિ રહો એટલુ જ નહિ તે ભક્તિ ભવોભવને વિષે મને હમેશા રહો ૪૪

त्वं ब्रह्मा शङ्करस्त्वं चाच्युतस्त्वं चामराधिपः ।
त्वं माता त्वं पिता चैव, बन्धुस्त्वं विश्ववत्सल ! ॥४५॥

હે વિશ્વને વહાલા જિનેદ્ર ! તમે જ બ્રહ્મા છો, તમે જ શકર છો, તમે જ વિષ્ણુ છો, તમે જ ઇદ્ર છો, તમે જ માતા છો, તમે જ પિતા છો, અને તમે જ બધુ છો ૪૫

जैनधर्माद् विनिर्मुक्तो मा भव चक्रवर्त्यपि ।
स्यां चेटोऽपि दरिद्रोऽपि, जैनधर्माधिवासितः ॥४६॥

હુ જૈન ધર્મથી રહિત થઇને સાર્વભૌમ ચક્રવર્તી પણ થવાને નથી ઇચ્છતો, પરતુ જૈનધર્મથી વાસિત થયેલો એવો હુ દરિદ્ર થાઉં (તો પણ મને કબૂલ છે) ૪૬

निरीक्षितुं रूपलक्ष्मीं सहस्राक्षोऽपि न क्षमः ।
स्वामिन् ! सहस्रजिह्वोऽपि, शक्तो वक्तुं न ते गुणान् ॥४७॥

वीतरागस्तोत्र, प्र० १०, श्लो० ३

હે સ્વામિન્ ! આપની સપૂર્ણ રૂપલક્ષ્મીને જોવાને હજાર નેત્રવાળો ઇન્દ્ર પણ અસમર્થ નથી અને આપના સમગ્ર ગુણ ગાવાને હજાર જિહ્વાવાળો શેષનાગ પણ અસમર્થ નથી ૪૭

रागद्वेषविजेतारं ज्ञातारं विश्ववस्तुनः ।
शक्रपूज्यं गिरामीशं तीर्थेशं स्मृतिमानये ॥४८॥

प्रमाणनयतत्त्वालोक, श्लो० १.

રાગ અને દ્વેષને જિતનારા (અપાયાપગમાતિશય), સમસ્ત વસ્તુના જાણકાર (જ્ઞાનાતિશય), દેવતાઓના સ્વામી ઇન્દ્રોથી પૂજાએલા (પૂજાતિશય), વાણીના સ્વામી (વચનાતિશય) એવા તીર્થ-સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકા-એ ચતુર્વિધ સંઘના સ્થાપનાર શ્રી તીર્થંકર પ્રભુને હું સ્મરણમાં લાવું છું ૪૮

जितसम्मोहः सर्वज्ञः, यथास्थितार्थदेशकः ।
त्रैलोक्यमहितः स्वामिन् !, वीतराग ! नमोऽस्तु ते ॥४९॥

पार्श्व०च०, सर्ग ७, श्लो० ५३३ (य० वि० ग्र०)

મોહને જિતનાર, સર્વ વસ્તુના જાણકાર, વસ્તુની વાસ્તવિકતાને કહેનાર ત્રણ લોકથી પૂજાએલા અને રાગ વિનાના હે સ્વામી ! તમને નમસ્કાર થાઓ ૪૯

मोक्षमार्गस्य नेतारं भेत्तारं कर्मभूभृताम् ।
ज्ञातारं विश्वतत्त्वानां वन्दे तद्गुणलब्धये ॥ ५० ॥

परीक्षामुख, श्लो० १

મોક્ષ માર્ગના નાયક, કર્મરૂપી પર્વતોને ભેદનાર અને સમગ્ર વસ્તુને જાણનાર એવા જિનેંદ્રને તેમના ગુણ પ્રાપ્ત કરવા માટે હું વાંદુ છું ૫૦

विशिष्ट–जिन–स्तुति (१३)

श्रीऋषभदेव स्तुतिः—

पूर्णानन्दमय महोदयमय कैवल्यचिद्दृग्मय
रूपातीतमय स्वरूपरमण स्वाभाविकीश्रीमयम् ।
ज्ञानोद्योतमय कृपारसमय स्याद्वादविद्याऽऽलय
श्रीसिद्धाचलतीर्थराजमनिशं वन्देऽहमादीश्वरम् ॥ १ ॥

श्रीशत्रुंजयतीर्थस्तोत्र, श्लो० १

પૂર્ણ આનન્દવાળા, મહા ઉદયવાળા, કેવળ જ્ઞાનરૂપી ચક્ષુવાળા, રૂપને ઉલ્લંઘન કરનારા (અર્થાત્ સુન્દર રૂપવાળા અથવા અરૂપી), પોતાનાજ રૂપ–જ્ઞાનમાં રમણ કરનારા, આત્માની સ્વાભાવિક લક્ષ્મીવાળા, જ્ઞાનના પ્રકાશવાળા, દયારૂપી રસવાળા, સ્યાદ્વાદ વિદ્યાના સ્થાન સ્વરૂપ અને શ્રી સિદ્ધાચલ તીર્થના રાજા એવા શ્રી આદીશ્વર પ્રભુને હું હમેશા વાંદુ છું ૧

श्रीमद्युगादीश्वरमात्मरूपं
योगीन्द्रगम्यं विमलाद्रिसंस्थम् ।
सज्ज्ञानसद्दृष्टिसुदृष्टलोकं
श्रीनाभिसूनुं प्रणमामि नित्यम् ॥ २ ॥

श्रीशत्रुंजयतीर्थस्तोत्र, श्लो० २

આશ્રિત થયો, તે પ્રથમ જિનેશ્વર ઋષભદેવને હુ નમસ્કા
કરુ છુ ૭

जय त्रिभुवनाधीश !, युगादिपरमेश्वर ! ।
जय त्रैलोक्यतिलक !, वीतराग ! नमोऽस्तु ते ॥ ८ ॥

पार्श्वनाथचरित्र, (गद्य) पृ० १८, (प्र० स०)

હે ત્રણ જગતના સ્વામી અને યુગની આદિમા થયેલા પરમેશ્વર ! તમે જય પામો હે ત્રણ લોકને વિષે તિલક સમાન પ્રભુ ! તમે જય પામો હે વીતરાગ ! તમને નમસ્કાર હો ૮

શ્રીશાતિજિન સ્તુતિ—

यो निष्कलङ्को हरिणाश्रितोऽपि,
दोषाकरो नैव कलाभृतोऽपि ।
श्रीशान्तिनाथोऽपरसोममूर्त्ति ,
शान्ति म वो यच्छतु चारुकीर्त्ति ॥ ९ ॥

જેને હરણુ આશ્રિત હોવા છતા જે નિષ્કલક છે, વળી જે અનેક પ્રકારની કળાઓને ધારણ કરનાર હોવા છતા દોષ-અવગુણની ખાણ નથી, અથવા તો દોષા-રાત્રિને અર્થાત અધકારને કરનાર નથી, એવા અપૂર્વ ચદ્રમાની મૂર્તિ સ્વરૂપ અને સારી કીર્તિવાળા શ્રીશાતિનાથ પ્રભુ તમને શાતિ આપો ૯

यस्योपसर्गाः स्मरणे प्रयान्ति,
विश्वे यदीयाश्च गुणा न मान्ति ।

मृगाङ्कलक्ष्मा कनकाभ्य कान्तिः,
मङ्क्ष्य शान्ति स करोतु शान्तिः ॥ १० ॥

જેમનુ સ્મરણ કરવાથી બધા ઉપસર્ગો-વિઘ્નો નાશ પામે છે, જેમના ગુણો સમસ્ત વિશ્વમા પણ માતા નથી, મૃગના ચિન્હ-લછનવાળા અને સુવર્ણની જેવી કાતિવાળા શ્રીશાતિનાથ પ્રભુ સઘને શાતિ આપો ૧૦

श्रीशान्ति शान्तकर्तार भर्तारमनुयायिनाम् ।
यत्प्रत्यासत्तितो भेजे, कुरङ्गोऽपि सुरङ्गताम् ॥ ११ ॥

कर्मचन्द्रप्रबन्ध, सर्ग १, श्लो० २

શાતિ કરનાર અને અનુયાયી વર્ગના સ્વામી, વળી જેના પ્રસાદથી હરણ પણ સુદર રગને પામ્યુ, તે શાતિ જિનેશ્વરને હુ ભજુ છુ ૧૧

શ્રીનેમિજિન સ્તુતિઃ—

सुरासुरा अप्यतुलप्रमाण
नमन्ति बध्नाञ्जलयो यमुच्चैः ।
ध्यायन्ति य योगविदो हृदन्त-
स्त नेमिनाथ प्रणत' स्तवीमि ॥ १२ ॥

દેવતા અને અસુરો પણ હાથ જોડીને અતુલ પ્રમાણવાળા જે (નેમિનાથ) પ્રભુને ખૂબ નમસ્કાર કરે છે અને યોગી-પુરુષો જેમનુ હૃદયમા ધ્યાન કરે છે એવા શ્રી નેમિનાથ પ્રભુને પ્રણામ કરતો હુ સ્તવુ છુ-હુ સ્તુતિ કરુ છુ ૧૨

कमलोदरकोमलपादतल
गणनापरिनिर्जितबाहुबलम् ।
प्रणमामि जगत्त्रयबोधिकर
गिरनारविभूषणनेमिजिनम् ॥ १३ ॥

જેમના પગના તળીયા કમળના મધ્યભાગના જેવા સુકોમળ છે, જેમના હાથનુ બળ અગણિત છે, ત્રણે જગતના જીવોને બોધિ-સમ્યક્ત્વ આપનારા અને ગિરનાર ગિરિના આભૂષણરૂપ એવા શ્રી નેમિનાથ જિનેશ્વરને હુ પ્રણામ કરુ છુ ૧૩

श्रीयादवकुलोत्तस नौमि नेमिं निरञ्जनम् ।
यदाश्रयण मञ्जात , शङ्खोऽद्यापि निरञ्जन. ॥ १४ ॥
कर्मचन्द्रप्रबन्ध, सर्ग १, श्लो० ३

લક્ષ્મીયુક્ત એવા યાદવકુળમા શ્રેષ્ઠ, રાગ અને દ્વેષાદિ રંગોથી નિર્વિકાર, વળી જેના આશ્રયથી શખે પણ નિરજન પણ-સફેદપણુ આજ સુધી પ્રાપ્ત કર્યું છે, એવા શ્રીનેમિનાથ પ્રભુને હુ નમુ છુ ૧૪

श्रीपार्श्वजिन स्तुति —

विश्वाधीश विश्वलोके पवित्र
पापागम्य मोक्षलक्ष्मीकलत्रम् ।
अम्भोजाक्ष सर्वदा सुप्रसन्न
श्रीपार्श्वेश नौमि शङ्खेश्वरस्थम् ॥ १५ ॥
श्रीश० पार्श्वनाथ स्तोत्र, श्लो० ४

વિશ્વના અધીશ્વર, સમસ્ત લોકમાં પવિત્ર, પાપીઓ જેને જાણી શકતા નથી અથવા પાપ જેની પાસે જઈ શકતું નથી એવા, મોક્ષ લક્ષ્મીરૂપી શ્રીવાળા, કમળના જેવી આંખવાળા, હમેશા સારી રીતે પ્રસન્ન રહેવાવાળા અને શ્રી શંખેશ્વરમાં વિરાજમાન શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુને હું નમસ્કાર કરું છું ૧૫

पार्श्वः पार्श्वाग्व्ययक्षेण, कृतरक्षेण सेनिनाम् ।
सस्तुतः सस्तुतेर्यस्य, नागो नागेन्द्रता ययौ ॥१६॥

कर्मचन्द्रप्रबन्ध, सर्ग १, श्लो० ४

ભક્ત મનુષ્યોની રક્ષા કરનાર પાર્શ્વ નામના યક્ષે જેમની સ્તુતિ કરી છે, એવા શ્રીપાર્શ્વનાથ પ્રભુના દર્શન કરવાથી એક સામાન્ય સર્પ પણ નાગકુમાર દેવોના ઇંદ્ર-ધરણેંદ્ર પણાને પામ્યો ૧૬

શ્રીમહાવીરજિન સ્તુતિઃ—

यः शक्रेण मुदाऽभिनन्दितपदद्वन्द्वः क्षमाभृद्वरः,
क्रोधाद्युत्कटवैरिवृन्ददलन सद्धर्मनीतिप्रियः ।
प्रोन्मीलत्समितिश्रिय जयमयीं बिभ्रद्बलैरद्भुतः
स स्ताद् वीरजिन शुभाय भवता श्रीमानिनो मानिनाम् १७

धर्माभ्युदयनाटक (श्री मेघप्रभ)

જેમના ચરણયુગલ ઇન્દ્રવડે આનંદપૂર્વક વદાએલા છે, જેઓ ક્ષમાશીલમાં શ્રેષ્ઠ છે, ક્રોધાદિ મોટા શત્રુઓના સમૂહને નાશ કરનાર છે [illegible] ધર્મ અને નીતિથી પ્રિય છે,

કરનારી અને વિકસ્વર પાંચ સમિતિ (ઇર્યા સમિતિ, ભાષા સમિતિ, એષણા સમિતિ, આદાન ભંડમત્ત નિક્ષેપના સમિતિ, પારિષ્ઠાપનિકા સમિતિ)ની લક્ષ્મીને ધારણ કરનાર છે, જેઓ બળથી આશ્ચર્યકારી છે જ્ઞાનાદિ લક્ષ્મીવાળા અને જગતના ઇશ્વર એવા શ્રી તે વીરપ્રભુ આપ સરખા માનશીલ મનુષ્યોના કલ્યાણને માટે થાઓ ૧૯

वीरः सर्वसुरासुरेन्द्रमहितो वीरं बुधाः संश्रिताः
वीरेणाभिहतः स्वकर्मनिचयो वीराय नित्यं नमः ।
वीरात् तीर्थमिदं प्रवृत्तमतुलं वीरस्य घोरं तपो
वीरे श्रीधृतिकीर्तिकान्तिनिचयः श्रीवीर ! भद्रं दिश ॥१८॥

पञ्चप्रतिक्रमण, सकलार्हत्स्तोत्र

શ્રી મહાવીર ભગવાન્ બધાય દેવતા અને અસુરોના ઇંદ્રોથી પૂજાયેલા છે જે વીરપ્રભુનો પંડિત પુરુષોએ આશરો લીધો છે, અને જે વીરપ્રભુવડે પોતાના કર્મનો સમૂહ નાશ કરાયો છે, એવા વીરપ્રભુને હમેશા નમસ્કાર થાઓ વીરપ્રભુથી આ અતુલ એવું સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકારૂપી તીર્થ પ્રવર્ત્યું છે, જે વીરપ્રભુનું તપ ઘોર-ઉગ્ર છે, તથા જે વીરપ્રભુમાં કેવળજ્ઞાનરૂપી લક્ષ્મી, ધૈર્ય, કીર્તિ અને કાંતિનો સમૂહ છે, એવા હે વીર પ્રભુ ! મને કલ્યાણનો માર્ગ દેખાડો-મારું કલ્યાણ કરો ૧૮

चलनकोटिविघट्टनचञ्चली—
कृतसुराचलवीर ! जगद्गुरो ! ।

त्रिभुवनाशिननाशविधौ जिन !
प्रभवते भवते भगवन् ! नमः ॥ १९ ॥

जिनप्रभसूरि.

ચરણની અણીઓવડે દબાવાથી જેણે સુરાચલ-મેરુપર્વતને ચચલ-ચપલ કર્યો છે એવા શ્રી વીર પ્રભુ !, જગગુરુ !, ત્રણ જગતના પાપને નમાડવાની વિધિમા સમર્થ એવા હે જિન ! હે ભગવાન્ ! આપને નમસ્કાર હો ૧૯

जयति विनिर्जितराग', सर्वज्ञस्त्रिदशकृतपूजः ।
सद्भूतवस्तुवादी, शिवगतिनाथो महावीरः ॥ २० ॥

જેણે રાગ જીત્યો છે, જે સર્વજ્ઞ છે, જેની દેવતાઓએ પૂજા કરી છે, જે સદ્ભૂત વસ્તુવાદી છે-સાચા પદાર્થને કહેનાર છે અને જે શિવગતિનો સ્વામી છે, તે મહાવીર પ્રભુ જય પામો ૨૦

यस्योपदेशपदमप्यवगत्य नित्य
मुक्तिश्रिय तनुभृत सपदि श्रयन्ते ।
स्वर्भूर्भुवः कमलकोशविकासनैक—
प्रद्योतन. स जयताज्जिनवर्धमान' ॥ २१ ॥

प्रबुद्धरोहिणेयनाटक, (रामभद्र)

જેના ઉપદેશને જાણીને શરીરધારી જીવો હમેશા મુક્તિરૂપી લક્ષ્મીને એકદમ મેળવે છે, તે સ્વર્લોક, ભૂર્લોક, ભૂલોક-દેવ-પાતાલ-મનુષ્યલોક (સરખાવો બ્રાહ્મણોની ગાયત્રી ૐ ભૂર્ભુવ

स्त्रस्त्रसवितुर्वरेण्य भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो न प्रचो दयात्) ना કમલકોશને વિકસાવનાર પ્રદ્યોતન-સૂર્યરૂપ વર્ધમાન જિન જય પામો ૨૧

न वेद सिद्धार्थभवोऽपि य. स्वय
चकार सिद्धार्थभवत्वमात्मन ।
सुसवर सवरवैरिनिर्जयात्,
स शम्मद वीरजिनस्तनोतु व ॥ २२ ॥

शान्तिनाथचरित्र, (मुनिभद्र)

પોતે સિદ્ધાર્થભવ (સિદ્ધાર્થ રાજાના પુત્ર) હોવા છતા તેને ન ગણકારતા પોતાની મેળેજ પોતાનુ સિદ્ધાર્થભવત્વ (જેણે અર્થ સિદ્ધ કર્યા એવા સિદ્ધાર્થ હોવાપણુ-અર્થસિદ્ધિ -મોક્ષ મેળવવાપણુ) પ્રાપ્ત કર્યુ, સવર (કર્મના આવરણનો અટકાવ) ના વૈરી એવા આશ્રવ (કર્મ આવવાના દ્વારો) પર વિજય મેળવી પોતે સુસવર (સમ્યગ્ રીતે જેણે સવર કર્યો છે એવા) થયા, તે વીરજિન તમારુ કલ્યાણ કરો ૨૨

निरुपममनन्तमनघ
शिवपदमधिरूढमपगतकलङ्कम् ।
दर्शितशिवपुरमार्गं
वीरजिन नमत परमशिवम् ॥ २३ ॥

सप्ततिका-प्रशस्ति, (मलयगिरि)

નિરૂપમ, અન ત, અનઘ-નિષ્પાપ, શિવપદ-મોક્ષપદ પર

આરૂઢ થયેલા, નિષ્કલંક, જેણે શિવપુરનો માર્ગ બનાવ્યો છે એવા અને પરમશિવ શ્રી વીરજિનને નમસ્કાર કરો ૨૩

अशेषकर्मांशतमःसमूह—
क्षयाय भास्वानिव दीप्ततेजाः ।
प्रकाशिताशेषजगत्स्वरूप,
प्रभुः स जीयाज्जिनवर्धमानः ॥ २४ ॥

सप्ततिका-मङ्गलाचरण, (मलयगिरि)

સર્વ કર્મોના અંશરૂપી અંધકારના સમૂહના ક્ષય માટે સૂર્યની માફક જેઓ અત્યંત તેજસ્વી છે અને જેણે સર્વ જગતનું સ્વરૂપ પ્રકાશિત કર્યું છે, એવા શ્રી વર્ધમાન જિન ચિરંજીવન્ત રહો-જય પામો. ૨૪

नमो दुर्वाररागादिवैरिवारनिवारिणे ।
अर्हते योगिनाथाय, महावीराय तायिने ॥ २५ ॥

योगशास्त्र, प्र० १, श्लो० १

દુઃખે કરીને નિવારણ કરી શકાય એવા રાગાદિ શત્રુઓના સમૂહને નિવારનાર, પૂજાને યોગ્ય, યોગીઓના નાથ અને જીવોનું રક્ષણ કરનાર એવા શ્રી મહાવીર પ્રભુને નમસ્કાર થાઓ. ૨૫

वीरो विश्वेश्वरो देवो युष्माकं कुलदेवता ।
स एव नाथो भगवानस्माकं पापनाशनः ॥ २६ ॥

सिद्धहेमशब्दानुशासनवृत्ति, अ० , पा० ४, सूत्र २८

વિશ્વના સ્વામી શ્રીવીરદેવ તમારા કુળદેવ છે, અને તે જ સ્વામી ભગવાન, અમારા પાપને નાશ કરનાર છે ૨૬

कल्याणपादपारामं श्रुतगङ्गाहिमाचलम् ।
ज्ञाना(विश्वा)म्भोजरविं देवं वन्दे श्रीज्ञातनन्दनम् ॥ २७ ॥

त्रि० श० पु० प०

કલ્યાણરૂપી વૃક્ષોના બગીચા સમાન, આગમરૂપી ગંગા નદીના ઉત્પત્તિસ્થાન હિમાલય પર્વત સમાન અને જ્ઞાનરૂપી અથવા વિશ્વરૂપી કમળને વિકસાવવામાં સૂર્ય સમાન-એવા જ્ઞાતનન્દન શ્રીવીરપ્રભુને હું વાંદુ છું ૨૭

पान्तु वः श्रीमहावीरस्वामिनो देशनागिरः ।
भव्यानामन्तरमलप्रक्षालनजलोपमाः ॥ २८ ॥

त्रि० श० पु० च०

ભવ્ય મનુષ્યોના હૃદયના મેલને ધોવામાં પાણી સમાન, શ્રીમહાવીરસ્વામી પ્રભુની દેશના સમયની વાણી તમારું રક્ષણ કરો. ૨૮

पन्नगे च सुरेन्द्रे च, कौशिके पादसंस्पृशि ।
निर्विशेषमनस्काय, श्रीवीरस्वामिने नमः ॥ २९ ॥

योगशास्त्र, प्र० १, श्लो० २

પગે ડંસ દેનાર ચંડકૌશિક નાગ ઉપર અને પ્રભુને ભક્તિથી નમસ્કાર કરવા માટે ચરણુ સ્પર્શ કરનાર ઇંદ્ર ઉપર જેનું

મન સમાન-દ્વેષ અને રાગ વિનાનુ છે તે શ્રી મહાવીર પ્રભુને નમસ્કાર થાઓ ૨૯

शासनाधीश्वरो वीरः, समीरः पापपांसुषु ।
सेव्यो यत्सेवनाजातः, सिंहोऽप्यष्टापदासनः ॥ ३० ॥

कर्मचन्द्रप्रबन्ध, सर्ग १, श्लो० ५

પાપરૂપી ધૂળને ઉડાડવામા વાયુ સમાન એવા શાસનના સ્વામી શ્રીવીરપ્રભુ સેવા કરવાને યોગ્ય છે જેમની સેવાથી સિંહ પણ અષ્ટાપદ નામના ગિરિ ઉપર આસનને-સ્થાનને પ્રાપ્ત કરી શકયો છે ૩૦

जिन–पूजा–विधि (१४)

પૂજા વિધિ—

पूजक स्यादयो पूर्वमुखो नाप्युत्तरामुख ।
दक्षिणादिदिशो वर्ज्या विदिग्वर्जनमेव च ॥ १ ॥

विवेकविलास, प्रथमोल्लास, श्लो० ८७

પૂજા કરનાર પુરુષે પૂર્વ અથવા ઉત્તર દિશા તરફ મુખ કરીને પૂજા કરવી, દક્ષિણ, પશ્ચિમ, અગ્નિ, નૈઋત્ય, વાયવ્ય અને ઈશાન્ય એ ૭ દિશા પૂજામા અવશ્ય વર્જવી ૧

જિન પૂજા—

मनोवाक्कायवस्त्रोर्वीपूजोपकरणस्थिते ।
शुद्धि सप्तविधा कार्या, श्रीअर्हत्पूजनक्षणे ॥ २ ॥

श्राद्धविधि, पृ०, ५०, श्लो० १

મન વાણી, કાયા, વસ્ત્ર, પૃથ્વી, પૂજાનો સામાન અને પૂજાની સ્થિતિ–સ્થિરતા, શ્રીઅરિહંત પ્રભુની પૂજાના સમયે આ સાત પ્રકારની શુદ્ધિ કરવી જોઇએ. ૨

शुचि पुष्पामिपस्तोत्रैर्देवमभ्यर्च्य वेश्मनि ।
प्रत्याख्यान यथाशक्ति कृत्वा देवगृह व्रजेत् ॥ ३ ।

योगशास्त्र, प्रकाश ३, श्लो० १२२

પવિત્ર થઇ ઘરમા રાખેલા દેવને પુષ્પ, નૈવેદ્ય અને સ્તોત્ર વડે પૂજી યથાશક્તિ પચખ્ખાણ કરી દેવગૃહ પ્રત્યે-ગામના ચૈત્ય પ્રત્યે જવુ ૩

प्रविश्य विधिना तत्र निःप्रदक्षिणयेज्जिनम् ।
पुष्पादिभिस्तमभ्यर्च्य स्तवनैरुत्तमैः स्तुयात् ॥ ४ ॥

योगशास्त्र, प्रकाश ३, श्लो० १२३

તે જિનચૈત્યને વિષે વિધિપૂર્વક પ્રવેશ કરીને જિનેશ્વરને ત્રણ પ્રદક્ષિણા કરવી, પછી પુષ્પાદિકવડે તેમની પૂજા કરીને ઉત્તમ સ્તવનોવડે તેની સ્તુતિ કરવી ૪

પુષ્પ પૂજા—

ससारपारग वीतराग मुक्तिसुखप्रदम् ।
चम्पकादिसद्यस्कृकुसुमैः पूजयेत् बुधः ॥ ५ ॥

સસારના પારને પામેલા તેમજ મુક્તિના સુખને આપવા વાળા એવા શ્રીમાન્ વીતરાગ ભગવાનની તેજ દિવસના સુગધિત તથા પ્રફુલ્લિત ચપકાદિક વિવિધ પ્રકારના પુષ્પવડે કરીને પડિત પુરુષ પૂજા કરે તે જ દિવસના પ્રફુલ્લિત વિવિધ પ્રકારના પુષ્પોવડે કરી જૈનો પરમાત્માની પૂજા કરે, પરતુ અપવિત્ર, નિર્ગંધ, મલીન, તેમજ કીડાઓએ ખાધેલા પુષ્પોવડે પૂજા કરવાને માટે શાસ્ત્રકાર નિષેધ કરે છે, માટે તેવા પ્રકારના અપવિત્ર પુષ્પો પૂજાદિક કર્તવ્યોને વિષે વાપરવા નહિ ૫)

અષ્ટપ્રકારી પૂજા.—

गन्धधूपाक्षतैः स्रग्भिः, प्रदीपैर्बलिवारिभिः ।
प्रधानैश्च फलैः पूजा, विधेया श्रीजिनेशितुः ॥ ६ ॥

श्राद्धविधि, पृ० ५८, श्लो० १४ *

ચદન, ધૂપ, અક્ષત, પુષ્પમાળા, દીપક, નૈવેદ્ય, જળ અને ઉત્તમ ફળોથી જિનેશ્વર પ્રભુની પૂજા કરવી જોઈએ ૬

वरपुप्फगन्धअक्खयपईवफलधूवनीरपत्तेहिं ।
नेवज्जविहाणेण य जिनपूआ अट्ठहा भणिया ॥ ७ ॥

શ્રેષ્ઠ પુષ્પ, સુગન્ધી વાસક્ષેપ—ચદન, ચોખા, દીવો, ફળ, ધૂપ, પાણી અને નૈવેદ્યના વિધાન-મૂકવા વડે જિનેશ્વર પ્રભુની પૂજા આઠ પ્રકારની કહેલી છે ૭

નવાઙ્ગી પૂજા —

श्रीचन्दन विना पूजा, नैव कार्या जिनेशितुः ।
भाले कण्ठे हृदम्भोजे, उदरे तिलक क्रमात् ॥ ८ ॥

विवेकविलास, प्रथमोल्लास, श्लो० ९१

ઉત્તમ ચદન વગર જિનપ્રતિમાની પૂજા કોઈ કાળે પણ કરવી નહિ ચરણના અગુઠા, ઢીંચણો, કાંડા, ખભા, મસ્તક, કપાળ, કઠ, હૃદય, ઉદર આ નવ સ્થાન ઉપર અનુક્રમે તિલક કરવ ૮

ત્રિકાલ પૂજા—

नवभिस्तिलकैः पूजा, करणीया निरन्तरम् ।
प्रभाते प्रथम वासपूजा कार्या विचक्षणैः ॥ ९ ॥

विवेकविलास, प्रथमोल्लास, श्लो० ९२

હમેશા નવ તિલકવડે જિનપ્રતિમાની પૂજા કરવી, વિધિના જાણકાર પુરુષોએ પ્રભાત કાળમા પ્રથમ વાસપૂજા કરવી ૯

मध्याह्ने कुसुमै पूजा, सन्ध्यायां धूपदीपत ।
अर्हतो दक्षिणे भागे, दीपस्याथ निवेशनम् ॥ १० ॥

विवेकविलास, प्रथमोल्लास, श्लो०, ९३

બપોરે સુગધી ફુલોથી જિનપ્રતિમાની પૂજા કરવી, અને સધ્યાકાળે ધૂપ-દીપથી પૂજા કરવી જિનપ્રતિમાની જમણી બાજુએ દીવો રાખવો ૧૦

वामाङ्गे धूपदहनमग्रपूजा तु सम्मुखम् ।
ध्यान तु दक्षिणे भागे, चैत्याना वन्दन तथा ॥ ११ ॥

विवेकविलास, प्रथमोल्लास, श्लो० ९४.

ભગવાનની ડાબી બાજુએ ધૂપ ધાણુ મૂકવુ નૈવેદ્ય ફળ આદિથી અગ્રપૂજા ભગવાનની સન્મુખ કરવી અને ધ્યાન તથા ચૈત્યવદન ભગવાનની જમણી બાજુએ રહીને કરવુ ૧૧

जिन–वन्दन–पूजन–फल (१५)

જિનદર્શન ફળ —

धन्याऽद्दष्टिरिय यया विमलया दृष्टो भवान् प्रत्यह
 धन्याऽसौ रसना यया स्तुतिपथ नीतो जगद्वत्सल ! ।
धन्य कर्णयुग वचोऽमृतरस पीत मुदा येन ते,
 धन्य हृद् सतत च येन विशदस्त्वन्नाममन्त्रो धृत ॥ १

નિર્મળ એવી જે દૃષ્ટિવડે તમે હમેશા જોવાયા, તે દૃષ્ટિ ધન્ય છે, હે વિશ્વવત્સલ ! જે જિવ્હાવડે તમે સ્તુતિમાર્ગે લઈ જવાયા–જે જીભે તમારી હમેશા સ્તુતિ કરી, તે જિવ્હા ધન્ય છે, જે કર્ણયુગલે તમારા વચન રૂપી અમૃતરસનું પ કર્યુ તે કર્ણયુગલને ધન્ય છે, તથા જે હૃદયે નિરંતર તમા નામરૂપી નિર્મળ મંત્રને ધારણ કર્યો તે હૃદયને પણ ધન્ય છે

अद्याभवत् सफलता नयनद्वयस्य,
 देव ! त्वदीयचरणाम्बुजवीक्षणेन ।
अद्य त्रिलोकतिलक ! प्रतिभासते मे,
 ससारवारिधिरय चुलुकप्रमाण ॥ २

હે દેવ ! તમારા ચરણ કમળના દર્શન થવાથી આ મારા બન્ને નેત્રો સફળ થયા છે, હે ત્રણ લોકના તિ

સમાન સ્વામી ! આજે મને આ સંસારસમુદ્ર અંજલિ-પસલી જેટલો જ લાગે છે ૨

दर्शनं देवदेवस्य, दर्शनं पापनाशनम् ।
दर्शनं स्वर्गसोपानं दर्शनं मोक्षसाधनम् ॥ ३ ॥

દેવોના યે દેવ-શ્રી તીર્થંકર પ્રભુનું દર્શન પાપને નાશ કરનારૂં, ઉન્નતિ કારક વસ્તુઓના (અથવા સ્વર્ગના) પગથીયા સમાન અને મોક્ષના સાધનભૂત છે, માટે તેમનું દર્શન કરવું જોઇએ ૩

दर्शनेन जिनेन्द्राणां साधूनां वन्दनेन च ।
न तिष्ठति चिरं पापं छिद्रहस्ते यथोदकम् ॥ ४ ॥

જિનેશ્વર પ્રભુના દર્શનથી અને સાધુપુરુષોના વંદન વડે જેમ છિદ્રવાળા (પોલા) હાથમાં પાણી રહેતું નથી તેમ લાંબા કાળના પાપ રહેતા નથી અર્થાત્ આત્મા નિર્મળ થયે પુરાણ પાપ ખરી પડે છે-નષ્ટ થાય છે ૪

सार्वभौमोऽपि मा भुवं त्वद्दर्शनपराङ्मुखः ।
त्वद्दर्शनपरस्वान्तः, त्वच्चैत्ये विहगोऽप्यहम् ॥ ५ ॥

હે પ્રભુ ! તારા દર્શનથી વિમુખ થઇને ચક્રવર્તી પણ હું થવાને ઇચ્છતો નથી પરંતુ તારા દર્શન માટે તત્પર મનવાળો થઇને તારા ચૈત્ય-મંદિરમાં પક્ષી થાઉં (તોપણ મને કબૂલ છે) ૫

धन्योऽहं कृतपुण्योऽहं निस्तीर्णोऽहं भवार्णवात् ।
अनादिभवकान्तारे, दृष्टो येन जिनो मया ॥ ६ ॥

આ અનાદિકાળના સંસારરૂપી જંગલમાં આજે જિનેશ્વર પ્રભુને મેં દેખ્યા, તેથી હું ધન્ય છું પુણ્યવાન્ છું અને આ ભવરૂપી સમુદ્રમાથી (તરીને) પાર પામ્યો છું ૬

अद्य प्रक्षालितं गात्रं नेत्रे च विमलीकृते ।
मुक्तोऽहं सर्वपापेभ्यो जिनेन्द्र ! तव दर्शनात् ॥७॥

હે જિનેંદ્ર ! તમારું દર્શન થવાથી આજે મારું શરીર ધોવાઈને સાફ થયું છે, મારા નેત્રો નિર્મળ થયા છે, અને સર્વ પાપથી હું મુક્ત થયો છું ૭

अद्य मे सफलं जन्म, अद्य मे सफलाः क्रियाः ।
शुभो दिनोदयोऽस्माकं जिनेन्द्र ! तव दर्शनात् ॥ ८ ॥

હે જિનેંદ્ર ! તમારા દર્શન થવાથી મારો જન્મ આજે સફળ થયો, મારી ક્રિયાઓ આજે સફળ થઈ, અને આજે અમારો દિવસ સારો ઉગ્યો છે ૮

अद्य मे सफलं देहमद्य मे सफलं बलम् ।
नष्टानि विघ्नजालानि, जिनेन्द्र ! तव दर्शनात् ॥ ९ ॥

पार्श्व० च०, (गद्य) पृ ९२, (प्र० स०)

હે જિનેશ્વર ! તમારા દર્શન થવાથી આજે મારું શરીર

સફળ થયુ છે, આજે મારુ બળ સફળ છે, તથા મારા વિઘ્નના સમૂહ આજે નાશ પામ્યા છે ૯

अद्य मे सफल जन्म, प्रशस्त सर्वमङ्गलम् ।
भवार्णव च तीर्णोऽह जिनेन्द्र ! तव दर्शनात् ॥१०॥

पार्श्व० च०, (गद्य) पृ ९२,(प्र० स०)

હે જિનેન્દ્ર ! તમારુ દર્શન થવાથી આજે મારો જન્મ સફળ થયો છે, વખાણવા લાયક સર્વ પ્રકારનુ મગલ મને પ્રાપ્ત થયુ છે, તથા આજે હુ ભવસાગરને તરી ગયો છુ ૧૦

अद्य मे सफल गात्र नेत्रे च विमलीकृते ।
स्नातोऽह धर्मकृत्येषु, जिनेन्द्र ! तव दर्शनात् ॥११॥

पार्श्व० च०, (गद्य) पृ ९२ (प्र० स०)

હે જિનેન્દ્ર ! તમારુ દર્શન થવાથી આજે મારુ ગાત્ર -શરીર સફળ થયુ છે, આજે મારા નેત્રો નિર્મળ થયા છે, અને આજે હુ ધર્મના કાર્યોમા ન્હાયો-પવિત્ર થયો છુ ૧૧

अद्याह सुकृतीभूतो निर्धूताशेषकिल्बिषः ।
भुवनत्रयपूज्योऽह जिनेन्द्र ! तव दर्शनात् ॥ १२ ॥

पार्श्व० च०, (गद्य) पृ ९७, (प्र० स०)

હે જિનેન્દ્ર ! તમારુ દર્શન થવાથી આજે હુ પુણ્યશાળી થયો છુ, આજે મારા સર્વ પાપ નાશ પામ્યા છે, અને ત્રણ જગતને પૂજ્ય થયો છુ ૧૨

अद्य मिथ्याऽन्धकारस्य, हन्ता ज्ञानदिवाकर ।
उदितो मच्छरीरस्य, जिनेन्द्र ! तव दर्शनात् ॥ १३ ॥
पार्श्व० च०, (गद्य) पृ ९२, (प्र० स०)

હે જિનેદ્ર! તમારુ દર્શન થવાથી આજે મારા શરીરમા રહેલા મિથ્યાત્વરૂપી અધકારને હણનાર જ્ઞાનરૂપી સૂર્ય ઉદય પામ્યો છે ૧૩

अद्य मे कर्मणा जाल निधूत सकषायकम् ।
दुर्गत्या विनिवृत्तोऽह जिनेन्द्र ! तव दर्शनात् ॥ १४ ॥
पार्श्व० च०, (गद्य) पृ ९३, (प्र० स०)

હે જિનેદ્ર! તમારુ દર્શન થવાથી આજે કષાયો સહિત મારા કર્મનો સમૂહ નાશ પામ્યો છે, અને આજે હુ દુર્ગતિથી નિવૃત્ત થયો છુ, અર્થાત્ દુર્ગતિમા જતા અટક્યો છુ ૧૪

अद्य नष्टो महाबन्ध, कर्मणा दु खदायक ।
सुखसङ्ग‍ समुत्पन्नो जिनेन्द्र ! तव दर्शनात् ॥ १५ ॥
पार्श्व० च० (गद्य) पृ ९३, (प्र० स०)

હે જિનેદ્ર! તમારુ દર્શન થવાથી આજે મારો દુખ દેનારો કર્મનો મોટો બધ નાશ પામ્યો છે, અને સુખનો સગ પ્રાપ્ત થયો છે ૧૫

मन प्रसन्न सम्पन्न नेत्रे पीयूषपूरिते ।
अह स्नात' सुधाकुण्डे, जिनेन्द्र ! तव दर्शनात् ॥ १६ ॥
धर्मकल्प०, पृ० ४, श्लो० ६५ (दे० ला०)

હે જિનેંદ્ર ! આપનુ દર્શન થવાથી મારૂ મન પ્રસન્ન થયુ છે, મારા નેત્રો અમૃતવડે પૂર્ણ થયા છે, અને હુ અમૃતના કુંડમા ન્હાયો છુ ૧૬

सुप्रभात सुदिवस कल्याण मेऽद्य मङ्गलम् ।
यद् वीतराग ! दृष्टोऽसि, त्व त्रैलोक्यदिवाकर' ॥१७॥

धर्मकल्प०, पृ० ४, श्लो० ६३ (दे० ला०)

હે વીતરાગ ! ત્રણે લોકના સૂર્ય સમાન તમને આજે મે જોયા છે-તમારુ દર્શન કર્યું છે, તેથી આજનો મારો પ્રાત કાળ શુભ થયો, આજનો દિવસ પણ શુભ થયો, તેમજ કલ્યાણ અને મંગળ મને પ્રાપ્ત થયુ છે ૧૭

अद्य छिन्ना मोहपाशा अद्य रागादयो जिताः ।
अद्य मोक्षसुख जातमद्य तीर्णो भवार्णव ॥ १८ ॥

धर्मकल्प०, पृ० ४, श्लो० ६४. (दे० ला०)

હે જિનેંદ્ર ! તમારુ દર્શન થવાથી આજે મારા મોહના પાશ છેદાઈ ગયા છે, આજે મે રાગાદિક શત્રુઓને જીત્યા છે, આજે મને મોક્ષનુ સુખ પ્રાપ્ત થયુ છે, અને આજે હુ સંસાર સમુદ્રને તરી ગયો છુ ૧૮

यास्यामीति जिनालये, स लभते ध्यायँश्चतुर्थं फल
षष्ठ चोत्थितुमुद्यतोऽष्टममथो गन्त प्रवृत्तोऽध्वनि ।

श्रद्धालुर्दशम बहिर्जिनगृहात् प्राप्तस्ततो द्वादश
मध्ये पाक्षिकमीक्षिते जिनपतौ मासोपवास फलम् ॥१९॥

प्रबन्धकोश, रत्नश्रावकप्र०, पृ० ९३, (सिं० प्र०)

'हु जिनालयमा जईश' એમ વિચાર કરનારને એક ઉપવાસનું, તે માટે ઉઠવાનો ઉદ્યમ કરનારને બે ઉપવાસનું, જવાની પ્રવૃત્તિ કરનારને ત્રણ ઉપવાસનુ, રસ્તામા શ્રદ્ધા કર નારને ચાર ઉપવાસનુ, જિનાલયની બહાર દરવાજે પહોંચે ત્યારે પાચ ઉપવાસનું, જિનમંદિરની અદર પહોચે ત્યારે પદર ઉપવાસનુ અને જિનેશ્વર પ્રભુના દર્શન કરવાથી એક મહિનાના ઉપવાસનુ ફળ મળે છે ૧૯

दर्शनाद् दुरितध्वसी, वन्दनाद् वाञ्छितप्रद ।
पूजनात् पूरक श्रीणा जिन साक्षात् सुरद्रुम.॥ २० ॥

उप० तर०, पृ० १९८, (य वि प्र)

જિનેશ્વર પ્રભુ, દર્શનથી પાપનો નાશ કરે છે, વદન કરવાથી વાછિતને આપે છે અને પૂજવાથી લક્ષ્મીને પૂર્ણ કરે છે, માટે જિનેશ્વર સાક્ષાત્ કલ્પવૃક્ષ છે ૨૦

तव स्तवननिध्यानध्यानैरजनि निर्मलम् ।
वक्षश्चक्षुर्मनो मेऽद्य, वीतराग ! नमोऽस्तु ते ॥ २१ ॥

पार्श्व० च०, गद्य पृ० ९३, (प्र० स०)

હે વીતરાગ! આજે તમારી સ્તુતિ કરવાથી મારુ વક્ષસ્થળ [illegible] થયુ છે, તમારુ દર્શન થવાથી મારા નેત્ર નિર્મળ

થયા છે, અને તમારા ધ્યાનવડે મારુ મન નિર્મળ થયુ છે તમને મારો નમસ્કાર હો ૨૧

सर्वज्ञदेवस्य च नामजापात्,
प्राप्नोति किं नाग्निभयं क्षयं च? ।
प्राप्नोति किं राजभयं न नाशं?
प्राप्नोति किं चोरभयं न नाशम्? ॥ २२ ॥

सुभाषितरत्नभाण्डागार

સર્વજ્ઞ દેવના નામનો જાપ કરવાથી શુ અગ્નિનો ભય નાશ નથી પામતો ? શુ રાજાનો ભય નાશ નથી પામતો ? અને શુ ચોરનો ભય નાશ નથી પામતો ? અર્થાત્ સર્વ ભય નાશ પામે છે ૨૨

જિનવદન ફળ'—

यः प्रातरेव नमता भवदङ्घ्रियुग्मं
संजायते क्षितिरजस्तिलको ललाटे।
पुंसां स एव सपदि त्रिदिवापवर्ग-
लक्ष्मीवशीकरणकौशलमाबिभर्ति ॥ २३ ॥

उप० तर०, पृ० २२९, (य० वि० ग्र०)

હે જિનેન્દ્ર ! પ્રાતઃકાળે તમારા ચરણ યુગલને નમસ્કાર કરતા પુરુષોના લલાટમા—કપાળમા જે પૃથ્વીની રજનુ તિલક થાય છે, તે જ તિલક તત્કાળ સ્વર્ગ અને મોક્ષરૂપી લક્ષ્મીના વશીકરણમા કુશળતાને ધારણ કરે છે ૨૩

स्वर्गस्तस्य गृहाङ्गण सहचरी साम्राज्यलक्ष्मीः शुभा,
सौभाग्यादिगुणावलिर्विलसति स्वैर यपुर्वेश्मनि ।
समार सुतरः शिर करतलक्रोडे लुठत्यञ्जमा,
य श्रद्धाभरभाजन जिनपतेः पूजा विधत्ते जन. ॥ २४ ॥

सिन्दूरप्रकर, श्लो० १०

અત્યત શ્રદ્ધાના પાત્રરૂપ જે મનુષ્ય જિનેશ્વર પ્રભુની પૂજા કરે છે તેને, પોતાના ઘરનુ આગણુ જ સ્વર્ગ બને છે, સામ્રાજ્યની લક્ષ્મી સુદર સહચરી-સખી બને છે, શરીરરૂપી ઘરને વિષે સૌભાગ્ય વગેરે ગુણોની શ્રેણિ સ્વતત્રપણે વિલાસ કરે છે સમાર સાગી રીતે તરાય એવો બને છે અને મોક્ષ હથેળીમા જલ્દીથી આવે છે ૨૪

જિન પૂજન ફળ:—

पाप लुम्पति दुर्गतिं दलयति व्यापादयत्यापद्
पुण्य सचिनुते श्रिय वितनुते पुष्णाति नीरोगताम् ।
सौभाग्य विदधाति पल्लवयति प्रीतिं प्रसूते यश ,
स्वर्गं यच्छति निर्वृतिं च रचयत्यर्चाऽर्हता निर्मिता॥२५॥

सिन्दूरप्रकर, श्लो० ९

તીર્થંકર ભગવાનની કરેલી પૂજા, પાપનો નાશ કરે છે, નરકાદિ દુર્ગતિનુ દલન કરે છે, આપત્તિનો વિનાશ કરે છે, પુણ્યનો સચય કરે છે, લક્ષ્મીનો વિસ્તાર કરે છે, આરોગ્યની પુષ્ટિ કરે છે, તેમજ સૌભાગ્ય, પ્રીતિ, યશ, સ્વર્ગ અને યાવત્ મોક્ષ સુખને પણ આપે છે ૨૫

सा जिह्वा या जिन स्तौति, तच्चित यत्तदर्पितम् ।
तावेव केवली श्लाघ्यौ, यौ तत्पूजाकरौ करौ ॥ २६ ॥

जैनपञ्चतन्त्र, पृ० २५४, श्लो० १०

તે જ જિહ્વા પ્રશસ્ય છે કે જે જિનેશ્વરની સ્તુતિ કરે છે, તે જ ચિત્ત પ્રશસ્ય છે કે જે જિનેશ્વરના ધ્યાનમા મગ્ન હોય, અને તે જ બે હાથ કેવળ વખાણવા લાયક છે કે જે જિનેશ્વરની પૂજા કરે છે ૨૬

यन्मयोपार्जित पुण्य जिनशासनसेवया ।
जिनशासनसेवैव, तेन मेऽस्तु भवे भवे ॥ २७ ॥

प्रबन्धकोश, वस्तुपालप्रबन्ध, श्लो० १०२ (सिं० ग्र०)

જિનેશ્વર પ્રભુના શાસનની સેવા વડે મે જે પુણ્ય ઉપાર્જન કર્યુ છે તે પુણ્યવડે કરીને જિનશાસનની સેવાજ મને ભવે ભવને વિષે પ્રાપ્ત થાઓ ૨૭

जिनस्य पूजन हन्ति, प्रात. पाप निशाभवम् ।
आजन्म विहित मध्ये, सप्तजन्मकृत निशि ॥ २८ ॥

श्राद्धविधि, पृ० ६४, (आत्मा० स०)

પ્રાત કાળે જિનેશ્વર પ્રભુનુ કરેલુ પૂજન, રાત્રિએ કરેલા પાપને નાશ કરે છે, મધ્યાહ્ને કરેલુ પૂજન આખી જીદગીમા કરેલા પાપોનો અને રાતે-સધ્યા સમયે કરેલુ પૂજન સાત ભવના કરેલા પાપોનો નાશ કરે છે ૨૮

लब्धा श्रिय. सुख स्पृष्ट सुख दृष्ट तनूरुहाम् ।
पूजित दर्शन जैन न मृत्योर्भयमस्ति मे ॥ २९ ॥

प्रबन्धकोश, वस्तुपालप्रबन्ध, श्लो० ९९ (सिं० म०)

લક્ષ્મી પ્રાપ્ત કરી, સુખ મેળવ્યુ, પુત્રાદિકનું સુખ જોયુ અને જિનેશ્વર ભગવાનના શાસનની પૂજા-સેવા પણ કરી છે, તેથી હવે મને મૃત્યુનો જરા પણ ભય નથી ૨૯

स्वर्गापवर्गदो द्रव्यस्तवोऽत्रापि सुखावहः ।
हतुश्चित्तप्रमचेस्तत्, कर्तव्यो गृहिणा मदा ॥ ३० ॥

योगसार, प्रस्ताव १, श्लो० ३१

દ્રવ્યપૂજા આ ભવમા પણ સુખ આપનાર છે, પરભવમા સ્વર્ગ અને મોક્ષને આપનાર છે, તથા ચિત્તની નિર્મલતાનું કારણ છે, તેથી ગૃહસ્થીઓએ આ દ્રવ્યપૂજા અવશ્ય કરવા લાયક છે ૩૦

धूवे पक्खोवासो, मासखमण च कप्पूरधूवम्मि ।
कत्तिअमासखमण साहूपडिलाभिए लहइ ॥ ३१ ॥

प्रबन्धकोश, रत्नश्रावकप्र०, (सिं० म०)

જિનેશ્વર પ્રભુ પાસે ધૂપ ઉખેવવાથી પદર ઉપવાસનુ ફળ થાય છે, કપૂરના દીવા સહિત ધૂપ (આરતિ) કરવાથી એક મહિનાના ઉપવાસ જેટલુ ફળ થાય છે અને (શત્રુજય તીર્થમા) મુનિરાજોને દાન દેવાથી કારતક મહિનાના ત્રીશ ઉપવાસ જેટલુ ફળ થાય છે (દ્રાવિડ અને વારિખિલ્લજી આદિ દશ ક્રોડ મુનિરાજો શ્રી શત્રુજય તીર્થ ઉપર આસો શુદિ ૧૫ થી કારતક શુદિ ૧૫ સુધી એક માસનુ અનશન કરી મોક્ષમા

ગયેલા હોવાથી ઢારતક મહિનાના ઉપવાસનું શ્રીશત્રુંજયમાહાત્મ્ય આદિ ગ્રંથોમાં વિશેષ ફળ કહ્યું છે) ૩૧

सयं पमज्जणे पुन्नं, सहस्सं च विलेवणे ।
सयसाहस्सिया माला, अणंतं गीअवाइए ॥ ३२ ॥

प्रबन्धकोश, रत्नश्रावकप्र०, (सिं० प्र०).

શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનની મૂર્ત્તિનું શુદ્ધ ભાવપૂર્વક પ્રમાર્જન કરવાથી સો ઉપવાસનું, વિલેપન-પૂજા કરવાથી હજાર ઉપવાસનું, માળા પહેરાવવાથી લાખ ઉપવાસનું અને વાજિંત્ર સાથે સંગીત-સ્તુતિ કરવાથી અનંત ઉપવાસ જેટલું ફળ થાય છે ૩૨

जो पूएइ तिसज्झं, जिणिंदरायं तहा विगयदोसं ।
सो तइयभवे सिज्झइ, अहवा सत्तट्ठमे जम्मे ॥ ३३ ॥

उप० तर०, पृ० १६८, (य० वि० प्र०)

જે મનુષ્ય દોષ વિનાના જિનેશ્વર પ્રભુને શ્રદ્ધાપૂર્વક ત્રણે કાળ પૂજે છે, તે ત્રીજે ભવે મોક્ષે જાય છે, અથવા સાતમા આઠમા ભવે તો નિશ્ચયે કરીને જાય છે ૩૩

धूपं दहति पापानि, दीपो मृत्युविनाशनः ।
नैवेद्यैर्विपुलं राज्यं प्रदक्षिणा शिवप्रदा ॥ ३४ ॥

उप० तर०, पृ० १८८, (य० वि० प्र०).

નોટ —ઉપરના નં० , , ૨૪ ૨૫, ૩૦, ૩૪ ના શ્લોકો ત્રીજા ભાગના પૃ. ૧૦૩૯ ૧૦૪૦, ૧૦૪૩ માં આવી ગયા છે, છતાં જિન-પૂજામાં ઉપયોગી હોવાથી આ સ્થળે આપેલ છે

જિનેશ્વરની પૂજામા કરેલો ધૂપ પાપને બાળે છે, દીપ
મૃત્યુનો વિનાશ કરે છે, નૈવેદ્ય મોટુ રાજ્ય આપે છે અને
પ્રદિક્ષણા મોક્ષ આપે છે ૩૪

ચૈત્યવન્દન ફલ —

> चैत्यवन्दनतः सम्यक्, शुभो भाव: प्रजायते ।
> तस्मात् कर्मक्षय सर्वे, तत. कल्याणमश्नुते ॥ ३५

धर्मबिन्दु, सूत्र १७७ वृत्ति

સારી રીતે ચૈત્યવન્દન કરવાથી શુભ ભાવ ઉત્પન્ન થા
છે, તે શુભ ભાવથી સર્વ કર્મનો ક્ષય થાય છે અને કર્મક્ષય
કલ્યાણને એટલે મોક્ષને પ્રાપ્ત કરે છે ૩૫

જિનાલય-જિનમૂર્તિ વિધાન ફળ:—

> रम्य येन जिनालय निजभुजोपात्तेन कारापित
> मोक्षार्थं स्वधनेन शुद्धमनसा पुसा सदाचारिणा ।
> वेद्य तेन नरामरेन्द्रमहित तीर्थेश्वराणा पद्
> प्राप्त जन्मफल कृत जिनमत गोत्र समुन्नोद्दुतितम् ॥३

सूक्तमुक्ता०, पृ० १३२, श्लो० ४, (ही० ह०)

શુદ્ધ મનવાળા અને સદાચારવાળા જે પુરુષે પોત
ભુજાથી ન્યાયવડે ઉપાર્જન કરેલા પોતાના ધનવડે મોક્ષને મ
મનોહર જિનાલય કરાવ્યુ હોય, તે પુરુષે નરેદ્ર અને દે
દ્રોએ પૂજેલુ તીર્થંકર પદ ભોગવવાનુ છે, તેણે જન્મનુ

પ્રાપ્ત કર્યું છે, તેણે જિનેશ્વરનો મત અંગીકાર કર્યો છે, અને તેણે પોતાનું કુળ ઉજ્જ્વળ કર્યું છે એમ જાણવું ૩૬

निनभवन जिनबिम्ब जिनपूजा जिनमतिं च यः कुर्यात् ।
तस्य नरामरशिवसुख–फलानि करपल्लवस्थानि ॥ ३७ ॥

धर्मबिन्दु, सूत्र ४१४ वृत्ति॥

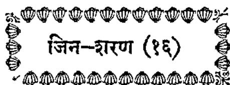
જે મનુષ્ય જિનેશ્વરનું ચૈત્ય કરાવે, જિનપ્રતિમા ભરાવે, જિનપૂજા કરે અને જિનેશ્વર જ સત્ય દેવ છે એવી બુદ્ધિ કરે, તે પુરુષના હસ્તકમળમાં જ નર, દેવ અને મોક્ષના સુખ-રૂપી ફળો રહેલા છે ૩૭

रागद्वेषमोहजिता प्रतिमा श्रीमदर्हताम् ।
यः कारयेत् तस्य हि, स्याद् धर्मः स्वर्गापवर्गदः ॥ ३८ ॥

त्रि० श० पु० च०, पर्व १०, स० ११, श्लो० ३७७

જેણે રાગ, દ્વેષ અને મોહને જીતેલા છે એવા શ્રી જિનેશ્વરોની પ્રતિમાને જે પુરુષ કરાવે છે, તેને સ્વર્ગ અને મોક્ષ આપનારા ધર્મ થાય છે ૩૮

જિન શરણુ —

मदाऽऽनन्दमय ! स्वामिन् ! जय कारुण्यसागर ! ।
इह लोके परलोके, त्वमेव शरण मम ॥ १ ॥

पार्श्वनाथच० (गद्य) पृ० १८, (प्र० स०)

સદા આનદમય અને કરુણાના સાગરરૂપ હે સ્વામી ! તમે જય પામો આ લોક અને પરલોકમા તમે જ મારૂ શરણુ છો ૧

अन्यथा (अन्यस्य) शरण नास्ति, त्वमेव शरण मम ।
तस्मात् सर्वप्रयत्नेन(कारुण्यभावेन), रक्ष रक्ष जिनेश्वर ! ॥२॥

હે જિનેશ્વર પ્રભુ ! મને તમારૂ જ શરણુ છે, બીજા કોઇનુ શરણું નથી તેથી બધાય પ્રયત્નથી (અથવા કરુણાભાવથી મારૂ રક્ષણુ કરો ૨

जले वा ज्वलने वाऽपि, कान्तारे शत्रुसङ्कटे ।
सिंहाहिरोगविपदि, त्वमेव शरण मम ॥ ३ ॥

હે જિનેદ્ર ! જળ, અગ્નિ, અ ણ્ય, શત્રુનુ સ કટ, સિંહ સર્પ, રોગ અને બીજી કોઇ પણ વિપત્તિ, આ સર્વના ભય વખતે તમે જ મારુ શરણુ છો ૩

यममिनवितुमुच्चैर्दिव्यराजीननार-
स्थितचरणसरोज भव्यराजी ववार ।
जिननरविसर त पापविध्वसदक्ष
शरणमिति निदन्तो मा स्म विदुघ्न सदक्षम् ॥ ४ ॥
चतुर्विंशतिका, पृ० ६९, श्लो० ३८, (आग० म०)

દેવોએ રચેલા કમળોના સમૂહને વિષે જેમના ચરણ-કમળ રહેલા છે, એવા, જેમની અત્યત સ્તુતિ કરવા માટે ભવ્ય પ્રાણીઓના સમૂહે પ્રમદ કર્યુ છે તેવા, પાપનો નાશ કરવામા નિપુણ અને ઉત્તમ ઇંદ્રિયોવાળા તે જિનેશ્વરોના સમૂહનુ તમે શરણ કરો જિનેશ્વરોનુ શરણ લાભદાયક છે આ પ્રમાણે જાણતા એવા તમારે બીજો કશો વિચાર ન કરવો ૪

जीवाजीवादितत्त्वोपदेशका. परमेश्वरा' ।
बोधिप्रदाः स्वयबुद्धा अर्हन्तः शरण मम ॥ ५ ॥
त्रि० श० पु० च०, पर्व १०, स० १२, श्लो० ३९५

જીવ, અજીવ વગેરે તત્ત્વોનો ઉપદેશ કરનારા, પરમ ઐશ્વર્યવાળા, બોધિ-સમકિતને આપનારા અને સ્વયબુદ્ધ-પોતાની મેળે જ બોધ પામેલા અર્હન્ ભગવાન્ મારુ શરણ હો ૫

अर्हत्सिद्धसाधुधर्मान् मङ्गल्यान् मङ्गलात्मनः ।
लोकोत्तमाँश्च चतुरश्चतुर सोऽस्मरत् स्वयम् ॥ ६ ॥
त्रि० श० पु० च०, पर्व १०, स० १२, श्लो० ३९४

ચતુર એવા તે સાધુએ પોતે મગળકારક, મગળ સ્વરૂપ

વાળા અને લોકને વિષે ઉત્તમ એવા અરિહંત, સિદ્ધ, સાધુ અને ધર્મ-આ શરણભૂત ચારનું સ્મરણ કર્યું ૬

સિદ્ધ શરણ.—

ध्यानाग्निदग्धकर्माणस्तेजोरूपा अनश्वरा ।
अनन्तकेवलज्ञाना', सिद्धाश्च शरण मम ॥ ७ ॥
त्रि० श० पु० च०, पर्व १०, सर्ग १२, श्लो० ३९६

જેમણે ધ્યાનરૂપી અગ્નિવડે સર્વ કર્મ બાળી નાખ્યા છે, જેઓનુ રૂપ તેજોમય છે, જેઓ કદાપિ નાશ પામતા નથી, તથા જેઓને અનત કેવળજ્ઞાન હોય છે, તેના સિદ્ધો મારુ શરણુ હો ૭

स्फुट च जगदालम्ब ', नाथेद ते निवेद्यते ।
नास्तीह शरण लोक, भगवन्त विमुच्य मे ॥ ८ ॥

જગતના આધારભૂત હે પ્રભુ ! આ હુ ખરેખર સાચુ જ કહું છુ કે આ સસારમા આપને છોડીને મને બીજુ કોઇ શરણુ નથી ૮

त्वा प्रपद्यामहे नाथ त्वा स्तुमस्त्वामुपास्महे ।
त्वचो हि न परस्त्राता, किं ब्रूम. ? किमु कुर्महे ? ॥ ९ ॥
वीतरागस्तोत्र, प्र० ६, श्लो० ५

હે નાથ ! અમે આપને સ્વામિ તરીકે અગીકાર કરીએ છીએ, આપની સ્તુતિ કરીએ છીએ, આપની ઉપાસના-સેવા

કરીએ છીએ, આપનાથી કોઇ બીજો (દેવાદિક) રક્ષણ કરનાર નથી આવી બીજું અમે શું બોલીએ ? અને શું કરીએ ? ૯

स्वकृत दुष्कृत गर्हन्, सुकृत चानुमोदयन् ।
नाथ ! त्वच्चरणौ यामि, शरण शरणोज्झित: ॥ १० ॥

वीतरागस्तोत्र, प्र० १७, श्लो० १

હે નાથ ! પોતે (મે) કરેલા દુષ્કર્મની ગર્હા (નિંદા) કરતો, સુકૃતની અનુમોદના કરતો અને શરણ રહિત એવો હું આપના ચરણોનું શરણ કરું છું ૧૦

त्वा त्वत्फलभूतान् सिद्धास्त्वच्छासनरतान् मुनीन् ।
त्वच्छासन च शरण प्रतिपन्नोऽस्मि भावतः ॥ ११ ॥

वीतरागस्तोत्र, प्र० १७, श्लो० ५.

હે વીતરાગ ! હું આપનું, આપના ફલભૂત એટલે વીતરાગપણાનું પાલન કરવાથી મોક્ષમાં ગયેલા સિદ્ધોનું, આપના શાસનમાં રક્ત-રાગી થયેલ મુનિઓનું અને આપના શાસનનું ભાવથી (હૃદયની શુદ્ધિથી) શરણ પામ્યો છું ૧૧

सर्वोऽपि याच्यते गत्वा, स दत्ते यदि वा न वा ।
आगत्यायाचितो धर्म दत्से हेतु. कृपाऽत्र ते ॥ १२ ॥

महावीरच०, स० ८, श्लो० २८८

સર્વ કોઇ પણ યાચક દાતારની પાસે જઇને તેની પાસે યાચના કરે છે, તેમાં તે દાતાર આપે અથવા ન પણ આપે પરંતુ હે વીતરાગ પ્રભુ ! તમે તો યાચના કર્યા વિના જ જાતે આવીને ધર્મ આપો છો, તેનું કારણ માત્ર તમારી કૃપા જ છે ૧૨

जिन-आज्ञा (१७)

જિન-યાચના:—

तत्र चेतसि वर्तेऽहमिति वार्ताऽपि दुर्लभा ।
मच्चित्ते वर्तसे चेत्त्वमलमन्येन केनचित् ॥ १ ॥
वीतरागस्तोत्र, प्र० १९, श्लो० १

હે વીતરાગ ! હુ આપના ચિત્તમા રહુ એ વાત જ દુર્લભ છે પરતુ જો આપ મારા ચિત્તમા રહો તો મને બીજા કોઈની જરુર નથી ૧

વીતરાગથી પણ ફલપ્રાપ્તિ —

अप्रसन्नात् कथ प्राप्य फलमेतदसङ्गतम् ।
चिन्तामण्यादय किं न, फलन्त्यपि विचेतना' ? ॥२॥
वीतरागस्तोत्र, प्र० १९, श्लो० २

રાગ દ્વેષાદિકનો અભાવ હોવાથી કદાપિ પ્રસન્ન નહીં થનાર વીતરાગ દેવથી શી રીતે ફળ (મોક્ષાદિ) પામી શકાય ? આ વિચારવુ તે અસ્થાને છે કેમકે ચિતામણિ વગેરે વિશિષ્ટ ચેત રહિત પદાર્થો પણ શુ ફળીભૂત નથી થતા ? અર્થાત્ થાય છે તો વીતરાગ પ્રભુથી ફળ પ્રાપ્ત થાય તેમા નવાઈ શી ? ૨

જિન-આજ્ઞા —

वीतराग ! सपर्यातस्तवाज्ञापालन परम् ।
आज्ञाऽऽराद्धा विराद्धा च, शिवाय च भवाय च ॥ ३
वीतरागस्तोत्र, प्र० १९, श्लो०

હે વીતરાગ! આપની સેવા કરવા કરતા આપની આજ્ઞાનુ પાલન કરવુ, તે ભાવસ્તવરૂપ હોવાથી ઉત્કૃષ્ટ ફળને આપનાર છે, કેમકે આપની આજ્ઞાનું આરાધન મોક્ષને માટે અને આપની આજ્ઞાની વિરાધના સંસારની વૃદ્ધિને માટે થાય છે ૩

हित्वा प्रमादनादैन्यमेकयैव त्वदाज्ञया ।
सर्वथैव विमुच्यन्ते, जन्मिनः कर्मपञ्जरात् ॥ ४ ॥

वीतरागस्तोत्र, प्र० १९, श्लो० ८

હે વીતરાગ ! આપની પ્રસન્નતાને માટે દીનતા કરવાનો ત્યાગ કરીને માત્ર એક આપની આજ્ઞા આરાધવા વડેજ પ્રાણીઓ સર્વથા કર્મરૂપી પાંજરાથી મુક્ત થાય છે ૪

कृतकृत्योऽयमाराद्धः, स्यादाज्ञापालनात् पुन ।
आज्ञा तु निर्मल चित्त कर्तव्य स्फटिकोपमम् ॥ ५ ॥
ज्ञानदर्शनशीलानि, पोषणीयानि सर्वदा ।
रागद्वेषादयो दोषा हन्तव्याश्च क्षणे क्षणे ॥ ६ ॥
एतावत्येव तस्याज्ञा, कर्मद्रुमकुठारिका ।
समस्तद्वादशाङ्गार्थसारभूताऽतिदुर्लभा ॥ ७ ॥

योगसार, प्रस्ताव १, श्लो० २१–२२–२३

આ જિનેશ્વર પોતે કૃતકૃત્ય છે-કૃતાર્થ છે, તેથી તેની આજ્ઞા પાળવાથી તેની આરાધના કરી કહેવાય છે તેની આ આ ... [illegible] મણિની જેવુ નિર્મળ ચિત્ત -

જ્ઞાન, દર્શન અને શીલ (ચારિત્ર) નું સર્વદા પોષણ કરવું, તથા ક્ષણે ક્ષણે રાગ દ્વેષ વગેરે દોષોનો નાશ કરવો ६

તે ભગવાનની આટલી જ આજ્ઞા કર્મરૂપી વૃક્ષોને કાપવામા કુહાડી સમાન છે, સમગ્ર દ્વાદશાગીના અર્થની સાર ભૂત છે, અને તે અત્યત દુર્લભ છે માટે આ આજ્ઞાનુ પાલન કરવુ એ જ ઉત્તમ અર્થને સાધનાર છે ५-७

શ્રીગૌતમસ્વામીને નમસ્કાર —

सर्वारिष्टप्रणाशाय, सर्वाभीष्टार्थदायिने ।
सर्वलब्धिनिधानाय, श्रीगौतमस्वामिने नम ॥ ८ ॥

સર્વ પાપના નાશ કરનાર, સર્વ ઇચ્છિત વસ્તુને આપનાર, સર્વ પ્રકારની લબ્ધિના ભડાર સમાન શ્રીગૌતમસ્વામીને નમસ્કાર થાઓ ८

परिशिष्ट १

जिनपूजाविधिप्रकरणम् ।

स्नानं पूर्वामुखीभूय, प्रतीच्यां दन्तधावनम् ।
उदीच्यां श्वेतवस्त्राणि, पूजा पूर्वोत्तरामुखी ॥ १ ॥

પૂર્વદિશા તરફ મુખ રાખીને સ્નાન અને પશ્ચિમ દિશા તરફ મુખ કરીને દાતણ કરવું ઉત્તર દિશામાં શ્વેત વસ્ત્રો પહેરવાં, તેમજ પૂર્વ અને ઉત્તર દિશા તરફ મુખ રાખીને પૂજા કરવી જોઈએ ૧

गृहे प्रविशतां वामभागे शल्यविवर्जिते ।
देवताऽवसरं कुर्यात्, सार्धहस्तोर्ध्वभूमिके ॥ २ ॥

ઘરમાં પ્રવેશ કરતાં ડાબી બાજુએ શલ્ય રહિત અર્થાત્ શુદ્ધ અને દોઢ હાથ ઉંચી ભૂમિ ઉપર દેવનું સ્થાન કરાવવું જોઈએ ૨

નોંધ—આ ૧ થી ૧૯ શ્લોકો પ્રસિદ્ધિથી-વાચકવર્ય શ્રીઉમાસ્વાતિ મહારાજે રચેલ 'પૂજા પ્રકરણ' ના છે તે ઉપયોગી જાણીને, મર્હૂમ વકીલ શ્રીમાન્ કેશવલાલ પ્રેમચંદ મોદીથી સંપાદિત અને 'એશિયાટીક-સોસાયટી-ઑફ-બેંગાલ' (કલકત્તા) થી પ્રકાશિત થયેલ 'શ્રી तत्त्वार्थाधिगम सूत्र' ના પરિશિષ્ટમાંથી લઈને તેનો સરળ અનુવાદ કરીને અહીં આપેલ છે

મધ્યાહ્ન-બપોરે પુષ્પવડે અને સન્ધ્યાકાળે ધૂપ અને દીપ વડે પૂજા કરવી, ભગવાનના ડાબા હાથ તરફ ધૂપધાણું રાખવું અને સન્મુખમા અગ્રપૂજા કરવી ૧૦

अर्हतो दक्षिणे भागे, दीपस्य विनिवेशनम् ।
ध्यानं च दक्षिणे भागे, चैत्यानां वन्दनं तथा ॥११॥

અરિહંત પ્રભુની જમણી બાજુએ દીપકને મૂકવો અને જમણી બાજુએ ધ્યાન અને ચૈત્યવંદન વિગેરે કરવું ૧૧

हस्तात् प्रस्खलितं क्षितौ निपतितं लग्नं क्वचित् पादयो-
र्यन्मूर्धोर्ध्वगतं धृतं कुवसनैर्नाभेरधो यद्धृतम् ।
स्पृष्टं दुष्टजनैर्घनैरभिहतं यद् दूषितं कीटकै-
स्त्याज्यं तत् कुसुमं दलं फलमथो भक्तैर्जिनप्रीतये ॥१२॥

ભક્ત મનુષ્યોએ પ્રભુની પૂજા કરતા જે પુષ્પ, પત્ર અથવા ફળ હાથથી પડી ગયું હોય, જમીન ઉપર પડયું હોય, પગે કદાચ અડી ગયું હોય, મસ્તકથી ઉંચે ગયું હોય, ખરાબ વસ્ત્રોમાં રાખેલું હોય, નાભિથી નીચેના ભાગ વડે ધારણ કરાયું હોય, દુષ્ટ મલિન મનુષ્યોવડે સ્પર્શ કરાએલું હોય, વરસાદથી ખંડિત થયેલું હોય અને કીડાઓથી દૂષિત હોય તેને છોડી દેવું જોઈએ ૧૨

नैकपुष्पं द्विधा कुर्यान्न छिन्द्यात् कलिकामपि ।
चम्पकोत्पलभेदेन, भवद् दोषो विशेषतः ॥ १३

એક પુષ્પને તોડીને બે ભાગ ન કરવા, અને કળિઓ પણ ન તોડવી ખાસ કરીને ચમ્પક પુષ્પ અને કમળને તોડી વિભાગ કરવાથી વિશેષ દોષ લાગે છે.

गन्धधूपाक्षतैः स्रग्भि , प्रदीपैर्बलिवारिभिः ।
प्रधानैश्च फलैः पूजा, विधेया श्रीजिनेशितुः ॥ १४ ॥

ગન્ધ (ચંદનાદિ), ધૂપ, અક્ષત (ચોખા), પુષ્પની માળા, દીપક, નૈવેદ્ય, પાણી અને શ્રેષ્ઠ ફળોથી શ્રીજિનેશ્વર પ્રભુની પૂજા કરવી જોઈએ ૧૪

शान्तौ श्वेत जये श्याम भद्रे रक्त भये हरित् ।
पीत ध्यानादिकलाभे, पञ्चवर्णं तु सिद्धये ॥ १५ ॥

શાંતિ માટે સફેદ, જય માટે કાળો, કલ્યાણ માટે રાતો, ભયમાં લીલો, ધ્યાન વગેરેના લાભ માટે પીળો અને મંત્રાદિની સિદ્ધિ કરવા માટે અથવા મુક્તિને માટે એ પાંચે વર્ણ મિશ્રિત કહેલ છે અર્થાત્ જે જે કાર્યો માટે જે જે રંગ કહ્યા છે, તે તે રંગના પુષ્પોથી પૂજા કરવી, પૂજા વખતે તે તે વર્ણના વસ્ત્રો પહેરવા અને તે તે રંગની માળા ગણવી ૧૫

खण्डिते सन्धिते छिन्ने, रक्ते रौद्रे च तामसि ।
दानपूजातपोहोमसन्ध्यादि निष्फल भवेत् ॥ १६ ॥

તૂટેલું, સાંધેલું, છેદાયેલું, ખરાબ રીતે રંગેલું અને ભય જનક-અતિ ખરાબ વસ્ત્ર પહેરીને દાન, પૂજા, તપ, હોમ અને સંધ્યા વગેરે કરવાથી તે બધું નિષ્ફળ થાય છે ૧૬

पद्मासनसमासीनो नासाग्रन्यस्तलोचनः ।
मौनी वस्त्रावृतास्योऽय पूजा कुर्याज्जिनेशितु' ॥ १७ ॥

જિનેશ્વર પ્રભુની પૂજા કરનારે પદ્માસનને વિષે સ્થિત

રહીને, નાકના અગ્ર ભાગપર દૃષ્ટિ રાખીને, મૌનપણે તથા વસ્ત્રે મુખને ઢાંકીને પૂજા કરવી ૧૭

स्नात्र विलेपनविभूषणपुष्पवास—
धूपप्रदीपफलतन्दुलपत्रपूगैः ।
नैवेद्यवारिवसनैश्चमरातपत्र—
वादित्रगीतनटनस्तुतिकोशवृद्ध्या ॥ १८ ॥

૧ પંચામૃતથી સ્નાન કરાવવું, ૨ ચંદન, બરાસ વગેરેથી વિલેપન કરવું, ૩ આભૂષણ, ૪ પુષ્પ, ૫ વાસ, ૬ ધૂપ, ૭ દીપ, ૮ ફળ, ૯ અક્ષત, ૧૦ પત્ર (નાગરવેલના પાન), ૧૧ પૂગ (સોપારી વગેરે), ૧૨ નૈવેદ્ય, ૧૩ જલ, ૧૪ વસ્ત્ર, ૧૫ ચામર, ૧૬ છત્ર, ૧૭ વાજિત્ર, ૧૮ ગીત, ૧૯ નૃત્ય, ૨૦ સ્તુતિ, અને ૨૧ કોશની વૃદ્ધિ અર્થાત્ દ્રવ્ય–નાણાવડે, એમ એકવીશ પ્ર[illegible] પૂજા કહેલી છે ૧૮

इत्येकविंशतिविधा जिनराजपूजा,
ख्याता सुरासुरगणेन कृता सदैव ।
खण्डीकृता कुमतिभिः कलिकालयोगाद्
यद्य यत् प्रियं तदिह भाववशेन योज्यम् ॥१९

એમ જિનેશ્વર પ્રભુની એકવીસ પ્રકારની પૂજા હમેશ દેવ અને અસુરોએ કરેલી પ્રસિદ્ધ છે પણ કલિયુગના સમા[illegible] યોગથી દુષ્ટ બુદ્ધિવાળા મનુષ્યોએ તેને ખંડિત કરેલ છે પર[illegible] જે જે પ્રિય વસ્તુ હોય તે [illegible] થઈને–ભાવ પ્રમા[illegible] પૂજાની અંદર જોડવી–વાપરવી.

परिशिष्ट २

शिवपार्वतीसंवाद ।

सुमेरुशिखरं दृष्ट्वा, गौरी पृच्छति शङ्करम् ।
कोऽयं पर्वत इत्येष कस्येदं मन्दिरं प्रभो ! ॥ १ ॥

સુંદર મેરુ શિખરને જોઈને ગૌરી શંકરને પૂછે છે કે –હે પ્રભો! આ કયો પર્વત છે અને આ મંદિર કોનું છે? ૧

कोऽयं मध्ये पुनर्देवः ?, पादान्ता का च नायिका ? ।
किमिदं चक्रमित्यत्र ?, तदन्ते को मृगो मृगी ? ॥ २ ॥

વળી (તે મંદિરની) મધ્ય ભાગમાં આ કયા દેવ બિરાજમાન છે? અને તેમના (તે મૂર્તિના) પગ નીચે કઈ દેવી છે? આ પરિકરમાં આવા પ્રકારનું ચક્ર છે તે શું છે? અને તેની નીચે આ મૃગ અને મૃગલી એ પણ કોણ છે? ૨

के वा सिंहा गजाः के वा ? के चामी पुरुषा नराः ? ।
यक्षो वा यक्षिणी केयं ? के वा चामरधारकाः ? ॥ ३ ॥

નોંધ—આ બીજા પરિશિષ્ટમાં આપેલા મહાદેવ અને પાર્વતીના સંવાદ રૂપ ૧ થી ૩૫ સુધીના મૂળ શ્લોકો **विश्वकर्मा विरचित "अपराजितवास्तुशास्त्रम्"** નામના ગ્રંથમાં જિનમૂર્તિના વિષયમાં વર્ણવાયેલા છે તેનો અર્થ કરીને અહીં આપવામાં આવ્યા છે

આ સિંહો, હાથીઓ, વળી આ નવ પુરુષો, યક્ષ અને યક્ષિણી તથા આ ચામરને ધારણ કરનારા બધા કોણ છે? ૩

के वा मालाधरा एते ?, गजारूढाश्च के नराः ? ।
एतावपि महादेव !, कौ वीणावंशवादकौ ? ॥ ४ ॥

હે મહાદેવ ? આ માળાને ધારણ કરનારા, હાથી ઉપર આરૂઢ થયેલા મનુષ્યો અને વીણા તથા વાંસળીને વગાડનારા આ બધા કોણ છે ? ૪

दुन्दुभेर्नादकः को वा ?, को वाऽयं शङ्खवादकः ? ।
छत्रत्रयमिदं किं वा ?, किं वा भामण्डलं प्रभो ! ॥ ५ ॥

હે પ્રભો ! આ દુંદુભીને-વાજિંત્રને વગાડનાર, આ શંખને ફૂંકનાર, આ ત્રણ છત્ર, આ ભામંડળ વગેરે બધું શું છે? ૫

शृणु देवि महागौरि !, यत्त्वया पृष्टमुत्तमम् ।
कोऽयं पर्वत इत्येष कस्येदं मन्दिरं ? प्रभो ! ॥ ६ ॥

હે પાર્વતી ! દેવી ! જે તમે પૂછયું કે—આ પર્વત કયો છે ? અને આ કોનું મન્દિર છે-એ ખરેખર ઉત્તમ પ્રશ્ન છે ૬

पर्वतो मेरुरित्येष स्वर्णरत्नविभूषित ।
- सर्वज्ञमन्दिरं चैतद्, रत्नतोरणमण्डितम् ॥ ७ ॥

સુવર્ણ અને રત્નથી યુક્ત આ મેરુપર્વત છે અને રત્નોના તોરણથી શોભાયમાન એવું આ મંદિર સર્વજ્ઞ પ્રભુનું છે ૭

अथ मध्ये पुनः साक्षात्, सर्वज्ञो जगदीश्वरः ।
त्रयस्त्रिंशत्कोटिसंख्या य सेवन्ते सुरा अपि ॥ ८ ॥

વળી આ મધ્ય ભાગમા જે છે ત સાક્ષાત્ સર્વજ્ઞ પ્રભુ છે, જે ત્રણ જગતના ઇશ્વર છે અને જેમની તત્રીશ કરોડ દેવતા સેવા કરે છે ૮

इन्द्रियैर्न जितो नित्य, केवलज्ञाननिर्मल ।
पारगतो भवाम्भोधेर्यो लोकान्ते वसत्यलम् ॥ ९ ॥

જે પ્રભુ, ઇન્દ્રિયોના વિષયોથી કદી પણ જિતાયેલ નથી, જેઓ કેવળજ્ઞાન વડે નિર્મળ છે, વળી જે ભવ-સસાર રૂપી સમુદ્રને પાર પામેલા છે અને લોકના અગ્ર ભાગમા-મોક્ષમા પૂર્ણ રીતે વસે છે ૯

अनन्तरूपो यस्तत्र, कषायै परिवर्जितः ।
यस्य चित्ते कृतस्थाना दोषा अष्टादशापि न ॥ १० ॥

તે મોક્ષમા રહેલા પ્રભુ અનન્તરુપ-અનન્ત જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રને ધારણ કરનારા છે, કષાયોથી રહિત છે, અને જેના ચિત્તમા અઢારે દોષોએ સ્થાન કર્યું નથી ૧૦

लिङ्गरूपेण यस्तत्र, पुरुषेणात्र वर्त्तते ।
रागद्वेषव्यतिक्रान्तः, स एष परमेश्वर' ॥ ११ ॥

જેઓ લિંગરૂપે-જ્યોતિરૂપે ત્યા (મોક્ષમા) વર્તે છે અને અહીં પુરુષાકૃતિરુપે વર્તે છે વળી જેઓએ રાગ-દ્વેષનુ ઉલ્લઘન કર્યું છે છે, એવા આ પરમેશ્વર છે ૧૧

आदिशक्तिर्जिनेन्द्रस्य, आसने गर्भसंस्थिता ।
सहजा कुलजा ध्याने, पद्महस्ता वरप्रदा ॥ १२ ॥

ધ્યાન વખતે જિનેશ્વર પ્રભુના પરિકરની ગાદીના મધ્ય ભાગમા જે દેવી આ બન્ને રહેલી છે, તે (જિનેશ્વર પ્રભુની) સાથેજ ઉત્પન્ન થયેલી, ઉચ્ચા કુળવાળી, કમળયુક્ત હાથવાળી અને વરદાન દેનારી એવી, આદિશક્તિ શારદા શ્રુત દેવી છે ૧૨

धर्मचक्रमिद देवि !, धर्ममार्गप्रवर्त्तकम् ।
सत्त्व नाम मृगस्सोऽय मृगी च करुणा मता ॥ १३ ॥

હે દેવી ! આ ધર્મચક્ર, ધર્મ માર્ગનુ પ્રવર્તક-ચલાવનાર છે આ સત્ત્વ નામનો મૃગ છે અને કરુણા નામની મૃગલી છે ૧૩

अष्टौ च दिग्गजा एते, गजसिंहस्वरूपत. ।
आदित्याद्या ग्रहा एते, नवैव पुरुषा स्मृता· ॥ १४ ॥

આ હાથી અને સિહના સ્વરૂપવાળા આઠ દિશારૂપી હાથીઓ (દિગ્ગજો) છે, અને જે આ નવ પુરુષો છે તે સૂર્ય વગેરે નવ ગ્રહો છે ૧૪

यक्षोऽय गोमुखो नाम, आदिनाथस्य सेवक ।
यक्षिणी रुचिराकारा, नाम्ना चक्रेश्वरी मता ॥ १५ ॥

આ ગોમુખ નામનો યક્ષ છે જે આદિનાથ-ઋષભદેવ પ્રભુનો સેવક છે, અને આ સુદર આકાર વાળી યક્ષિણી ચક્રેશ્વરી નામની દેવી લોકમા પ્રસિદ્ધ છે ૧૫

इन्द्रोपेन्द्राः स्वयं भर्तुर्जाताश्चामरधारकाः ।
पारिजातो वसन्तश्च, मालाधरतया स्थितौ ॥ १६ ॥

ઇન્દ્ર અને ઉપેન્દ્રો જેઓ સ્વય-પોતાની મેળે જ પ્રભુને ચામર ઢોળનારા છે, અને પારિજાત નામનુ વૃક્ષ તથા વસન્ત નામની ઋતુ, મૂર્તિરૂપે માલાને ધારણ કરનાર છે ૧૬

अन्येऽपि ऋतुराजा ये, तेऽपि मालाधरा प्रभोः ।
अष्टेन्द्रा गजमारूढा, कराग्रे कुम्भधारिणः ॥ १७ ॥

બીજા પણ જેઓ (વસન્ત સિવાયના) ઋતુરાજ છે તેઓ પણ પ્રભુની આગળ માલા ધારણ કરીને ઉભા છે અને જેઓ હાથમા કુભ લઈને હાથી ઉપર બેઠેલા છે તે સ્વર્ગથી આવેલા ઇન્દ્રો છે ૧૭

स्नात्र कर्तुं समायाताः, सर्वसतापनाशनम् ।
कर्पूरकुङ्कुमादीना, धारयन्तो जल बहु ॥ १८ ॥

કપૂર, કેસર વગેરેના પાણીને ધારણ કરનારા છે આ બધા દેવો, સર્વ પ્રકારના સતાપ-દુખને નાશ કરનાર એવા સ્નાત્ર મહોત્સવ કરવાને આવ્યા છે ૧૮

यथा लक्ष्मीसमाक्रान्त याचमाना निज पदम् ।
तथा मुक्तिपद कान्तमनन्तसुखकारणम् ॥ १९ ॥

જેમ લોકો લક્ષ્મીથી ભરપૂર એવા પોતાના સ્થાનની યાચના કરે છે તેમ આ બધા પૂર્વોક્ત દેવો, સુદર અને અનન્ત સુખના કારણભૂત એવા મોક્ષપદની યાચના કરે છે ૧૯

हूहूतुम्बरुनामानौ, तौ वीणावंशवादकौ ।
अनन्तगुणसघात गायन्तौ जगता प्रभो'   ॥ २० ॥

त्रणु जगतना प्रभुना अन त गुणु समूहने गानारा आ हुहु अने तुम्बरु नामना वीणा अने वासगी वगाडनार देवा छे २०

आद्यमेकोनपञ्चाशद् भेदभिन्नमनेकधा ।
चतुर्विधा अमी देवा वादयन्ति स्वभक्तित'   ॥ २१ ॥

चार प्रकारना आ देवो पोतानी भक्तिथी ओगणुपचास भेदवाळा वाजिंत्रोने अनक प्रकारे वगाडे छे २१

मोऽय दवो महादवि !, दत्यारि शङ्खवादकः ।
नानारूपाणि बिभ्राण एकोऽपि सुरश्वर   ॥ २२ ॥

हे महादेवी ! आ जे शखने वगाडनार छे ते दैत्यनो शत्रु अने एक होवा छता अनेक प्रकारना रूपोने धारण करनारा-देवताओनो ईश्वर-इन्द्र छे २२

जगत्त्रयाधिपत्यस्य, हतुश्छत्रत्रय प्रभो ।
अमी च द्वादशादित्या जाता भामण्डल प्रभो'   ॥ २३ ॥

आ प्रभुनुं त्रणु जगतनुं आधिपत्य-स्वामीपणुं बतावनामा निमित्त-चिन्हरूप आ त्रणु छत्र छे आ बार सूर्यो छे जे प्रभुने भामडळरूपे थया छे २३

पृष्ठलग्ना अमी देवा याचन्ते मोक्षमुत्तमम् ।
एव सर्वगुणोपेत , सर्वसिद्धिप्रदायक   ॥ २४ ॥

આ પાછળ રહેલા જે દેવો છે તે ઉત્તમ એવા મોક્ષપદને માગે છે એ પ્રકારે સર્વ ગુણોથી યુક્ત અને સર્વ પ્રકારની સિદ્ધિને દેનારા આ પ્રભુ છે ૨૪

एप एव महादेवि !, सर्वदेवनमस्कृतः ।
गोप्याद् गोप्यतरः श्रेष्ठो व्यक्ताव्यक्ततया स्थितः ॥२५॥

હે મહાદેવી ! આ જ પ્રભુ બધા દેવોથી નમસ્કાર કરાયેલા છે, જેઓ રક્ષણીય વસ્તુઓમા પણ સર્વથી વધારે રક્ષણીય હોવાથી શ્રેષ્ઠ છે, અને જેઓ પ્રગટ અને અપ્રગટ સ્વરૂપવડે સ્થિત છે ૨૫

आदित्याद्या भ्रमन्त्येते, य नमस्कर्तुमुद्यताः ।
कालो दिवस-रात्रिभ्या यस्य सेवाविधायकः ॥ २६ ॥
वर्षाकालोष्णकालादिशीतकालादिवेषभृत् ।
यत्पूजाऽर्थं कृता धात्रा, आकरा मलयादय' ॥ २७ ॥

જે પ્રભુને નમસ્કાર કરવાને ઉદ્યમશીલ એવા આ સૂર્યો ભ્રમણ કરી રહ્યા છે વર્ષાકાલ, ઉષ્ણકાલ, અને શીતકાલરૂપી વેષને ધારણ કરીને આ કાળ-સમય દિવસ તથા રાત્રિવડે કરીને જેમની સેવા કરનારો છે, તેમજ જેમની પૂજા-સેવા માટે બ્રહ્માજીએ ખાણો અને મલયાદિ પર્વતો બનાવ્યા છે ૨૬-૨૭

काश्मीरे कुङ्कुम देवि !, यत्पूजाऽर्थं विनिर्मितम् ।
रोहणे सर्वरत्नानि, यद्भूपणकृते व्यधात् ॥ २८ ॥

હે દેવી ! વળી બ્રહ્માજીએ કાશ્મીરમા જેની પૂજાને માટે કુકુમ-કેસર બનાવ્યુ છે, અને રોહણ પર્વત ઉપર બધા પ્રકારના રત્નો જેના આભૂષણ-અલકારને માટે બનાવ્યા છે ૨૮

रत्नाकरोऽपि रत्नानि, यत्पूजाऽर्थं च धारयेत् ।
तारका' कुसुमायन्ते, भ्रमन्तो यस्य सर्वत' ॥ २९ ॥

સમુદ્ર પણ જેની પૂજા માટે રત્નોને ધારણ કરે છે, અને જેની આસપાસ ભ્રમણ કરનારા આ તારાઓ પણ જેને પુષ્પની માફક આચરણ કરે છે ૨૯

एव सामर्थ्यमस्यैव, नापरस्य प्रकीर्त्तितम् ।
अनेन सर्वकार्याणि, सिध्यन्तीत्यवधारय ॥ ३० ॥

આ પ્રકારે આ પ્રભુનું સામર્થ્ય-બળ લોકમા ગવાયુ છે બીજા કોઇનુય આવુ ગવાયુ નથી તેથી આ પ્રભુ વડેજ બધા કાર્યો સિદ્ધ થાય છે એમ હે દેવી ! તુ જાણ ૩૦

परात्परमिद रूप ध्येयाद् ध्येयमिद परम् ।
अस्य प्रेरकता दृष्टा, चराचरजगत्त्रये ॥ ३१ ॥

શ્રેષ્ઠ પુરુષોથી પણ જેનું રૂપ શ્રેષ્ઠ-ઉત્તમ છે, અને તે રૂપ ધ્યાન કરવા યોગ્ય શ્રેષ્ઠ પુરુષોથી પણ શ્રેષ્ઠ રીતે ધ્યાન કરવા લાયક છે આ ચરાચર ત્રણે જગતમા બધી પ્રેરણા આ પ્રભુની દેખાય છે ૩૧

दिग्पालेष्वपि सर्वेषु, ग्रहषु निखिलेष्वपि ।
ख्यात' सरषु देवेषु, इन्द्रोपन्द्रेषु सर्वदा ॥ ३२ ॥

બધાય દિગ્પાલોમા, સપૂર્ણ ગ્રહોમા, બધા દેવો અને ઇંદ્ર-ઉપેન્દ્રોમા પણ આ પ્રભુ, હમેશા પ્રસિદ્ધ છે ૩૨

इति श्रुत्वा शिवाद् गौरी, पूजयामास साऽऽदरम् ।
स्मरन्ती लिङ्गरूपेण, लोकान्ते वासिन जिनम् ॥ ३३ ॥

ગૌરી-પાર્વતી, મહાદેવથી આ પ્રકારે વર્ણન સાભળીને, લોકના અન્ત ભાગમા-મોક્ષમા રહેનાર આ જિનેશ્વર પ્રભુને જ્યોતિ રૂપવડે સ્મરણ કરવા સાથે માનપૂર્વક પૂજવા લાગી ૩૩

ब्रह्मा विष्णुस्तथा शक्रो लोकपालास्सदेवताः ।
जिनार्चनरता एते, मानुषेषु च का कथा ? ॥ ३४ ॥

બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, શક્ર અને દેવતાઓ સહિત બધા લોકપાલો પણ આ જિનેશ્વર પ્રભુની પૂજામા તલ્લીન થયેલા છે, તો પછી મનુષ્યની તો વાત જ શી ? ૩૪

जानुद्वय शिरश्चैव, यस्य घृष्ट नमस्यत' ।
जिनस्य पुरतो देवि !, स याति परम पदम् ॥ ३५ ॥

હે દેવી ! જિનેશ્વર પ્રભુને નમસ્કાર કરતા એવા જેમના બે જાનુઓ-ઢીંચણ અને મસ્તક ઘસાયા છે, તેઓ શ્રેષ્ઠ એવા મોક્ષપદને પામે છે ૩૫

(परिशिष्ट ३)

કલિકાલ સર્વજ્ઞ પ્રભુ

શ્રીહેમચન્દ્રાચાર્ય વિરચિત

"શ્રી ત્રિષષ્ટિ શલાકા પુરુષ ચરિત્ર"
ઉપરથી વર્તમાન ચોવીશીના ચોવીશ
તીર્થંકર ભગવાનની અને ચક્રવર્તિ,
વાસુદેવ, બલદેવ, પ્રતિવાસુ-
દેવોની હકીકત બતાવનારુ

પત્રક.

નંબર	તીર્થંકરના નામ	સમ્યક્ત્વ પછીની ભવસંખ્યા (૧)	કયા દેવલોકથી આગતિ (૨)	પિતાનું નામ (૩)	માતાનું નામ (૪)
૧	શ્રી ઋષભદેવ	૧૩	સર્વાર્થસિદ્ધ	નાભિરાજા	મરુદેવા
૨	શ્રી અજિતનાથ	૩	વિજય	જિતશત્રુ	વિજયા
૩	શ્રી સંભવનાથ	૩	આનત	જિતારિ	સેનાદેવી
૪	શ્રી અભિનંદનસ્વામી	૩	વિજય	સંવર	સિદ્ધાર્થા
૫	શ્રી સુમતિનાથ	૩	વૈજયન્ત	મેઘ	મંગલા
૬	શ્રી પદ્મપ્રભસ્વામી	૩	નવમું ગ્રૈવેયક	ધર	સુસીમા
૭	શ્રી સુપાર્શ્વનાથ	૩	છઠ્ઠું ગ્રૈવેયક	પ્રતિષ્ઠ	પૃથ્વી
૮	શ્રી ચંદ્રપ્રભસ્વામી	૩	વૈજયન્ત	મહાસેન	લક્ષ્મણા
૯	શ્રી સુવિધિનાથ×	૩		સુગ્રીવ	રામા
૧૦	શ્રી શીતલનાથ+	૩	પ્રાણત	દૃઢરથ	નંદા
૧૧	શ્રી શ્રેયાંસનાથ†	૩	મહાશુક્ર	વિષ્ણુરાજ	વિષ્ણુ
૧૨	શ્રી વાસુપૂજ્ય*	૩	પ્રાણત	વસુપૂજ્ય	જયા

×ભગવાન્ મોક્ષે ગયા પછી કેટલોક કાળ ગયા પછી તીર્થ(સાધુઓ)નો વિચ્છેદ થયે

[illegible]	લાછન	દેહમાન	જન્મ નગરી	દીક્ષા નગરી	દીક્ષા ભૂમિ	કેવલ જ્ઞાન નગરી
(૫)	(૬)	(૭)	(૮)	(૯)	(૧૦)	(૧૧)
કચન	વૃષભ	૫૦૦ ધનુષ્ય	અયોધ્યા	અયોધ્યા	સિદ્ધાર્થવન	અયોધ્યા
,,	ગજ	૪૫૦ ,,	,,	,	મહમાસ્રવણુ	,,
,	ઘોડો	૪૦૦ ,,	શ્રાવસ્તિ	શ્રાવસ્તિ	,	શ્રાવસ્તિ
,	વા રો	૩૫૦ ,	અયોધ્યા	અયોધ્યા	,,	અયોધ્યા
,	કૌંચ	૩૦૦ ,	,		,,	,
રક્ત	પદ્મ	૨૫૦	કોશામ્બી	કોશામ્બી	,,	કૌશામ્બી
કચન	સ્વસ્તિક	૨૦૦ ,	વાણારસી	વારાણસી	,,	વાણારસી
શ્વેત	ચ દ્ર	૧૫૦	ચ દ્રાનના	ચન્દ્રાનના	,	ચન્દ્રાનના
,	મગર	૧૦૦	કાક દી	કાકન્દી	,	કાકન્દી
કચન	શ્રીવત્સ	૯૦ ,	ભદ્રિલપુર	ભદ્રિલપુર	,,	ભદ્રિલપુર
,	ખડ્ગી	૮૦ ,,	સિંહપુર	સિંહપુર	,	સિંહપુર
રક્ત	મહિષ	૭૦ ,,	ચમ્પાપુરી	ચમ્પાપુરી	વિહારગૃહવન	ચમ્પાપુરી

+ તીર્થ વિચ્છેદ થયો † તીર્થ વિચ્છેદ થયો. * તીર્થ વિચ્છેદ થયો, વિવાહ કર્યો નથી.

નબર	કેવલજ્ઞાન ભૂમિ	જ્ઞાનવૃક્ષ	નિર્વાણ ભૂમિ	કુમારાવસ્થા
	(૧૨)	(૧૩)	(૧૪)	(૧૫)
૧	શકટમુખવન(અયોધ્યાના પુરિમતાલ પાડામાં)	ન્યગ્રોધ	અષ્ટાપ	૨૦ લાખ પૂર્વ
૨	સહસામ્રવણ	સપ્તચ્છ૦	સમ્મેતશિખર	૧૮ ,
૩	,	સાલતરુ	,	૧૫ ,
૪	,	રાજાદની	,	૧૨ાા ,, ,,
૫	,,	પ્રિયંગુ	,,	૧૦ , ,
૬	,,	વટ	,	૭ાા , ,
૭	,	શિરીષ	,	૫ ,,
૮		પુન્નાગ	,,	૨ાા ,, ,
૯	,,	માલૂર		૫૦ હજાર પૂર્વ
૧૦	,,	પ્લક્ષ	,	૨૫ ,,
૧૧	,	અશોક	,,	૨૧ લાખ વર્ષ
૧૨	વિહારગૃહવન	પાટલા	,	૧૮ , ,

રાજ્યાવસ્થા	દીક્ષા પર્યાય	સર્વાયુષ્ય	ચ્યવન તિથિ
(૧૬)	(૧૭)	(૧૮)	(૧૯)
૬૩ લાખ પૂર્વ	૧ લાખ પૂર્વ	૮૪ લાખ પૂર્વ	આષાઢ વદિ ૪
૫૩ લાખ પૂન, અને એક પૂર્વાગ	એક પૂર્વાગે ન્યૂન ૧ લાખ પૂર્વ	૭૨ ,, ,	વૈશાખ સુદિ ૧૩
૪ પૂર્વાગ સહિત ૪૪ લાખ પૂર્વ	૪ પૂર્વાગ રહિત ૧ લાખ પૂર્વ	૬૦ ,, ,,	ફાગણ સુદિ ૮
૮ પૂર્વાગ સહિત ૩૬॥ લાખ પૂર્વ	૮ પૂર્વાગ રહિત ૧ લાખ પૂર્વ	૫૦ , ,,	વૈશાખ સુદિ ૪
૧૨ પૂર્વાગ સહિત ૨૯ લાખ પૂર્વ	૧૨ પૂર્વાગ રહિત ૧ લાખ પૂર્વ	૪૦ , ,	શ્રાવણ સુદિ ૨
૧૬ પૂર્વાગ સહિત ૨૧॥ લાખ પૂર્વ	૧૬ પૂર્વાગ રહિત ૧ લાખ પૂર્વ	૩૦ ,, ,,	માઘ વદિ ૬
૨૦ પૂર્વાગ સહિત ૧૪ લાખ પૂર્વ	૨૦ પૂર્વાગ રહિત ૧ લાખ પૂર્વ	૨૦ ,, ,	ભાદ્રવા વદિ ૮
૨૪ પૂર્વાગ સહિત ૬॥ લાખ પૂર્વ	૨૪ પૂર્વાગ ન્યૂન ૧ લાખ પૂર્વ	૧૦ ,, ,,	ચૈત્ર વદિ ૫
૨૮ પૂર્વાગ સહિત ૫૦ હજાર પૂર્વ	૨૮ પૂર્વાગ ન્યૂન ૧ લાખ પૂર્વ	૨ ,, ,,	ફાગણ વદિ ૯
૫૦ હજાર પૂર્વ	૨૫ હજાર પૂર્વ	૧ ,, ,,	વૈશાખ વદિ ૬
૪૨ લાખ વર્ષ	૨૧ લાખ વર્ષ	૮૪ લાખ વર્ષ	જેઠ વદિ ૬
રાજ્ય કર્યું નથી	૫૪ લાખ વર્ષ	૭૨ , ,,	જેઠ સુદિ ૯

નંબર	જન્મ તિથિ	દીક્ષા તિથિ	કેવલજ્ઞાન તિથિ	નિર્વાણ તિથિ
	(૨૦)	(૨૧)	(૨૨)	(૨૩)
૧	ચૈત્ર વદિ ૮	ચૈત્ર વદિ ૮	ફાગણ વદિ ૧૧	માઘ વદિ ૧૩
૨	માઘ સુદિ ૮	માઘ સુદિ ૯	પોષ સુદિ ૧૧	ચૈત્ર સુદિ ૫
૩	માગશર સુદિ ૧૪	માગશર સુદિ ૧૫	કાર્તિક વદિ ૫	,
૪	માઘ સુદિ ૨	માઘ સુદિ ૧૨	પોષ સુદિ ૧૪	વૈશાખ સુદિ ૮
૫	વૈશાખ સુદિ ૮	વૈશાખ સુદિ ૯	ચૈત્ર સુદિ ૧૧	ચૈત્ર સુદિ ૯
૬	કાર્તિક સુદિ ૧૨	કાર્તિક વદિ ૧૩	ચૈત્ર સુદિ ૧૫	માગશર વદિ ૧૧
૭	જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧૨	જ્યેષ્ઠ સુદિ ૧૩	ફાગણ વદિ ૬	ફાગણ વદિ ૭
૮	પોષ વદિ ૧૨	પોષ વદિ ૧૩	ફાગણ વદિ ૭	ભાદરવા વદિ
૯	માગશર વદિ ૫	માગશર વદિ ૬	કાર્તિક સુદિ ૩	ભાદરવા વદિ ૯
૧૦	માઘ વદિ ૧૨	માઘ વદિ ૧૨	પોષ વદિ ૧૪	વૈશાખ વદિ ૨
૧૧	ફાગણ વદિ ૧૨	ફાગણ વદિ ૧૩	માઘ વદિ ૦)) અમાવાસ્યા	શ્રાવણ વદિ ૩
૧૨	ફાગણ વદિ ૧૪	ફાગણ વદિ ૦)) અમાવાસ્યા	માઘ સુદિ ૨	અષાઢ સુદિ ૧૪

च्यवन नक्षत्र	जन्म नक्षत्र	दीक्षा नक्षत्र	ज्ञान नक्षत्र	निर्वाण नक्षत्र	दीक्षा तप दिवस	ज्ञान तप दिवस
(२४)	(२५)	(२६)	(२७)	(२८)	(२९)	(३०)
ઉ આષાઢા	ઉ આષાઢા	ઉ આષાઢા	ઉ આષાઢા	અભિજિત્	२	३
રોહિણી	રોહિણી	રોહિણી	રોહિણી	મૃગશીર્ષ	२	२
મૃગશીર્ષ	મૃગશીર્ષ	મૃગશીર્ષ	મૃગશીર્ષ	,,	२	२
અભિજિત્	અભિજિત્	અભિજિત્	અભિજિત્	પુષ્ય	२	२
મઘા	મઘા	મઘા	મઘા	પુનર્વસુ	१	२
ચિત્રા	ચિત્રા	ચિત્રા	ચિત્રા	ચિત્રા	२	२
અનુરાધા	વિશાખા	અનુરાધા	વિશાખા	મૂળ	२	२
અનુરાધા	અનુરાધા	મૈત્રેય	અનુરાધા	શ્રવણ	२	२
મૂળ	મૂળ	મૂળ	મૂળ	મૂળ	२	*
પૂ આષાઢા	પૂ આષાઢા	પૂ આષાઢા	પૂ આષાઢા	પૂ આષાઢા	२	*
શ્રવણ	શ્રવણ	શ્રવણ	શ્રવણ	ધનિષ્ઠા	२	२
શતભિષા	શતભિષા	શતભિષા	શતભિષા	ઉ ભાદ્રપદા	१	१

જે જે ખાનામાં * છે, તેની વિગતો ત્રિ. શ. પુ ચ માંથી મળી શકી નથી.

प्रथम पारणु करावनार	प्रथम पारणानु अन्न	छद्मस्था वस्था	ज्ञानावस्था	चैत्यवृक्षनी ऊंचाई
(३७)	(३८)	(३९)	(४०)	(४१)
श्रेयांसकुमार	इक्षुरस	१ हजार वर्ष	१ हजार वर्ष न्यून १ लाख पूर्व	३ गाउ
ब्रह्मदत्त	परमान्न (क्षीर)	१२ वर्ष	१२ वर्ष अने १ पूर्वांग न्यून १ लाख पूर्व	२ गाउ अने १४०० धनुष्य
सुरेन्द्रदत्त	,	१४ ,	१४ वर्ष अने ४ पूर्वांग रहित १ लाख पूर्व	२ गाउ अने ८०० धनुष्य
इन्द्रदत्त	,	१८ ,,	१८ वर्ष अने ८ पूर्वांग रहित १ लाख पूर्व	२ गाउ अने २०० धनुष्य
पद्म	,,	२० ,,	२० वर्ष अने १२ पूर्वांग रहित १ लाख पूर्व	१ गाउ अने १६०० धनुष्य
सोमदेव	,,	६ मास	६ मास अने १६ पूर्वांग रहित १ लाख पूर्व	१॥ गाउ
महेन्द्र	,,	९ ,	९ मास अने २० पूर्वांग न्यून १ लाख पूर्व	१ गाउ अने ४०० धनुष्य
सोमदत्त	,,	३ ,,	३ मास अने २४ पूर्वांग न्यून १ लाख पूर्व	१८०० धनुष्य
पुष्प	,,	४ ,,	४ मास अने २८ पूर्वांग न्यून १ लाख पूर्व	१२०० धनुष्य
पुनर्वसु	,,	३ ,,	३ मास न्यून २५ हजार पूर्व	१ हजार अने ८० धनुष्य
नंद	,,	२ ,	२ मास न्यून २१ लाख वर्ष	९६० धनुष्य
सुनंद	,,	१ ,,	१ मास न्यून ५४ लाख वर्ष	८४० धनुष्य

પરિવાર સાધુ	પરિવાર સાધ્વી	પરિવાર ચૌદ પૂર્વધર	પરિવાર અવધિજ્ઞાની	પરિવાર મન પર્યવજ્ઞાની
(૪૬)	(૪૭)	(૪૮)	(૪૯)	(૫૦)
૮૪૦૦૦	૩૦૦૦૦૦	૪૭૫૦	૯૦૦૦	૧૨૬૫૦
૧ લાખ	૩૩૦૦૦૦	૩૭૦૦	૯૪૦૦	૧૨૪૫૦
૨ લાખ	૩૩૬૦૦૦	૨૧૫૦	૯૬૦૦	૧૨૧૫૦
૩ લાખ	૬૩૦૦૦૦	૧૫૦૦	૯૮૦૦	૧૧૬૫૦
૩૨૦૦૦૦	૫૩૦૦૦૦	૨૪૦૦	૧૧૦૦૦	૧૦૪૫૦
૩૩૦૦૦૦	૪૨૦૦૦૦	૨૩૦૦	૧૦૦૦૦	૧૦૩૦૦
૩ લાખ	૪૩૦૦૦૦	૨૦૨૦	૯૦૦૦	૯૧૫૦
૨ાા લાખ	૩૮૦૦૦૦	૨૦૦૦	૮૦ ૦	૮૦૦૦
૨ લાખ	૧૨૦૦૦૦	૧૫૦૦	૮૪૦૦	૭૫૦૦
૧ લાખ	૧૦૬૦૦૦	૧૪૦૦	૭૨૦૦	,,
૮૪૦૦૦	૧૦૩૦૦૦	૧૩૦૦	૬૦૦૦	૬૦૦૦
૭૨૦૦૦	૧ લાખ	૧૨૦	૫૪૦૦	૬૧૦૦

નંબર	પરિવાર કેળવણીની	પરિવાર રહિત ખેતીવાળા	પરિવાર વાળ ખેતીવાળા	પરિવાર આવક	પરિવાર મહિનામાં
	(૫૧)	(૫૨)	(૫૩)	(૫૪)	(૫૫)
૧	૨૦૦૦૦	૨૦૬૦૦	૧૨૬૫૦	૩૫૦૦૦૦	૫૫૪૦૦૦
૨	૨૨૦૦૦	૨૦૪૦૦	૧૨૪૦૦	૩૯૮૦૦૦	૫૪૫૦૦૦
૩	૧૫૦૦૦	૧૯૮૦૦	૧૨૦૦૦	૨૯૩૦૦૦	૫૩૬૦૦૦
૪	૧૪૦૦૦	૧૯૦૦૦	૧૧૦૦૦	૨૮૮૦૦૦	૫૨૭૦૦૦
૫	૧૩૦૦૦	૧૮૪૦૦	૧૦૪૫૦	-૮૧૦૦૦	૫૧૬૦૦૦
૬	૧૨ ૦૦	૧૬૧૦૮	૯૬૦૦	૨૩૬૦૦૦	૫૦૫૦૦૦
૭	૧૧૦૦૦	૧૫૩૦૦	૮૪૦૦	૨૫૭૦૦૦	૪૯૩૦૦૦
૮	૧૦૦૦૦	૧૪૦૦૦	૭૬૦૦	૨૫૦૦૦૦	૪૯૧૦૦૦
૯	૭૫૦૦	૧૩૦૦૦	૬૦૦૦	૨૨૯૦૦૦	૪૭૨૦૦૦
૧૦	૭ ૦૦	૧૨૦૦૦	૫૮૦૦	૨૮૯૦૦૦	૪૫૮૦૦૦
૧૧	૬૫૦૦	૧૧૦૦૦	૫૦૦૦	૨૭૮૦૦૦	૪૪૮૦૦૦
૧૨	૬૦૦૦	૧૦૦૦૦	૪૭૦૦	૨૧૫૦૦૦	૪૩૬૦૦૦

અ.	તીર્થંકરના નામ	સમ્યકત્વ પછીની ભવ સંખ્યા	કયા દેવલોકથી આગતિ	પિતાનું નામ
		(૧)	(૨)	(૩)
૧૩	શ્રી વિમલનાથ+	૩	મહસ્રાર	કૃતવર્મા
૧૪	શ્રી અનંતનાથ+‡	૩	પ્રાણત	સિંહસેન
૧૫	શ્રી ધર્મનાથ+	૩	વૈજયંત	ભાનુ
૧૬	શ્રી શાંતિનાથ†	૧૨	સર્વાર્થસિદ્ધ	અશ્વસેન
૧૭	શ્રી કુંથુનાથ†	૩	,	શૂર
૧૮	શ્રી અરનાથ†	૩	નવમું ગ્રૈવેય	સુદર્શન
૧૯	શ્રી મલ્લિનાથ¶	૩	વૈજયન્ત	કુંભ
૨૦	શ્રી મુનિસુવ્રત સ્વામી	૩	પ્રાણત	સુમિત્ર
૨૧	શ્રી નમિનાથ	૩	અપરાજિત	વિજય
૨૨	શ્રી નેમિનાથ*	૯	"	સમુદ્રવિજય
૨૩	શ્રી પાર્શ્વનાથ§	૧૦	પ્રાણત	અશ્વસેન
૨૪	શ્રી મહાવીર સ્વામી§	૨૭		ૠ (ઋષભદત્ત) સિદ્ધાર્થ

+ તીર્થ વિચ્છેદ થયો ‡ બીજું નામ અનંતજિતનાથ છે † ચક્રવર્તી થયા ¶ સ્ત્રી તીર્થંકર થયા તે આશ્ચર્ય થયું, જે દિવસે દીક્ષા લીધી તે જ દિવસે કેવળજ્ઞાન થયું * [illegible] રાજ્ય કર્યું નથી § રાજ્ય કર્યું નથી

નંબર	માતાનું નામ	વર્ણ	લાંછન	દેહમાન	જન્મ નગરી	દીક્ષા નગરી
	(૪)	(૫)	(૬)	(૭)	(૮)	(૯)
૧૩	સ્યામા	કંચન	સૂકર	૬૦ ધનુષ્ય	કાંપિલ્યપુર	કાંપિલ્યપુ
૧૪	સુયશા		શ્યેન	૫૦ ,,	અયોધ્યા	અયોધ્યા
૧૫	સુવ્રતા	,,	વજ્ર	૪૫	રત્નપુર	રત્નપુર
૧૬	અચિરા	,,	મૃગ	૪૦	હસ્તિનાપુર	હસ્તિનાપુર
૧૭	શ્રી		છાગ	૩૫	,,	,,
૧૮	દેવી		નંદાવર્ત	૩૦ ,,		,,
૧૯	પ્રભાવતી	નીલ	કુંભ	૨૫	મિથિલા	મિથિલા
૨૦	પદ્માવતી	શ્યામ	કૂર્મ	૨૦	રાજગૃહી	રાજગૃહી
૨૧	વપ્રાદેવી	કંચન	પદ્મ (કમળ)	૧૫ ,,	મિથિલા	મિથિલા
૨૨	શિવાદેવી	શ્યામ	શંખ	૧૦ ,,	સૂર્યપુર	રૈવતગિરિ
૨૩	વામાદેવી	નીલ	સર્પ	૯ હાથ	વાણારસી	વાણારસી
૨૪	ઋષભદત્તની દેવાનંદા, ત્રિશલાદેવી	કંચન	સિંહ	૭ ,,	બ્રાહ્મણકુંડ, ક્ષત્રિયકુંડ	ક્ષત્રિયકુ

દીક્ષા ભૂમિ	કેવળજ્ઞાન નગરી	કેવળજ્ઞાન ભૂમિ	જ્ઞાન વૃક્ષ	નિર્વાણ ભૂમિ	કુમાર અવસ્થા
(૧૦)	(૧૧)	(૧૨)	(૧૩)	(૧૪)	(૧૫)
સહસામ્રવણ	કાંપિલ્યપુર	સહસામ્રવણ	જમ્બૂ	સમ્મેતશિખર	૧૫ લાખ વર્ષ
„	અયોધ્યા	„	અશોક	„	૭॥
વપ્રકાનન	રત્નપુર	વપ્રગાયનવન	ધિપર્ણ	„	૨॥
સહસામ્રવણ	હસ્તિનાપુર	સહસામ્રવણ	નંદિ	„	૨૫૬ [illegible]
„	„	„	તિલક		[illegible]
„	„	„	સહકાર	„	[illegible]
„	મિથિલા		અશોક	„	[illegible]
નીલગુહોદ્યાન	રાજગૃહી	નીલગુહોદ્યાન	ચમ્પક		[illegible]
સહસામ્રવણ	મિથિલા	સહસામ્રવણ	બકુલ	„	[illegible]
„	રૈવતગિરિ	„	વેતસ	રૈવતગિરિ (ગિરનાર)	[illegible]
આશ્રમ પદોદ્યાન	વાણારસી	આશ્રમ પદોદ્યાન	ધાતકી	સમ્મેતશિખર	
જ્ઞાતખંડવન	ઋજુપાલિકા નદીતીર	શ્યામાકનું ક્ષેત્ર	શાલ	અપાપાપુરી (પાવાપુરી)	

નબર	રાજ્યા વસ્યા	દીક્ષા પર્યાય	સર્વાયુષ્ય	ચ્યવન તિથિ
	(૧૬)	(૧૭)	(૧૮)	(૧૯)
૧૩	૩૦ લાખ વર્ષ	૧૫ લાખ વર્ષ	૬૦ લાખ વર્ષ	વૈશાખ સુદિ ૨
૧૪	૧૫ " "	૭ાા "	૩૦ " "	શ્રાવણ વદિ ૭
૧૫	૫ " "	૨ાા "	૧૦ "	વૈશાખ સુદિ ૭
૧૬	૫૦ હજાર "	૨૫ હજાર	૧ "	ભાદ્રવા વદિ ૭
૧૭	૪૭૫૦૦	૨૩૭૫૦ "	૯૫ હજાર "	શ્રાવણ વદિ ૯
૧૮	૪૨૦૦૦	૨૧૦૦૦ "	૮૪	ફાગણ સુદિ ૨
૧૯	સ્ત્રીપણે હોવાથી રાજ્ય કર્યું નથી	૫૪૯૦૦ "	૫૫	ફાગણ સુદિ ૪
૨૦	૧૫૦૦૦ "	૭૫૦૦ "	૩૦	શ્રાવણ સુદિ ૧૫
૨૧	૫૦૦૦ "	૨૫૦૦ "	૧૦ " "	આસો સુદિ ૧૫
૨૨	રાજ્ય કર્યું નથી	૭૦૦ "	૧ " "	કાર્તિક વદિ ૧૨
૨૩	"	૭	૧૦૦ વર્ષ	ચૈત્ર વદિ ૪
૨૪	"	૪૨	૭૨ "	+અષાઢ સુદિ ૬

+ (૮૨ દિવસ પછી ગર્ભહરણ) આસો વદિ ૧૩ † આ પત્રકમાં મૂળ જ્યાં જ્યાં કૃષ્ણપક્ષની તિથિ આપેલી છે, ત્યાં ત્યાં તે પહેલાંનો મહિનો સમજવો

જન્મ તિથિ	દીક્ષા તિથિ	કેવલજ્ઞાન તિથિ	નિર્વાણ તિથિ
(૨૦)	(૨૧)	(૨૨)	(૨૩)
માઘ સુદિ ૩	માઘ સુદિ ૪	પોષ સુદિ ૬	આષાઢ વદિ ૭ાં
વૈશાખ વદિ ૧૩	વૈશાખ વદિ ૧૪	વૈશાખ વદિ ૧૪	ચૈત્ર સુદિ ૫
માઘ સુદિ ૩	માઘ સુદિ ૧૩	પોષ સુદિ ૧૫	જ્યેષ્ઠ સુદિ ૫
જ્યેષ્ઠ વદિ ૧૩	જ્યેષ્ઠ વદિ ૧૪	પોષ સુદિ ૯	જ્યેષ્ઠ વદિ ૧૩
વૈશાખ વદિ ૧૪	વૈશાખ વદિ ૫	ચૈત્ર સુદિ ૩	વૈશાખ વદિ ૧
માગશર સુદિ ૧૦	માગશર સુદિ ૧૧	કાર્તિક સુદિ ૧૨	માગશર સુદિ ૧૦
માગશર સુદિ ૧૧	,	માગશર સુદિ ૧૧	ફાગણ સુદિ ૧૦
જ્યેષ્ઠ વદિ /	ફાગણ સુદિ ૧૨	ફાગણ વદિ ૧૨	જ્યેષ્ઠ વદિ ૮
શ્રાવણ વદિ ૮	આષાઢ વદિ ૯	માગશર સુદિ ૧૧	વૈશાખ વદિ ૧૦
શ્રાવણ સુદિ ૫	શ્રાવણ સુદિ ૬	આસો વદિ ૦))	આષાઢ સુદિ ૮
પોષ વદિ ૧૦	પોષ વદિ ૧૧	ચૈત્ર વદિ ૪	શ્રાવણ સુદિ ૮
ચૈત્ર સુદિ ૧૩	માગશર વદિ ૧૦	વૈશાખ સુદિ ૧૦	કાર્તિક વદિ ૦))

ઉપર પ્રમાણે જ મારવાડી મહિના આપેલા છે તેથી ગુજરાતી લોકોએ આમાં જેમ-આષાઢ વદિ ૭ છે, ત્યાં જેઠ વદિ ૭ એવી રીતે બધે ઠેકાણે સમજવું

નંબર	પ્રથમ પારણાનું નગર	પ્રથમ પારણું કરાવનાર	પ્રથમ પારણાનું અન્ન	છદ્મસ્થાવસ્થા	જ્ઞાનાવસ્થા
	(૩૬)	(૩૭)	(૩૮)	(૩૯)	(૪૦)
૧	ધાન્યકટપુર	જયનૃપ	પરમાન્ન	૨ વર્ષ	૨ વર્ષ ન્યૂન ૧૫ લાખ વર્ષ
૧૪	વર્ધમાનપુર	વિજયનૃપ	,	૩	૩ વર્ષ ન્યૂન ૭ લાખ વર્ષ
૧૫	સૌમનસપુર	ધર્મસિંહ	,	૨ ,	૨ વર્ષ ન્યૂન ૨ાા લાખ વર્ષ
૧૬	મંદિરપુર	સુમિત્ર		૧	૧ વર્ષ ન્યૂન ૨૫ હજાર વર્ષ
૧૭	ચક્રપુર	વ્યાઘ્રસિંહ		૧૬	૨૩૭૩૪ વર્ષ
૧૮	રાજપુર	અપરાજિત	,	૩	૩ વર્ષ ન્યૂન ૨૧ હજાર વર્ષ
૧૯	મિથિલા	વિશ્વસેન	"	છદ્મસ્થાવસ્થા નથી	૫૪૮૦૦ વર્ષ
૨૦	રાજગૃહ	બ્રહ્મદત્ત		૧૧ માસ	૧૧ માસ ન્યૂન ૭૫૦૦ વર્ષ
૨૧	વીરપુર	દત્ત	"	૯	૯ માસ ન્યૂન ૨૫૦૦ વર્ષ
૨૨	ગોષ્ઠ	વરદત્તદ્વિજ		૫૪ દિવસ	૫૪ દિવસ ન્યૂન ૭૦૦ વર્ષ
૨૩	કોપકટ	ધન્યગૃહપતિ	,	૮૪	૮૪ દિવસ ન્યૂન ૭૦ વર્ષ
૨૪	કોલ્લાક	બહુલદ્વિજ	,	૧૨ વર્ષ ૬ાા માસ	૨૯ વર્ષ ૫ાા માસ

ચૈત્યવૃક્ષની ઊંચાઈ	પ્રથમ દેશનાનો વિષય	ગણધર સંખ્યા	યક્ષ
(૪૧)	(૪૨)	(૪૩)	(૪૪)
૭૨૦ ધનુષ્ય	બોધિદુર્લભ ભાવના	મંદરાદિ ૫૭	ષણ્મુખ
૬૦૦	લોકભાવના નવતત્ત્વનું સ્વરૂપ	યશ આદિ ૫૦	પાતાલ
૫૪૦	મોક્ષનો ઉપાય, કષાયોનું સ્વરૂપ	અરિષ્ટાદિ ૪૩	કિંનર
૪૮૦ ,,	ઇન્દ્રિયોનો જય કરવા વિષે	ચક્રાયુધાદિ ૩૬	ગરુડ
૪૨૦ ,,	મન શુદ્ધિ	સ્વયંભૂ આદિ ૩૫	ગન્ધર્વ
૩૬૦	રાગ દ્વેષ, મોહનો જય કરવા વિષે	કુંભાદિ ૩૩	યક્ષેન્દ્ર
૩૦૦ ,,	સામાયિક—સામ્યતા	ભિષગાદિ ૨૮	કુમેર
૨૪૦	યતિધર્મ અને શ્રાવકધર્મને યોગ્ય કોણ હોય?	ઇન્દ્રાદિ ૧૮	વરુણ
૧૮૦ ,,	શ્રાવકની કરણી	કુંભાદિ ૧૭	ભૃકુટિ
૧૨૦ ,,	ચાર મહાવિગઇ રાત્રિભોજન તથા અભક્ષ્ય ત્યાગ વિષે	વરદત્તાદિ ૧૧	ગોમેધ
૭૭ ,,	બાર વ્રત, ૬૦ અતિચાર તથા ૫ દર કર્માદાનનું વર્ણન	આર્યદત્તાદિ ૧૦	પાર્શ્વ
૩૨ ,,	યતિ અને ગૃહસ્થધર્મ તથા ગણધરવાદ	ઇંદ્રભૂતિ આદિ ૧૧	માતંગ

નબર	યક્ષિણી	પરિવાર સાધુ	પરિવાર સાધ્વી	પરિવાર ચૌદ પૂર્વધર	પરિવાર અવધિ જ્ઞાની	પરિવાર મનઃપર્યવ જ્ઞાની
	(૪૫)	(૪૬)	(૪૭)	(૪૮)	(૪૯)	(૫૦)
૧૩	વિદિતા	૬૮૦૦૦	૧૦૮૦૦૦	૧૧૦૦	૪૮૦૦	૫૫૦૦
૧૪	અંકુશા	૬૬૦૦૦	૬૨૦૦૦	૯૦૦	૪૩૦૦	૪૫૦૦
૧૫	કંદર્પા	૬૪ ૦૦	૬૨૪૦૦	૯ ૦	૩૬૦૦	૪૫૦૦
૧૬	નિર્વાણી	૬૨૦૦૦	૬૧૬૦૦	૮૦૦	૩૦૦૦	૪ ૦૦
૧૭	બલા દેવી	૬૦૦૦૦	૬૦૬૦૦	૬૭૦	૨૫૦૦	૩૩૪૦
૧૮	ધારિણી	૫૦૦૦૦	૬૦૦૦૦	૬૧૦	૨૬૦૦	૨૫૫૧
૧૯	વૈરોટ્યા	૪૦૦૦૦	૫૫૦૦૦	૬૬૮	૨૨૦૦	૧૭૫૦
૨૦	નરદત્તા	૩૦ ૦	૫૦૦૦૦	૫૦૦	૧૮૦૦	૧૫૦૦
૨૧	ગાંધારી	૨૦૦૦	૪૧૦૦૦	૪૫૦	૧૬૦૦	૧૨૬૦
૨૨	કુષ્માંડી (અંબિકા)	૧૮૦ ૦	૩૪૦૦૦	૪૦૦	૧૫૦૦	૧૦૦૦
૨૩	પદ્માવતી	૧૬૦૦૦	૩૮૦૦	૩૫૦	૧૪૦૦	૭૫૦
૨૪	સિદ્ધાયિકા	૧૪૦૦૦	૩૬૦૦૦	૩૦૦	૧૩ ૦	૫૦૦

પરિવાર કેવળજ્ઞાની	પરિવાર વૈક્રિય લબ્ધિવાળા	પરિવાર વાદ લબ્ધિવાળા	પરિવાર શ્રાવક	પરિવાર શ્રાવિકા
(૫૧)	(૫૨)	(૫૩)	(૫૪)	(૫૫)
૫૫૦૦	૯૦૦૦	૩૨૦૦	૨૦૮૦૦૦	૪૩૪૦૦૦
૫૦૦૦	૮૦૦૦	૩૨૦૦	૨૦૬૦૦૦	૪૧૪૦૦૦
૪૫૦૦	૭૦૦૦	૨૮૦૦	૨૪૦૦૦૦	૪૧૩૦૦૦
૪૩૦૦	૬૦૦૦	૨૪૦૦	૨૯૦૦૦૦	૩૯૩૦૦૦
૩૨૦૦	૫૧૦૦	૨૦૦૦	કંઈક ન્યૂન ૧૮૦૦૦૦	૩૮૧૦૦૦
૨૮૦૦	૭૩૦૦	૧૬૦૦	૧૮૪૦૦૦	૩૭૨૦૦૦
૨૨૦૦	૨૯૦૦	૧૪૦૦	૧૮૩૦૦૦	૩૭૦૦૦૦
૧૮૦૦	૨૦૦૦	૧૨૦૦	૧૭૨૦૦૦	૩૫૦૦૦૦
૧૬૦૦	૫૦૦૦	૧૦૦૦	૧૭૦૦૦૦	૩૪૮૦૦૦
૧૫૦૦	૧૫૦૦	૮૦૦	૧૬૯૦૦૦	૩૩૯૦૦૦
૧૦૦૦	૧૧૦૦	૬૦૦	૧૬૪૦૦૦	૩૭૭૦૦૦
૭૦૦	૭૦૦	૬૦૦	૧૫૯૦૦૦	૩૧૮૦૦૦

નબર	નામ	પદવી (૧)	પિતાનુ નામ (૨)	માતાનુ નામ (૩)
૧	ભરત×	ચક્રવર્તી ૧	ઋષભદેવ	સુમગલા
૨	સગર+	,, ૨	સુમિત્રવિજય	વૈજયતી (યશોમતી)
૩	અશ્વગ્રીવ	પ્રતિવાસુદેવ ૧	મયૂરગ્રીવ	નીલાજના
૪	અચલ	બલદેવ ૧	રિપુપ્રતિશત્રુ (પ્રજાપતિ)	ભદ્રા
૫	ત્રિપૃષ્ઠ	વાસુદેવ ૧	,,	મૃગાવતી
૬	નાગ	પ્રતિવાસુદેવ ૨	શ્રીધર	શ્રીમતી
૭	વિજય	બલદેવ ૨	બ્રહ્મ	સુભદ્રા
૮	દ્વિપૃષ્ઠ	વાસુદેવ ૨	,,	ઉમા
૯	ભદ્ર	બલદેવ ૩	રુદ્ર	સુપ્રભા
૧	સ્વયભૂ	વાસુદેવ ૩	,,	પૃથિવી
૧૧	મેરક	પ્રતિવાસુદેવ ૩	સમરકેસરિ	સુન્દરી
૧૨	સુપ્રભ	બળદેવ ૪	સોમ	સ્નિગ્ધદશના
૧૩	પુરુષોત્તમ	વાસુદેવ ૪	,,	સુદર્શના
૧૪	મધુ	પ્રતિવાસુદેવ ૪	વિલાસ	ગુણવતી

× ઋષભદેવ ભગવાનના જ્યેષ્ઠ પુત્ર તેમને આરિસાભવનમા કેવળજ્ઞાન થયુ અને સગર ચ૦ બન્ને એકજ તિથિએ જન્મ્યા અને સાથે જ મોક્ષ ગયા † મરીચિ

નગરી (૪)	દેહવર્ણ (૫)	દેહમાન (૬)	આયુષ્ય (૭)	ગતિ (૮)
અયોધ્યા	કંચન	૫૦૦ ધનુષ્ય	૮૪ લાખ પૂર્વ	મોક્ષ
,	,,	૪૫૦ ,,	૭૨ ,	
...પુર	શ્યામ	૮૦ ,	૮૪ લાખ વર્ષ	સાતમી નરક
પેતનપુર	શ્વેત	૮૦ ,,	૮૫ ,,	મોક્ષ
	શ્યામ	૮૦ ,,	૮૪ , ,	સાતમી નરક
...પુર	,,	૭૦ ,	૭૨ , ,,	છઠ્ઠી નરક
...રિકા	શ્વેત	૭૦ ,,	૭૫ , ,,	મોક્ષ
,	શ્યામ	૭૦ ,	૮૨ , ,,	છઠ્ઠી નરક
	શ્વેત	૬૦ ,	૬૫ , ,	મોક્ષ
,	શ્યામ	૬૦ ,	૬૦ ,, ,	છઠ્ઠી નરક
...દનપુર	,,	૬૦ ,	૬૦ ,, ,,	,,
...રિકા	શ્વેત	૫૦	૫૫ , ,,	મોક્ષ
,	શ્યામ	૫૦	૩૦ , ,	છઠ્ઠી નરક
પૃથ્વીપુર		૫૦ ,,	૩૦ , ,,	,

+ સગર શ્રી અજિતનાથ ભગવાનના સગા કાકાના પુત્ર થાય અજિતનાથ ભ૦ અને શ્રી મહાવીર સ્વામીનો જીવ.

નંબર	દિગવિજય સમય	કોટિ-શિલા લોગન	ક્યા તીર્થંકર ભગવાનના સમયમાં	ક્યા દેવલોકથી આગતિ
	(૯)	(૧૦)	(૧૧)	(૧૨)
૧	૬૦ ૦૦ વર્ષ	–	શ્રી ઋષભદેવ	*
૨	૩૨ ૦ વર્ષ	–	શ્રી અજિતનાથ	*
	–	–	શ્રી શ્રેયાંસનાથ	*
૪	–	–	,	અનુત્તર
૫	૧૦ ૦ વર્ષ	જાનુપ્રમાણ		મહાશુક્ર
૬	–	–	શ્રી વાસુપૂજ્ય	ગ્રૈવેયક
૭	–	–	,	અનુત્તર
૮	૧૦૦ વર્ષ	તનાર સુધી	,	પ્રાણત
૯	–	–	શ્રી વિમલનાથ	અનુત્તર
૧૦	૯૦ વર્ષ	*		અચ્યુત
૧૧	–	–		ગ્રૈવેયક
૧૨	–	–	શ્રી અનંતનાથ	સહસ્રાર
૧૩	૮૦ વર્ષ	*	,	*
૧૪	–	–	*	*

જે જે ખાનામાં (–) ડેસ મુક્યા છે, તે બાબત એમને લાગુ નથી પડતી અને જે જે ખાનામાં (*) ફૂલ મૂકેલ છે તે બાબત એમના ચરિત્રમાં લખેલી નથી એમ સમજવું

નબર	નામ	પદવી (૧)	પિતાનુ નામ (૨)	માતાનુ નામ (૩)	નગરી (૪)
૧૫	સુદર્શન	બળદેવ ૫	શિવ	વિજયા	અશ્વપુર
૧૬	પુરુષસિંહ	વાસુદેવ ૫		અમ્મના	,
૧૭	નિશુભ	પ્રતિવાસુદેવ ૫	*	*	હરિપુર
૧૮	મઘવx	ચક્રવર્તી ૩	સમુદ્રવિજય	ભદ્રા	શ્રાવસ્તિ
૧૯	સનતકુમાર+	૪	અશ્વસેન	સહદેવી	હસ્તિનાપુર
૨૦	શાન્તિનાથ ભગવાન્	, ૫	,	અચિરા	
૨૧	કુન્થુનાથ ભગવાન્	,, ૬	શૂર	શ્રી	,
૨૨	અરનાથ ભગવાન્	૭	સુદર્શન	દેવી	
૨૩	આનદ	બળદેવ ૬	મહાશિર	વૈજયન્તી	ચ પુર
૨૪	પુરુષ પુડરિક	વાસુદેવ ૬		લક્ષ્મીવતી	,,
૨૫	બલિ	પ્રતિવાસુદેવ ૬	મેઘનાદ	*	અરિંજય
૨૬	સુભૂમ	ચક્રવર્તી ૮	કૃતવીર્ય	તારા	હસ્તિનાપુર
૨૭	નન્દન	બળદેવ ૭	અગ્નિસિંહ	જયન્તી	વારાણસી
૨૮	દત્ત	વાસુદેવ ૭		શેષવતી	,
૨૯	પ્રલ્હાદ	પ્રતિવાસુદેવ ૭	*	*	સિંહપુર

x ૫૦૦૦૦ + એક લાખ વર્ષ દીક્ષા પાળી

દિગ્વિજય સમય	કોટિ-ગિલો-ત્પાટન	કયા તીર્થંકર ભગવાનના સમયમા	ક્યા દેવ લોકથી આગતિ
(૯)	(૧૦)	(૧૧)	(૧૨)
–	–	શ્રી ધર્મનાથ	સહસ્રાર
૭૦ વર્ષ	*	,	ઇશાન
–	–	,,	*
૧૦૦૦૦ વર્ષ	–	શ્રી ધર્મનાથ અને શાન્તિનાથ વચ્ચે	મધ્ય ગ્રૈવેયક
,	–	,	સૌધર્મ
૮૦૦ વર્ષ	–	સ્વયં તીર્થંકર છે	સર્વાર્થસિદ્ધ
૬૦૦ ,	–	,,	
૪૦૦	–	,,	નવમુ ગ્રૈવેય·
–	–	શ્રી અરનાથ	સહસ્રાર
૬૦ વર્ષ	*		માહેન્દ્ર
–	–		*
૫૦ વર્ષ	–	,	મહાશુક્ર
–	–		બ્રહ્મલોક
૫૦ વર્ષ	*		સૌધર્મ
–	–		*

નગરી	દેહવર્ણ	દેહમાન	આયુષ્ય	ગતિ
(૪)	(૫)	(૬)	(૭)	(૮)
હસ્તિનાપુર	*	*	૩૦ હજાર વર્ષ	મોક્ષ
અયોધ્યા (જન્મ-રાજગૃહ)	સ્વર્ન	*	૧૫ , ,	,
,	શ્યામ	*	૧૨ ,	ચોથી નરક
ત.. (જન્મ પુષ્પાન્ન પુર)	*	આધિક ૧૬ ધનુષ	આધિક ૧૨ હજાર વર્ષ	
કાંપિલ્યપુર	કંચન	૧૫ ધનુષ	૧૦	મોક્ષ
[illegible]	,	૧૦	૩ ,	,
[illegible]	સ્વર્ન	૧૦	*	બ્રહ્મ દેવલોક
	શ્યામ	૧૦	૧ ,,	ત્રીજી નરક
રાજગૃહ	*	*	૦	ચોથી નરક
કાંપિલ્યપુર	કંચન	૭ ,	૭૦૦ વર્ષ	સાતમી નરક

ને અને રામ-લક્ષ્મણના ભાઇઓ થાય + ભાનુકર્ણ (કુંભકર્ણ) તથા બિભીષણ એ ૩૫૦ વર્ષ દીક્ષા પાળી † ૪૦૦ વર્ષ દીક્ષા પાળી ¶ ૧૦૦ વર્ષ દીક્ષા પાળી.

जाणवा लायक कइक

(त्रिषष्टि शलाका पुरुष चरित्र उपरथी)

१ श्री ऋषभदेव भगवानने सुमंगला अने सुनंदा ए नामनी बे पत्नीओ हती भगवानना जन्मथी लइने काइक न्यून छ लाख पूर्व गया बाद सुमंगलाए भरत अने ब्राह्मीने जन्म आप्यो, तथा सुनंदाए बाहुबलि अने सुंदरीने जन्म आप्यो त्यारबाद अनुक्रमे सुमंगलाए ४९ जोडले ९८ पुत्रोने जन्म आप्यो

२ त्रीजा आराना ८९ पक्ष (पखवाडीया) बाकी रह्या त्यारे श्री ऋषभदेव भगवान् मोक्षे गया

३ श्री अजितनाथ भगवान् अने सगर चक्रवर्ती ए बने सगा काका-दादाना पुत्रो थता हता बने साथे ज एटले एक ज तिथिए जन्म्या अने एक ज तिथिए मोक्षे गया

४ रावणनुं मृत्यु जेठ वदि ११ ने दिवसे पाछले पहोरे थयुं

५ इन्द्रजित, मेघवाहन, कुंभकर्ण वगेरे मोक्षे गया

६ जटायु त्रीजे देवलोके तथा कृतान्तवदन पांचमे देवलोके देव थया

चक्रवर्त्तिनी सामान्य ऋद्धि

(ત્રિષષ્ટિ શલાકા પુરુષ ચરિત્રના આધારે)

ચક્રવર્ત્તિના ચૌદ મહારત્નોના નામ—૧ ચક્ર, ૨ છત્ર, ૩ અશ્વ, ૪ સેનાપતિ, ૫ પુરોહિત, ૬ ગૃહરત્ન, ૭ વર્ધકિ, ૮ ચર્મ ૯ મણિ, ૧૦ કાંકિણી, ૧૧ ખડ્ગ, ૧૨ હસ્તી ૧૩ દંડ, ૧૪ સ્ત્રી આ દરેક રત્ન એક એક હજાર યક્ષોથી સેવાય છે

ચક્રવર્ત્તિના નવ નિધિઓના નામ—૧ નૈસર્પ, ૨ પાંડુક, ૩ પિંગલ, ૪ સર્વરત્નક, ૫ મહાપદ્મ, ૬ કાલ, ૭ મહાકાલ, ૮ માણવ, ૯ શંખક આ દરેક નિધિઓ એક એક હજાર યક્ષોથી સેવાય છે

૩૨૦૦૦–સ્ત્રીઓ (જેઓ રાજપુત્રીઓ હોય છે)

૩૨૦૦૦–સ્ત્રીઓ (જેઓ બધા દેશોની પ્રજાની પુત્રીઓ હોય છે)

૩૨૦૦૦–મુકુટબંધી રાજાઓ

૩૨૦૦૦–નાટકોના પેડા–દરેકમા બત્રીશ બત્રીશ પાત્રો હોય છે

૧૬૦૦૦–અંગરક્ષક દેવતાઓ

૮૪ લાખ–હાથી

૮૪ લાખ–ઘોડા

૮૪ લાખ–રથ

૯ ક્રોડ–પાયદલ

૩૨૦૦૦–દેશ

૭૨૦૦૦–મોટા નગરો

૪૮૦૦૦–પત્તન

૯૯૦૦૦–દ્રોણમુખ (દ્રોણમુખ—ચારનો ગામોમા મુખ્ય ગામ)

૨૪૦૦૦–કર્બટ (કર્બટ–પર્વત વિશેષ અથવા આઠનો ગામોમા મુખ્ય ગામ)

૨૪૦૦૦–મડબ (નિવેશ વિશેષ અથવા ધૂળના ગઢથી વિંટાયેલું ગામ)

૨૦૦૦૦–આકર (ખાણ)

૧૬૦૦૦–ખેટ (ખેડુતના ગામો અથવા નાના ગામો)

૧૪૦૦૦–સબાધ

કુલ ૯૬ ક્રોડ ગામ

૧૮ શ્રેણિ–પ્રશ્રેણિ

૩૬૩–રસોઇદાર

૪૯–કુરાજ્ય

૫૬–દ્વીપ ગામો

वासुदेवोनी सामान्य ऋद्धि

(ત્રિષષ્ટિ શલાકા પુરુષ ચરિત્રના આધારે)

વાસુદેવને ચક્રવર્તિથી અર્ધી ઋદ્ધિ હોય છે

વાસુદેવના સાત રત્નોના નામ—૧ શાર્ઙ્ગધનુ, ૨ કૌમોદિકી ગદા ૩ પાંચજન્ય શંખ, ૪ કૌસ્તુભ મણિ, ૫ નન્દક ખડગ, ૬ વનમાલા, ૭ ચક્ર

વાસુદેવનો રંગ શ્યામ અને પીત વસ્ત્ર તથા ગરુડનું ચિન્હ હોય છે

બળદેવનો રંગ શ્વેત, નીલ વસ્ત્ર અને તાડનુ ચિન્હ હોય છે

વાસુદેવ અને પ્રતિવાસુદેવ અવશ્ય નરકે જ જાય

બળદેવ સ્વર્ગે અથવા મોક્ષે જ જાય

પ્રતિવાસુદેવનો વર્ણ શ્યામ જ હોય છે

ચક્રવર્તી મોક્ષે, સ્વર્ગે અને નરકે પણ જાય

ભરત ચક્રવર્ત્તિના ચૌદ રત્નોમાથી કયા રત્નો કયા ઉત્પન્ન થયા તેની વિગત

(ત્રિષષ્ટિ શલાકા પુરુષ ચરિત્રના આધારે)

ચક્ર, દંડ, ખડ્ગ અને છત્ર—એ ચાર રત્નો પોતાની આયુધ શાળામા ઉત્પન્ન થયા

મણિ, કાકિણી અને ચર્મ—એ ત્રણ રત્નો પોતાના કોશાગાર (ખજાના) મા ઉત્પન્ન થયા

હસ્તી અને અશ્વ—એ બે રત્નો વૈતાઢ્ય પર્વતની સીમામા ઉત્પન્ન થયા

સેનાપતિ, પુરોહિત, ગૃહપતિ અને અને વર્ધાક—એ ચાર રત્નો અયોધ્યામા ઉત્પન્ન થયા

સુભદ્રા—એ નામનુ સ્ત્રી—રત્ન, વૈતાઢ્ય પર્વત ઉપર ઉત્તર વિદ્યાધર શ્રેણિના સ્વામી વિનમિનેધેર પુત્રીપણે ઉત્પન્ન થયુ

નવ નિધિઓને ગગા નદીના તટપરથી પ્રાપ્ત કર્યા

सु० प० र० ना पाचमा भागना श्लोकोनी

अकारादि-अनुक्रमणिका.

હેમચંદ્ર-વચનામૃત.

આ ગ્રંથ, શ્રીમદ્‌હેમચંદ્રાચાર્યજીએ રચેલા " શ્રી ત્રિષષ્ટિ શલાકા પુરુષ ચરિત્ર " ના દશ પર્વમાના અનેક વિષયોના સુંદર સૂક્તો—કહેવતોની તાત્વણી રૂપ જે વિનોદ પ્રસંગે કે સ્વાધ્યાયમા આવા સૂક્તો આનંદજનક બને છે, તેમજ ધાર્મિક અને વ્યવહાર જીવનમા વિશિષ્ટ અનુભવી બનાવે છે ઇતિહાસજ્ઞ-શાંતમૂર્તિ- મુનિરાજ શ્રી જયંતવિજયજી મહારાજે આ સૂક્તોને સંગ્રહ તેનો ગૂજરાતી અનુવાદ, વિષયવાર અનુક્રમણિકા અને સુંદ ગેટ-અપ સાથે પ્રકાશિત કરાવેલ છે પ્રત્યેક મનુષ્યને સંગ્રહ યોગ્ય આ પુસ્તક છે કિંમત રૂા ૦-૮-૦

સંસ્કૃત-પ્રાચીન-સ્તવન-સંદોહ

સંસ્કૃત ભાષામા સ્તોત્રો અને સ્તવનો ઘણાય છે પરંતુ ઘણા મોટા હોવાને લીધે જનોપયોગી નથી બનતા પણ ખામીને પૂરી કરનારો, સંસ્કૃતના નાના પણ સુંદર ભાવપૂ અનુષ્ટુપ્ બદ્ધ શ્લોકોમા રચાયેલા ૩૭ પ્રાચીન સ્તવનોનો સંગ્ર મુનિ મહારાજ શ્રી વિશાળવિજયજીએ સુંદર રીતે સંપાદિ કર્યો છે આકર્ષક ગેટ-અપ સાથે તે બહાર પડી ગયો કિંમત ૦-૩-૦

શ્રી વિજયધર્મસૂરિ જૈન ગ્રંથમા

છોટા-સરાફા, ઉજ્જૈન,

(માલવા)

हमारी ग्रथमाला की सस्कृत पुस्तकें

२ धर्मवियोगमाला	श्री हिमांशुविजयजी	०—२—०
३ प्रमाणनयतत्त्वालोक (प रामगोपालाचार्यजी कृत टीका युक्त)	,	०—१४—०
८ जयन्त प्रबन्ध (गुजराती भा युक्त)	,,	०—३—०
२१ जैनी सप्तपदार्थी	,,	०—५—०
२७ सुभाषितपद्यरत्नाकर भा १ (गुजराती भा युक्त)	श्रीविशालविजयजी	१—८—०
३० बृहत् प्रवचन (गुजराती भा युक्त)	श्री विद्याविजयजी	०—'—०
३१ सुभाषितपद्यरत्नाकर भा २, (गुजराती भा युक्त)	श्रीविशालविजयजी	१—४—०
३२ सुभाषितपद्यरत्नाकर भा ३, (गुजराती भा युक्त)	श्रीविशालविजयजी	१—४—०
३६ श्रीहेमचन्द्रवचनामृत (गुजराती भा युक्त)	श्रीजयन्तविजयजी	०—८—०
३७ श्री पञ्चकथासग्रह	श्रीहिमांशुविजयजी	०—४—०
३९ श्रीद्वादशव्रतकथा	,,	०—८—०
उत्तराध्ययनसूत्र-कमल-सयमी टीका युक्त भा ४ प्रत्येक भाग की	श्रीजयन्तविजयजी	३—८—०
प्रमाणनयतत्त्वालोक प्रस्तावना,	श्रीहिमांशुविजयजी	०—३—०

मिलनेका पता

श्रीविजयधर्मसूरि जैन ग्रथमाला

छोटा सराफा, उज्जैन (मालवा)

हमारी ग्रथमाला के हिन्दी, सिंधी, व अंग्रेजी पुस्तकें।

४ श्रावकाचार	श्री विद्याविजयजी	०-४ ०
५ विजयधर्मसूरि के वचन कुसुम	,,	०-४ ०
७ सेइंग्झ ऑफ विजयधर्मसूरि, डॉ क्रौझे (Sayings of Vijay Dharma Suri)		०-४-०
९ विजयधर्मसूरि अष्टप्रकारी पूजा, श्रीविद्याविजयजी		०-४-०
१६ एन आइडियल मंक-आदर्श साधु ए जे सुनावाला (An Ideal monk)		५-०-०
२१ ब्रह्मचर्यदिग्दर्शन	विजयधर्मसूरि	०-८-०
३३ मेरी मेवाडयात्रा	श्री विद्याविजयजी	०-३-०
३४ वक्ता बनो	,,	०-६-०
३८ अहिंसा	,,	०-२-०
४१ सच्चो गहणर (सिंधी)	पार्वती सो पडयानी	भेट
४२ वीर वदन, (कविता)	वीरभक्त	०-२-०
४३ अहिंसा, (सिंधी)	पार्वती सो पडयानी	भेट
४४ फुलनमूठ (सिंधी)	,,	भेट
४७ जैन धर्म	श्री विद्याविजयजी	०-८-०
आबू (७० फोटू के साथ) हिन्दी	श्री जयन्तविजयजी	२-८-०

मिलनेका पता—
श्री विजयधर्मसूरि जैन ग्रथमाला
छोटा सराफा, उज्जैन, (मालवा)

અમારી ગ્રંથમાળાના ગુજરાતી પુસ્તકો

૧ વિજયધર્મસૂરિ સ્વર્ગવાસ પછી	શ્રી વિદ્યાવિજયજી	૨—૮—
૬ વિજયધર્મસૂરિના વચન કુસુમો	,,	૦—૪—
૧૦ આબૂ (૭૫ ફોટા સાથે)	શ્રી જયન્તવિજયજી	૨—૮—
૧૧ વિજયધર્મસૂરિ	ધીરજલાલ શાહ	૦—૨—
૧૨ શ્રાવકાચાર	શ્રી વિદ્યાવિજયજી	૦—૩—
૧૩ શાણીસુલસા	,	૦—૩—
૧૪ સમયને ઓળખો ભા ૨ જો		૦—૧—
૧૫ સમયને ઓળખો ભા ૧ લો	,	૦—૧૨—
૧૭ સમ્યક્ત્વ પ્રદીપ	શ્રી મંગળવિજયજી	૦—૪—
૧૮ વિજયધર્મસૂરિ પૂજા	,	૦—૪—
૨૦ બ્રહ્મચર્ય દિગ્ દર્શન	શ્રી વિજયધર્મસૂરિ	૦—૪—
૨૨ વક્તા બનો	શ્રી વિદ્યાવિજયજી	૦—૬—
૨૩ મહાકવિ શોભન અને તેમની કૃતિ	શ્રી હિમાંશુવિજયજી	૦—૩—
૨૪ બ્રાહ્મણવાડા	શ્રી જયન્તવિજયજી	૦—૪—
૨૫ જૈનતત્ત્વજ્ઞાન	શ્રી વિજયધર્મસૂરિ	૦—૪—
૨૬ દ્રવ્ય પ્રદીપ	શ્રી મંગળવિજયજી	૦—૪—
૨૮ ધર્મોપદેશ	શ્રી વિજયધર્મસૂરિ	૦—૬—
૨૯ સપ્તભંગી પ્રદીપ	શ્રી મંગળવિજયજી	૦—૪—
૩૨ ધર્મ પ્રદીપ	,	૦—૪—
૪૦ આબુલેખસંદોહ	શ્રી જયન્તવિજયજી	૩—૦—
૪૫ વિદ્યાવિજયજીના વ્યાખ્યાનો	શ્રી વિદ્યાવિજયજી	૦—૮—
૪૬ શ્રી હિમાંશુવિજયજીના લેખો	,	૧—૮—

મળવાનુ ઠેકાણુ—

શ્રી વિજયધર્મસૂરિ જૈન ,

છોટા સરાફા, ઉજ્જૈન ।

अमारी ग्रन्थमालानां पुस्तको मळवानां

ठेकाणा —

१ श्रीविजयधर्मसूरि जैन ग्रंथमाला
छोटासराफा, उज्जैन (मालवा)

२ श्रीविजयधर्म लक्ष्मी ज्ञानमंदिर
बेलनगंज, आगरा (यू पी)

३ श्रीजैनधर्म प्रसारक सभा
भावनगर (काठीयावाड)

४ श्रीगूर्जरग्रन्थरत्न कार्यालय
गांधीरोड, अमदावाद

५ पंडित अमृतलाल अमरचन्द सलोत
खत्रीवाड, पालीताना (काठीयावाड)